

Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta

Trestný čin nebezpečného pronásledování

Diplomová práce

Tomáš Černý

2015

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Trestný čin nebezpečného pronásledování“ vypracoval samostatně a citoval jsem všechny použité zdroje.

V Olomouci dne

.....

Tomáš Černý

Poděkování

Na tomto místě bych chtěl poděkovat zejména vedoucí mé práce JUDr. Bronislavě Coufalové Ph.D. za její vstřícný přístup a pomoc, kterou mi poskytla při psaní mé diplomové práce. Dále bych chtěl poděkovat své rodině a přátelům za morální podporu a pomoc.

SEZNAM ZKRATEK

TZ	Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
TŘ	Zákon č. 141/1961 Sb., Zákon o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů
ZOTČ	Zákon č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů a o změně některých zákonů (zákon o obětech trestných činů), ve znění pozdějších předpisů
PřZ	Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů
ZPČR	Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů
LZPS	Usnesení předsednictva ČNR č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku ČR, ve znění pozdějších předpisů
NOZ	Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
ZŘS	Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů
OČTŘ	Orgány činné v trestním řízení
OSŘ	Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
OSZ	Okresní státní zastupitelství
SlovTZ	Zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon, v znení neskorších predpisov
ZSVM	Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže)

Obsah

ÚVOD	7
1. STALKING JAKO POJEM	10
1.1. VÝVOJ ZKOUMÁNÍ STALKINGU	10
1.2. DEFINOVÁNÍ POJMU „STALKING“	11
1.3. NEBEZPEČNÉ PRONÁSLEDOVÁNÍ A DOMÁCÍ NÁSILÍ	13
1.4. VZTAH TRESTNÉHO ČINU NEBEZPEČNÉHO PRONÁSLEDOVÁNÍ K NETRESTNÍM USTANOVENÍM PRÁVNÍHO ŘÁDU	15
2. HMOTNĚPRÁVNÍ STRÁNKA TRESTNÉHO ČINU NEBEZPEČNÉHO PRONÁSLEDOVÁNÍ	19
2.1. SKUTKOVÁ PODSTATA TRESTNÉHO ČINU NEBEZPEČNÉHO PRONÁSLEDOVÁNÍ	19
2.1.1. Objekt	20
2.1.2. Objektivní stránka	21
2.1.3. Subjekt	26
2.1.4. Subjektivní stránka	28
2.1.5. Kvalifikovaná skutková podstata	28
2.2. VZTAH NEBEZPEČNÉHO PRONÁSLEDOVÁNÍ K JINÝM TRESTNÝM ČINŮM	29
2.3. UKLÁDÁNÍ TRESTNĚPRÁVNÍCH SANKCÍ	31
2.3.1. Druhy trestů	34
2.3.2. Ochranná opatření	35
2.4. JUDIKATURA NEJVYŠŠÍHO SOUDU ČESKÉ REPUBLIKY	36
3. PROCESNĚ-PRÁVNÍ STRÁNKA TRESTNÉHO ČINU NEBEZPEČNÉHO PRONÁSLEDOVÁNÍ	39
3.1. SOUHLAS POŠKOZENÉHO S TRESTNÍM STÍHÁNÍM	39
3.2. PŘEDBĚŽNÁ OPATŘENÍ	41
3.3. VAZBA	44
3.4. DOKAZOVÁNÍ	46
3.5. ODKLONY	51
4. SROVNÁNÍ ČESKÉ A SLOVENSKÉ TRESTNĚPRÁVNÍ ÚPRAVY POSTIHUJÍCÍ STALKING	56
4.1. ZÁKLADNÍ SKUTKOVÁ PODSTATA	56
4.2. KVALIFIKOVANÁ SKUTKOVÁ PODSTATA	59
5. OBĚŤ A POŠKOZENÝ	63
6. DE LEGE FERENDA	67
ZÁVĚR	71
PŘÍLOHA	74

ANALÝZA ROZHODNUTÍ OKRESNÍCH SOUDŮ	74
<i>Obecné poznatky ke zkoumaným rozhodnutím</i>	74
<i>Souběh</i>	78
<i>Trestněprávní sankce</i>	80
<i>Dokazování</i>	82
PRAMENY A LITERATURA	84
PRÁVNÍ PŘEDPISY	84
MONOGRAFIE	84
ČASOPISY	87
SBORNÍKY	89
JUDIKATURA.....	90
INTERNETOVÉ ZDROJE	92
OSTATNÍ ZDROJE.....	93

Úvod

V České republice nabyl dne 1. ledna 2010 účinností zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, kterým byla do českého právního řádu zavedena nová skutková podstata trestného činu nebezpečného pronásledování,¹ skrze kterou se Česká republika přidala na stranu států, které se rozhodly postihovat nebezpečné pronásledování, neboli stalking, prostředky trestního práva. Problematika stalkingu se stala v poslední době poměrně novým tématem, kterému se začíná věnovat stále více pozornosti. Pronásledování jednotlivých osob se uskutečňuje ve světě již velmi dlouho, ale až případy jeho velmi závažných projevů, zejména vraždy známých osobností nebo pokusy o ně,² vnesly tuto problematiku do povědomí veřejnosti a zákonodárců, kteří se následně rozhodli postihovat stalking přísněji než tomu bylo dříve.

Vůbec prvními průkopníky byly v této problematice Spojené státy americké, konkrétně stát Kalifornie, který po vraždě herečky Rebbecy Schaeffer³ zavedl do svého právního řádu první anti-stalkingový zákon v oblasti trestního práva v USA⁴ a tím odstartoval vlnu anti-stalkingové legislativy v trestněprávní oblasti v následujících desetiletích.⁵ Postupně začaly i ostatní státy přidávat do svých právních řádů anti-stalkingovou legislativu a to nejen v rámci USA, ale i Evropy. V posledních dvaceti letech byl trestněprávní postih stalkingu zaveden v mnoha evropských zemích včetně České republiky, která se také přidala k zemím, které chtějí tento problém řešit.

Dlouho před zavedením skutkové podstaty trestného činu nebezpečného pronásledování se objevovaly v teorii i praxi požadavky na zavedení trestněprávního postihu stalkingu⁶ hlavně z toho důvodu, že i Česká republika zažila neblahé konce nebezpečného pronásledování, a to vraždy, kdy mnohdy stalker svou oběť⁷ dlouhodobě pronásledoval, ale kvůli absenci trestněprávní úpravy tohoto jednání, nemohly OČTŘ dosti efektivně reagovat a

¹ Viz § 354 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

² Například pokus o atentát na prezidenta USA Ronalda Reagana blíže viz.: ČÍRTKOVÁ, Ludmila, VITOUŠOVÁ, Petra. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů*. 1 vydání. Praha: Grada, 2007, s. 115-117.

³ MULLEN, Paul E, PATHÉ, Michele, PURCELL, Rosemary. *Stalkers and their victims*. New York: Cambridge University Press, 2000, s. 255.

⁴ Viz § 646.9 California Penal Code, který nabyl účinnosti 1. ledna 1991

⁵ Do roku 2000, pak kriminalizovaly stalking všechny státy USA, Austrálie, Velká Británie a další.

⁶ Viz například VÁLKOVÁ, Helena. Proč by neměl chybět v novém Trestním zákoníku Stalking. In VANDUCHOVÁ, Marie (ed), GRIVNA, Tomáš (ed). *Pocita Otovi Novotnému k 80. narozeninám*. Praha: Wolters Kluwer, 2008, s 418-419 nebo LIGA LIDSKÝCH PRÁV. *Mezinárodní den žen* [online]. 2007 [cit. 4. listopadu 2015]. Dostupné z: <http://llp.cz/2007/03/mezinarodni-den-zen/>

⁷ V této práci jsou pro označení pronásledované osoby používány dva pojmy, a to „oběť“ a „poškozený“. Tyto dva pojmy jsou si pro účely této práce rovnocenné a je jimi odkazováno právě na pronásledovanou osobu, jako osobu vůči které směřuje pronásledování, nikoliv jako na „oběť“ dle ZOTČ, která je podrobněji rozebrána v kapitole 5. Oběť a poškozený. Pojem „oběť“ je v práci používán (mimo již zmiňovanou šestou kapitolu) v místech, kde není použití výrazu „poškozený“ zcela vhodné jako například v částech práce, týkající se psychologického pohledu na věc atd.

zabránit tak neštěstí v podobě vražd nebo pokusů o ně.⁸ Nakonec však byly hlasy volající po kriminalizaci stalkingu zákonodárcem vyslyšeny a byla vytvořena skutková podstata trestného činu nebezpečného pronásledování, skrze kterou je již možné postihovat stalkery v rámci trestního práva. Jedná se však o zcela novou problematiku, která zároveň vzbudila u veřejnosti, praxe a také u celé řady trestněprávních teoretiků, soudců a poslanců spoustu otázek, zejména v oblasti účinného postupu vůči stalkerům, zlepšení ochrany poskytované trestním právem pronásledovaným osobám apod.⁹

Proto bych chtěl v rámci této práce podrobněji prozkoumat, jak Česká republika přistoupila k postihu stalkingu z pohledu práva hmotného a procesního, jaké jsou dosavadní zkušenosti s touto problematikou u nás v praxi, možnosti dalšího vývoje trestněprávní úpravy *de lege ferenda* a část práce bych chtěl také věnovat porovnání trestného činu nebezpečného pronásledování s trestněprávní úpravou postihu stalkingu ve Slovenské republice.

Během zpracování práce bylo čerpáno z odborné literatury jak psychologické, tak trestněprávní, dále ze zákonů, z odborných článků českých i zahraničních, judikatury Nejvyššího soudu České republiky a statistik soudů, státních zastupitelství a Policie ČR. Dále byla provedena analýza rozhodnutí, týkající se trestného činu nebezpečného pronásledování u vybraných okresních soudů, zejména proto, aby byly k dispozici statistické údaje z českého území a zjištěna data, která nelze ze statistik Policie ČR, státních zastupitelství a soudů získat. Výsledky analýz soudních rozhodnutí jsou podrobně rozpracovány v příloze. Práce se tak snaží ukázat ucelený obraz toho, jak se k problematice postihu stalkingu nyní v ČR přistupuje nejen z pohledu legislativního, ale i praktického.

⁸ Například známá kauza vraždy Michaely Maličkové jejím kolegou z práce Petrem Hanušem nebo pokus o vraždu psychiatra Karla Hynka jeho pacientem Michalem Ulomem, blíže viz.: KOPECKÝ, Kamil, KREJČÍ, Veronika. *Rizika virtuální komunikace: příručka pro učitele a rodiče*. Olomouc: NET UNIVERSITY, 2010. s. 29-30.

nebo trojnásobná vražda v jihočeských Litvínovicích, blíže viz.: ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky*. 1. vydání. Praha: Grada, 2008, s. 54. nebo *Trojnásobná vražda v Litvínovicích - kdo skutečně střílel?* [online]. novinky.cz, 2005, 19. srpna 2005 [cit. 15. listopadu 2015]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/krimi/63245-trojnásobna-vražda-v-litvinovicich-kdo-skutecne-strilel.html>

⁹ Postup vůči stalkerům je komplikovanou problematikou. Někteří autoři zastávají názor, že by bylo efektivní více stalkerů podrobně zkoumat z hlediska jejich psychického stavu např. znaleckými posudky (viz. HORÁKOVÁ, Monika. Stalking - první zkušenosti. *Trestněprávní revue*, 2012, roč. 11, č. 10, s. 223.), další jsou zase toho názoru že je potřeba lépe připravit celý policejní a justiční aparát (viz: VISINGER, Radek. Jak postihovat stalking? Zamyšlení nad novou právní úpravou. *Trestněprávní revue*, 2009, roč. 8, č. 11, s. 335.). V případech zlepšování ochrany jsou zde návrhy na např. navýšení horní sazby trestu odnětí svobody u základní skutkové podstaty trestného činu nebezpečného pronásledování z jednoho roku na dva roky a další, viz například návrh Marcela Chládky z ČSSD na změnu ustanovení § 354 TZ, blíže viz: Senátor Marcel Chládek dnes oficiálně podal v Senátu PČR svůj návrh na zpřísnění postihů za stalking. *Česká strana sociálně demokratická, svoboda, spravedlnost, solidarita* [online]. 2011, 21. července 2011, [cit. 15. listopadu 2015]. Dostupné z: <http://www.cssd.cz/media/tiskove-zpravy/senator-marcel-chladek-dnes-oficialne-podal-v-senatu-pcr-svuj-navrh-na-zprisneni-postihu-za-stalking/>.

Tato práce je členěna do šesti kapitol, z nichž se první pojednává o vývoji zkoumání stalkingu od prvopočátků jeho výzkumů, které byly prováděny nejprve v oblasti psychologie a až později se dostaly do oblasti kriminologie,¹⁰ viktimologie,¹¹ trestního práva a dalších vědních oborů. Druhá kapitola se zabývá hmotněprávní stránkou stalkingu, a tedy podrobněji rozebírá skutkovou podstatu trestného činu nebezpečného pronásledování, vztahu tohoto trestného činu k jiným trestným činům a ukládáním trestněprávních sankcí. Třetí kapitola se zabývá specifiky trestního řízení v případě trestného činu dle § 354 TZ, týkající se zejména jeho zahájení, možnosti uložení předběžných opatření a vazby, dokazování a možností využití odklonů. Čtvrtá kapitola je věnována srovnání české trestněprávní úpravy stalkingu se slovenskou s důrazem na jejich odlišnosti, ale i jejich možnou vzájemnou inspiraci. Pátá kapitola se zabývá vlivem nebezpečného pronásledování na psychiku pronásledovaných osob a postavením těchto osob z hlediska ZOTČ a TŘ. Šestá kapitola obsahuje návrhy na zlepšení trestně-právní úpravy postihu stalkingu de lege ferenda.

Práce vychází z právního stavu k 1. červnu 2015, pokud bude v textu zmiňován zákon dle dřívějšího znění, bude to vždy v práci uvedeno.

¹⁰ Například GŘIVNA, Tomáš, SCHEINOST Miroslav, ZOUBKOVÁ, Ivana. *Kriminologie*. 4. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 237.

¹¹ Například ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Viktimologie pro forenzní praxi*. 1. vydání Praha: Portál, 2014, s. 55-57.

1. Stalking jako pojem

1.1. Vývoj zkoumání stalkingu

Stalking byl v prvopočátcích zkoumán jako erotomanie (tzn. patologické vazby na jinou osobu projevující se, alespoň zpočátku, jako umanutý obdiv či erotická náklonost). Mezi jedny z prvních vědců, kteří ho zkoumali, patřili v 18. století psychiatr Pine a jeho žák Esquirol.¹² Původně byl stalking dáván do volné souvislosti s jinými monomaniemi, jako pyromanie, kleptomanie atd.¹³ Francouzský psychiatr De Clérembault později změnil klasifikaci tohoto jevu z původně eroticky motivovaného jednání na jednání motivované spíše pýchou, narušením kontaktu s realitou nebo pocitem mimořádnosti sebe sama. Také další psychiatři a psychologové se pak v 1. polovině 20. století pokoušeli vysvětlit toto chování (tehdy ještě chápané jako „milostné pronásledování“).¹⁴

Ve druhé polovině 20. století pak přechází tato problematika z oblasti psychiatrie a psychologie do oblasti dalších vědních oborů s těsnou vazbou na kriminalitu. Vedl k tomu zejména vysoký počet případů, které se přesouvaly z psychiatrických ambulancí do soudních síní, například pokus o atentát na Ronalda Reagana. Dalším důvodem pak byl vznik nových metod pronásledování, které byly vedeny skrze moderní komunikační technologie jako internet nebo telefony. Výraz erotomanie byl pak nahrazen výrazem „stalking“ a je chápán jako specifická varianta agrese vůči druhé osobě, která zahrnuje širokou škálu jevů a zvýrazňuje především spojitost excesivního systematického slídění s násilím. Nejde tedy už jen o erotický obdiv, ale i o terorizování vedené nenávistí a pomstou.¹⁵

Od počátku 90. let 20. století pak byli podrobněji zkoumáni stalkeri zejména proto, aby se odhalily vlastnosti typické pro pachatele stalkingu, které lze chápat jako určité osobnostní pozadí, které usnadňuje vznik nebezpečného pronásledování.¹⁶ Důkladnější zkoumání obětí stalkingu probíhá od konce 90. let 20. století. První solidní studie v této oblasti vznikla ve Velké Británii při vytváření taxonomie pronásledovatelů.¹⁷ Od počátku 21. století tak probíhají výzkumy zaměřené jak na stalkery, tak na jejich oběti, které pomáhají pochopit příčiny vzniku stalkingu, nebezpečnost pronásledovatelů, nejčastější projevy

¹² ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forenzní psychologie*. 3. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk. 2013, s. 213.

¹³ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Psychologické poznatky k nebezpečnosti pronásledování (stalking). *Kriminalistika*, 2004, roč. 37, č. 4, s. 273.

¹⁴ ČÍRTKOVÁ, Ludmila, VITOUŠOVÁ, Petra. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů*. 1. vydání. Praha: Grada, 2007 s. 116-117.

¹⁵ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky*. 1. vydání. Praha: Grada, 2008, s. 54.

¹⁶ Tamtéž, s. 71.

¹⁷ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Psychologické poznatky k nebezpečnosti pronásledování (stalking). *Kriminalistika*, 2004, roč. 37, č. 4, s. 277. a ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky*. 1. vydání. Praha: Grada, 2008, s. 84

stalkingu, vliv pronásledování na oběť apod. V poslední době začínají vznikat i první podrobnější průzkumy a statistiky týkající se problematiky stalkingu v ČR.¹⁸ Poznatky získané zahraničními a domácími výzkumy jsou velmi důležité pro hlubší pochopení podstaty stalkingu a mají velký význam pro kriminologii, viktimologii a trestní právo, kde napomáhají účinnější intervenci proti stalkingu, zejména skrze přijímání nových právních norem a zlepšení postupu vůči stalkerům v praxi.

1.2. Definování pojmu „stalking“

S postupným vývojem výzkumu a chápání stalkingu se vyvíjela rovněž i jeho definice. De Clérambault popisoval erotomanii jako formu paranoidního bludu s milostným podtextem, kdy často nezadaná žena věřila, že určitá vznešená osoba (můžeme říci osoba veřejně známá s vysokým společenským statutem) je do ní zamilovaná. Tento jev popsal De Clérambault jako stav, kdy se u osoby střídaly fáze naděje a zášti.¹⁹ V dobách, kdy byl změněn přístup k problematice stalkingu a přestalo se používat názvu erotomanie, který byl nahrazen výrazem „stalking“, bychom mohli obecně definovat tento jev jako specifickou variantu agrese vůči jiné osobě (zahrnující širokou škálu jevů spojenou se systematickým slíděním a s násilím).²⁰ První odbornou definici stalkingu pak uvedli v 90. letech 20 století Meloy a Gothard, kteří ho definovali jako úmyslné, zlovolné a opakované pronásledování a obtěžování jiné osoby.²¹ V moderní psychologii bychom pak mohli definovat stalking jako „soustavné (systematické) a excesivní (tj. evidentně z normy vybočující) obtěžování druhé osoby projevy umanuté a nevyžádané pozornosti, podněcené v zásadě buď údajným či skutečným obdivovatelem (erotickou náklonností) nebo pociťovanou záští, nenávistí či pomstou.“²²

Každý vědní obor, ale i jednotliví autoři definují stalking různě. V kriminologii je stalking definován jako úmyslné, zlovolné a opakované pronásledování a obtěžování jiné osoby, které snižuje kvalitu jejího života a ohrožuje její bezpečnost.²³ Trestněprávní literatura definuje stalking následně: „Za stalking se obvykle považuje zlovolné, úmyslné, opakované a

¹⁸ IMRÍŠKOVÁ, Romana. PODANÁ, Zuzana. Prevalence a charakteristiky stalkingu v České republice: výsledky viktimologického výzkumu. *Trestněprávní revue*, 2014, roč. 15, č. 4, s. 64-99.

¹⁹ DE CLÉRAMBAULT, C. G. *Syndrome mécanique et conception mécaniste des psychoses hallucinatoires*. Annales médico-psychologiques, Paris, 1927, 85: s. 398-413. Později vyvinul De Clérambault třífázový model, kde popsal střídající se stavy jako stádium pýchy, zklamání a hněvu viz: ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky*. 1. vydání. Praha: Grada, 2008, s. 54.

²⁰ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky*. 1. vydání. Praha: Grada, 2008, s. 54.

²¹ MELOY, John Raid. *Stalking (obsessional following): A review of some preliminary studies*. In VÁLKOVÁ, Helena. Česká podoba stalkingu podle § 354 TrZ v širších než jen trestněprávních souvislostech. *Trestněprávní revue*, 2009, roč. 8, č. 9, s. 257.

²² ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky*. 1. vydání. Praha: Grada, 2008, s. 55.

²³ Jedná se tedy o rozšíření původní definice Meloye a Gotharda viz ČÍRTKOVÁ, Ludmila, VITOUŠOVÁ, Petra. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů*. 1. vydání. Praha: Grada, 2007. s. 115.

dlouhodobé obtěžování jiné osoby, která toto pocítuje jako příkoří a snižuje jí to, vzhledem k intenzitě obtěžování, četnosti, příp. i strachu z bezpečnosti, kvalitu života.²⁴ Z výše uvedených definic můžeme vyzdvihnout nejdůležitější znaky stalkingu, kterými jsou: úmyslnost, zlovolnost (vůli pachatele ublížit poškozenému)²⁵, obtěžování (jednání, které druhé straně není příjemné), opakování a také snížení kvality života, které se ale objevuje spíše v moderních definicích stalkingu.

V praxi stalking zahrnuje nejrůznější formy jednání, jako kontaktování oběti v rozličných podobách, její sledování na ulici, zasílání dáreků atd. Může vznikat mezi známými i neznámými osobami, v nejrůznějších typech vztahů (partnerských, pracovních, obchodních, terapeutických apod.). Pronásledovateli mohou být osoby jakéhokoliv věku a pohlaví, v některých případech mohou trpět i psychickou poruchou, v jiných jsou u nich časté spíše psychické abnormality, které ještě pod psychickou poruchu podřadit nelze. Stalking může a nemusí negativně ovlivnit život oběti (většinou ho ale negativně ovlivní).²⁶ Vzhledem k jeho různorodým projevům a jeho těsnou vazbou na lidské vztahy je poměrně obtížné ho v praxi odlišovat od jednání, které je ještě přijatelné a predikovat jeho budoucí vývoj. Nicméně, v rámci zkoumání tohoto fenoménu odborníky se již postupně formuje určitý jednotný přístup k dané problematice, jehož vývoj ale bude zřejmě trvat poměrně dlouhou dobu a je otázkou, zdali bude vůbec někdy dokončen, protože formy pronásledování se postupem času mění²⁷ (například s vývojem nových technologií se nyní stalkeri často uchylují k novým způsobům kontaktování oběti např. skrze internetové sociální sítě, e-mail apod.). Postupně se ale vytváří různé profily (taxonomie) stalkerů, postupy na ochranu oběti, psychologické programy na „léčbu“ stalkingu atd., které snad v budoucnu budou nabízet stále lepší řešení daného problému v podobě zlepšení ochrany oběti před stalkerem, minimalizace sekundární a terciární viktimizace obětí, zefektivnění léčby stalkerů apod. Jedním z hlavních a, dle mého názoru, také nejdůležitějších přínosů zavedení kriminalizace stalkingu je dozajista

²⁴ ŘÍHA, Jiří. In JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 5. vydání. Praha: Leges, 2014, s. 497.

²⁵ Tento bod může být v definici stalkingu sporný, protože v některých, spíše výjimečných, případech může být stalker motivován i pozitivními emocemi, kdy si nemusí plně uvědomovat škodlivost svého jednání např. při pronásledování za účelem navázání milostného vztahu. Jedná se například o pronásledování umanutým obdivovatelem, viz ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky*. 1. vydání Praha: Grada, 2008, s. 74-75.

²⁶ Text v tomto odstavci je čerpán z ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky*. 1. vydání. Praha: Grada, 2008, s. 53-111 a ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forenzní psychologie*. 3. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk. 2013, s. 212-231. Tyto knihy jsou také v České republice zřejmě nejlepšími tituly týkající se psychologického náhledu na stalking v kontextu s právem. Další informace o této problematice lze nalézt ve většině literatury uvedené ve zdrojích této práce.

²⁷ K tomuto blíže viz ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Nebezpečné pronásledování: jak ho rozpoznat?. *Právo a rodina*, 2009, roč. 11, č. 7, s. 2.

zlepšení ochrany obětí pronásledování, kterým může být nyní poskytována ochrana skrze prostředky trestního práva, které jsou v našem právním nejúčinnější.

Pojem stalking je pak nutné odlišit od ostatních jednání negativně ovlivňujících psychiku oběti, tzv. „psychoterorů“, která jsou stalkingu podobná, ale liší se v určitých základních znacích.²⁸ Mezi tato jednání patří například mobbing, který se vždy odehrává v pracovním prostředí a odlišuje se od stalkingu tím, že zde může být i více pronásledovatelů, a v případě, že pronásledovatelé vystrnadí cílovou osobu z pracoviště, pak mobbing již dále nepokračuje, což v případě stalkingu neplatí. Dále se také do stalkingu neřadí specifický druh telefonního teroru, kdy cílem volající osoby není navázání určitého vztahu s příjemcem hovoru, ale pouze si takto navozuje příjemné pocity, kterými si kompenzuje své individuální handicap a s nimi propojenou frustrující životní situaci (sociální izolaci, mizivé uznání ze strany sociálního okolí atd.). Zvláštním případem psychoteroru je také pronásledování jedince určitou skupinou (sektou) či institucí. Zde se jedná o specifickou variantu vyvíjení tlaku na osoby kvůli jejich odchodu ze sekty nebo radikální skupiny, nebo o pronásledování osob, které jsou považovány určitou semknutou skupinkou za nepřítel.

1.3. Nebezpečné pronásledování a domácí násilí

Pojem stalking je také nutno odlišit od pojmu domácího násilí, které je definováno jako „opakované, dlouhodobé a zpravidla eskalující násilí fyzického, psychického, sexuálního, sociálního a ekonomického rázu, které vytváří jednoznačně asymetrický vztah a vede ke stabilnímu rozdělení rolí na násilnou a ohroženou osobu.“²⁹ Z výše uvedené definice je patrné, že domácí násilí má se stalkingem několik společných rysů a to: opakovanost, dlouhodobost, eskalaci jednání, rozdělení rolí (v případě domácího násilí na násilnou a ohroženou osobu³⁰, v případě stalkingu na pronásledovatele-stalkera a pronásledovanou osobu-oběť³¹) a také to, že v praxi bývají nejčastěji agresory (pronásledovateli) muži a oběťmi ženy.³²

Stalking může mít, stejně jako domácí násilí, závažné důsledky v oblasti psychického zdraví pro ohroženou osobu nebo oběť a stejně jako v případě stalkingu, i v případě domácího

²⁸ Definování jednotlivých psychoterorů a jejich odlišností od stalkingu viz ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forezní psychologie*. 3. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk. 2013, s. 226-227.

²⁹ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky*. 1. vydání. Praha: Grada, 2008, s. 9.

³⁰ Toto porovnání vzniklo na základě porovnání definic a podrobnějších popisů domácího násilí a stalkingu v ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky*. 1. vydání. Praha: Grada, 2008, s. 9-108.

³¹ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky*. 1. vydání. Praha: Grada, 2008, s. 9, 55 a ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forezní psychologie*. 3. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk. 2013, s. 214, 233.

³² ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky*. 1. vydání. Praha: Grada, 2008, s. 9, 57 a HORÁKOVÁ, Monika. Stalking - první zkušenosti. *Trestněprávní revue*, 2012, roč. 11, č. 10, s. 223.

násilí jsou vyvíjeny různé teorie, které se snaží vysvětlit příčiny vzniklé agrese. I přesto, že tyto teorie nejsou zatím schopny příčiny agrese přesně určit, často je vznik agresivního chování v obou případech přisuzován psychickým poruchám osobnosti nebo zkušenosti z dětství a vazbám na jinou osobu.³³ I když domácí násilí představují z pohledu kriminologie i trestního práva samostatné, oddělené fenomény, tak se v reálném životě dosti často překrývají.³⁴

Naopak, rozdílné jsou tyto pojmy v tom, že stalking může vznikat na základě nejrůznějších vztahů, zatímco domácí násilí přichází v úvahu pouze u osob, které mají osobní vztah k pachateli (nejčastěji patří do rodiny násilné osoby nebo mají s násilnou osobou partnerský vztah).³⁵ S tím souvisí i fakt, že pronásledování může probíhat i mezi cizími osobami, což v případě domácího násilí nepřipadá v úvahu. Stalking může probíhat i na dálku a rozličnými způsoby jednání, na rozdíl od domácího násilí, které probíhá tzv. „za zavřenými dveřmi“, čili nejčastěji v soukromí společného obydlí, případně na jiných místech jako chata, hotel atd.³⁶ a je nejčastěji pácháno formou fyzického, sexuálního, emocionálního, ekonomického nebo sociálního násilí.³⁷ Specifickým následkem domácího násilí je tzv. syndrom týrané ženy, který spočívá v tom, že týraná osoba setrvává ve vztahu s agresorem, zatajuje závažnost a příčiny svých zranění a popírá viktimizaci.³⁸

Souvislost stalkingu s domácím násilím je dána především tím, že v některých případech začne po rozpadu vztahu agresor týranou osobu pronásledovat.³⁹ V takovémto případě se jedná o velmi rizikovou formu pronásledování, protože výzkumy ukazují, že pokud se pronásledovatel dopouštěl násilí vůči pronásledované osobě v minulosti, je velmi pravděpodobné, že se ho dopustí i v rámci pronásledování.⁴⁰ Úzká vazba mezi stalkingem a

³³ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky*. 1. vydání. Praha: Grada, 2008, s. 26-42 a s. 71-89.

³⁴ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Oběti pronásledování mívají málo zastánců. *Právo a rodina*, 2004, roč. 6, č. 11, s. 6.

³⁵ JUNGWIRTOVÁ, Jana. Anglický a český policejní přístup k domácímu násilí. In SPURNÝ, Joža (ed), ČERVENÝ, Viktor (ed). *Násilí z pohledu společenských věd: sborník příspěvků z mezinárodní konference*, Praha: Vydavatelství PA ČR, 2007, s. 45.

³⁶ Jednotlivý útok pak může proběhnout i na veřejnosti, blíže viz: ŠUBRT, Milan. Domácí násilí a vykazání. *Trestní právo*, 2011, roč. 15, č. 6, s. 18-24. Dále srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. června 2014, sp. zn. 3 Tdo 559/2014

³⁷ JURTELA, Silvia. Häusliche Gewalt und Stalking. In ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky*. 1. vydání. Praha: Grada, 2008, s. 10. Názory na šíři jednotlivých forem domácího násilí se mohou v jednotlivých odborných textech lišit, ve výše uvedené publikaci je ze všech, pro účely této práce, zkoumaných publikací uvedena nejširší definice jednotlivých forem domácího násilí. Pro srovnání můžeme odkázat například na JUNGWIRTOVÁ, Jana. Anglický a český policejní přístup k domácímu násilí. In SPURNÝ, Joža (ed), ČERVENÝ, Viktor (ed). *Násilí z pohledu společenských věd: sborník příspěvků z mezinárodní konference*, Praha: Vydavatelství PA ČR, 2007, s. 45. nebo VARGOVÁ, Branislava, POKORNÁ, Dana, TOUFAROVÁ, Marie. *Partnerské násilí*. Praha: Linde, 2008, s. 9.

³⁸ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky*. 1. vydání. Praha: Grada, 2008, s. 26.

³⁹ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Jde po mě můj bývalý. *Psychologie dnes*, 2008, roč. 14, č. 6, s. 22.

⁴⁰ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky*. 1. vydání. Praha: Grada, 2008, s. 9, 49, 57 a HORÁKOVÁ, Monika. Stalking - první zkušenosti. *Trestněprávní revue*, 2012, roč. 11, č. 10, s. 223.

domácím násilím je zohledňována i v rámci legislativy⁴¹ a v rámci vzdělávání OČTŘ⁴². Domácí násilí je postihováno trestním právem skrze trestný čin týrání osoby žijící ve společném obydlí dle § 199 TZ. K problematice domácího násilí se pak vztahuje poměrně početná literatura z oblasti psychologie⁴³, kriminologie⁴⁴, viktimologie⁴⁵ a trestního práva⁴⁶. Tato literatura je poměrně početnější v porovnání s literaturou zabývající se problematikou stalkingu, zvláště v oblasti trestního práva, kde je zakotven trestný čin týrání osoby žijící ve společném obydlí dle § 199 TZ delší dobu, konkrétně od 1. ledna 2007, než postih stalkingu dle § 354 TZ, který je postihován trestním právem od 1. ledna 2010.

1.4. Vztah trestného činu nebezpečného pronásledování k netrestním ustanovením právního řádu

Trestní právo hmotné je odvětvím práva, které chrání práva a oprávněné zájmy fyzických a právnických osob, zájmy společnosti a ústavní zřízení České republiky před trestnými činy taxativně vypočtenými v trestněprávních normách.⁴⁷ Trestný čin nebezpečného pronásledování chrání především zájmy uvedené v LZPS v článku 6, kde je chráněn lidský život, v článku 7, kde je zakotveno právo na soukromí a nedotknutelnost osoby (právo na

⁴¹ Viz § 400 ZŘS, kde je možné podat návrh na předběžné opatření ve věcech jak domácího násilí, tak ve věcech stalkingu (i když v legislativě je nazývána tato kapitola, jako „Předběžné řízení ve věci ochrany proti domácímu násilí“, tzn. v názvu je zmiňováno pouze domácí násilí).

⁴² Pořádání odborných seminářů Ministerstva vnitra věnovaných tématice domácího násilí a nebezpečného pronásledování (viz: MINISTERSTVO VNITRA. *Informace o plnění opatření pro zavedení interdisciplinárních týmů spojujících zdravotní, sociální a policejní pomoc při odhalování a stíhání případů domácího násilí za rok 2012*, [online]. [cit. 15. listopadu 2015]. 3417-OP-13, kapitola 5.2. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/soubor/mv-3417-op-13-informace-o-plneni-opatreni-interdisciplinari-tym-3176855-doc.aspx> anebo školení probíhající na Justiční akademii ČR týkající se domácího násilí a nebezpečného pronásledování viz například *Výroční zpráva justiční akademie za rok 2013*, s. 14. Dostupné z: http://www.jacz.cz/index.php?option=com_phocadownload&view=category&download=220%3Arocni-zprava-ja-2013&id=8%3Arocni-zpravy-o-cinnosti-ja&Itemid=318&lang=cs.

⁴³ Viz ŠEVČÍK, Drahomír, ŠPATENKOVÁ Naděžda. *Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence*. 1. vydání, Praha: Portál, 2011, s. 11-169. ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky*. 1. vydání. Praha: Grada, 2008, s. 9-52. ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forenzní psychologie*. 3. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk. 2013, s. 231-357. MATOUŠKOVÁ, Ingrid. *Aplikovaná forenzní psychologie*. 1. vydání. Praha: Grada, 2013, s. 22-29.

⁴⁴ GŘIVNA, Tomáš, SCHEINOST Miroslav, ZOUBKOVÁ, Ivana. *Kriminologie*. 4. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 232-234

⁴⁵ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Viktimologie pro forenzní praxi*. 1. vydání Praha: Portál, 2014, s. 67-68, 92-95.

⁴⁶ Problematika domácího násilí je velmi často probírána v oblasti trestního práva v odborných článcích vycházejících v časopisech změřených zejména na trestněprávní témata. Z těchto článků můžeme zmínit například ŠIMEK, Stanislav. Domácí násilí ve společnosti. *Trestní právo*, 2014, roč. 18, č. 3, s. 20-23.; ŠUBRT, Milan, Domácí násilí a vykázaní. *Trestní právo*, 2011, roč. 15, č. 6, s. 18-24. ŠABATA, Karel. Přečin maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázaní podle § 337 odst. 2 trestního zákoníku – vybrané problémy a možnosti řešení. *Státní zastupitelství*, 2013, roč. 11, č. 1, s. 31-33 atd. Dále v trestněprávní literatuře v souvislosti s trestným činem týrání osoby žijící ve společném obydlí dle § 199 TZ viz například ŠÁMAL, PAVEL, ŠÁMALOVÁ, Milada. In ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 1939-1945.

⁴⁷ JELÍNEK, Jiří. In JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 4. vydání. Praha: Leges, 2014, s. 19.

zachování tělesné a duševní integrity),⁴⁸ v článku 10, kde je uvedeno právo na ochranu před neoprávněným zasahováním do soukromého a rodinného života a právo na zachování jeho lidské důstojnosti, osobní cti, dobré pověsti a ochrany jména a článku 31, ve kterém je vymezeno právo na ochranu zdraví. Tyto zájmy (práva a svobody) nalezneme i v mezinárodních úmluvách, kterými je ČR vázána, jako například v Úmluvě o ochraně základních lidských práv a svobod člověka⁴⁹, kde je v článku 8 zakotvena ochrana soukromí v podobě práva na respektování soukromého a rodinného života, obydlí a korespondence. Podobně je koncipována i ochrana v článku 17 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech.⁵⁰ Těmto právům (zaručeným na ústavněprávní úrovni) je pak poskytována „primární“ ochrana skrze soukromé a správní právo, jelikož na protiprávní jednání je potřeba reagovat v první řadě mimotrestními prostředky práva a až v krajních případech prostředky práva trestního.⁵¹

Dle soukromého práva jsou výše uvedená práva zakotvena v NOZ, kde je ochrana osobnosti člověka vymezena v § 3 odst. 2 písm. a) a § 81 až § 133 NOZ, v nichž je chráněna osobnost člověka včetně všech jeho přirozených práv, právo žít podle svého rozhodnutí, život, zdraví, čest, soukromí a další práva (viz § 81 NOZ). V § 82 NOZ je pak stanoveno právo domáhat se upuštění od neoprávněného zásahu do těchto práv a právo žádat odstranění vzniklého následku (viz § 82 NOZ). Tělesná a duševní integrita člověka a jeho soukromí jsou pak konkrétněji chráněny v § 86 a 91 an. NOZ. V případě, že by došlo k porušení výše uvedených zájmů, může se člověk domáhat ochrany před zásahy do svých práv u soudu v podobě žaloby, kterou může žádat, aby se druhá osoba zdržela zásahu do jeho práv chráněných zákonem (případně uvedla věci do původního stavu). Ochrana před stalkingem lze ale také získat skrze institut předběžných opatření v občanském soudním řízení.⁵² Tento institut je uveden v § 400-414 ZŘS, kdy v rámci předběžného opatření může soud uložit odpůrci, například, aby nevstupoval do bezprostředního okolí navrhovatele a nezdržoval se tam, zdržel se setkání s navrhovatelem nebo nežádoucího sledování a obtěžování navrhovatelem jakýmkoliv způsobem (viz § 405 odst. 1 ZŘS).

⁴⁸ LANGÁŠEK, Tomáš. In WÁGNEROVÁ, Eliška, ŠIMÍČEK, Vojtěch, LANGÁŠEK, Tomáš, POSPÍŠIL, Ivo a kol. *Listina základních práv a svobod. Komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2012, s. 186-187.

⁴⁹ Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod ve znění Protokolů č. 11 a 14 s Protokoly č. 1, 4, 6, 7, 12 a 13.

⁵⁰ Mezinárodní pakt o občanských a politických právech (vyhl. č. 120/1976 Sb.)

⁵¹ JELÍNEK, Jiří. In JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 4. vydání. Praha: Leges, 2014, s. 33.

⁵² Podrobněji k § 400-414 ZŘS viz HAMULÁKOVÁ, Klára, KŘIVÁČKOVÁ, Jana. In SVOBODA, Karel, TLÁŠKOVÁ, Šárka, VLÁČIL, David, LEVÝ, Jiří, HROMADA, Miroslav a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních: komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, 752-774.

V oblasti správního práva je pak poskytována ochrana zejména skrze PŘZ a ZPČR. V rámci PŘZ se jedná především o přešupek uvedený v § 49 odst. 1 písm. c) PŘZ, kde je stanoveno, že přešupku se dopustí ten, kdo úmyslně naruší občanské soužití vyhrožováním, újmou na zdraví, drobným ublížením na zdraví, nepravdivým obviněním z přešupku, schválnostmi nebo jiným hrubým jednáním. Za tento přešupek lze uložit pokutu až do výše 20 000 Kč a zákaz pobytu zároveň s pokutou (viz § 49 odst. 2 PŘZ). K tomu, aby bylo dané jednání možné kvalifikovat jako přešupek, musí být naplněna podmínka, že jednání narušuje občanské soužití, které literatura vymezuje jako určitý souhrn ustálených pravidel jednání a chování ve společnosti, který je založen na respektování práv ostatních lidí, jejichž dodržování v určitém čase a místě je ve společnosti obvyklé.⁵³ Mezi tímto přešupkem a trestným činem nebezpečného pronásledování existuje poměrně úzká vazba, kdy je často po zahájení trestního řízení, případně i podání obžaloby, věc postoupena správnímu orgánu, protože dle OČTŘ se nejedná o trestný čin nebezpečného pronásledování, ale je možné dané jednání posoudit jako přešupek.⁵⁴

Dále je třeba zmínit i možnosti ochrany dle ZPČR. V § 10 ZPČR je stanovena povinnost policisty chránit život, zdraví nebo svobodu osob anebo majetek a to i mimo službu, pokud jsou tyto hodnoty v bezprostředním ohrožení. Dále § 26 odst. 1 písm. a) ZPČR, kde je zakotveno oprávnění zajistit osobu, která svým jednáním bezprostředně ohrožuje svůj život, život nebo zdraví jiných osob anebo majetek. V § 35 odst. 1 ZPČR je vymezeno oprávnění policisty odebrat osobě zbraň, pokud hrozí nebezpečí, že jí bude neoprávněně užito k násilí nebo k pohrůzce násilím. Dále je v § 53 odst. 1 ZPČR stanoveno oprávnění policisty použít donucovací prostředek k ochraně bezpečnosti své osoby, jiné osoby nebo majetku anebo k ochraně veřejného pořádku.

Důležité je, dle mého názoru, zmínit i institut vykázání uvedený v § 44-47 ZPČR, který slouží především k ochraně osob před domácím násilím⁵⁵, nicméně můžeme zde nalézt i prvky, které mají ochránit osobu před ex-partner stalkingem a to v § 45 ZPČR, kde je stanoveno, že kromě neprodleného opuštění prostoru, zdržení se vstupu do něj a vydání všech klíčů, které od daného prostoru osoba drží, je osoba také povinna zdržet se styku nebo navazování kontaktu s ohroženou osobou.⁵⁶ Vykázání však trvá pouze 10 dnů od jeho

⁵³ VETEŠNÍK, Pavel. In JEMELKA, Luboš, VETEŠNÍK, Pavel. *Zákon o přešupcích a přešupkové řízení. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 292.

⁵⁴ Viz například Usnesení Okresního soudu ve Znojmě ze dne 17. května 2013, č.j. 3 T 38/2013-67.

⁵⁵ Viz VANGELI, Benedikt. *Zákon o Policii České republiky. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 177.

⁵⁶ I přes krátkou dobu, po kterou trvá vykázání jsou schopni stalkeré vykázání porušit viz rozsudek Okresního soudu v Litoměřicích ze dne 25. září 2014, č.j. 2T 4912014-377.

provedení, což je krátká doba, která by k ochraně před ex-partner stalkingem nemusela stačit, vzhledem k faktu, že stalking může probíhat i několik let. Proto je zde využíváno institutu předběžných opatření dle ZŘS (viz výše), které na institut vykázaní navazují (resp. mohou navazovat, pokud o ně návrhovač zažádá a soud je uloží)⁵⁷, a poskytují tak dlouhodobější ochranu ohrožené osobě. Zároveň může podat osoba návrh na zahájení řízení ve statusových věcech, například návrh na rozvod manželství, což se i předpokládá.⁵⁸ Pokud je pak podán návrh na vydání předběžného opatření dle ZŘS, prodlužuje se vykázaní do dne nabytí právní moci rozhodnutí soudu o tomto návrhu (viz § 44 odst. 2 ZPČR).

⁵⁷ K podání návrhu na zahájení řízení je oprávněno i státní zastupitelství, viz. WINTEROVÁ, Alena, MACKOVÁ, Alena. *Civilní právo procesní. První část – Řízení nalézací*. 7. vydání. Praha: Leges, 2015, s. 440.

⁵⁸ WINTEROVÁ, Alena, MACKOVÁ, Alena. *Civilní právo procesní. První část – Řízení nalézací*. 7. vydání. Praha: Leges, 2015, s. 439.

2. Hmotněprávní stránka trestného činu nebezpečného pronásledování

V trestněprávní úpravě před současným trestním zákoníkem, který nabyl účinnosti dne 1. ledna 2010, nebylo možné postihovat všechna jednání typická pro stalking. Postihnout bylo možné pouze jeho určité projevy, a to zejména ty závažné, jako pomluvu, omezování osobní svobody, vydírání, porušování domovní svobody, ublížení na zdraví, vraždu atd.⁵⁹ Mírnější projevy stalkingu, jako neustálé obtěžování skrze SMS, e-maily, zasilání nevyžádaného zboží apod., nebylo možné skrze trestní právo postihovat. Určitou ochranu poskytoval trestní zákoník také v případě, kdy stalker porušil předběžné opatření uložené civilním soudem podle § 76b odst. 1 písm. b) OSŘ⁶⁰ a následně mohl být stíhán pro trestný čin maření úředního rozhodnutí a vykázání.⁶¹ Ochranu obětem stalkingu poskytovalo také správní právo,⁶² dle kterého ale nebylo možné uložit pachateli trest odnětí svobody, což je výsadou práva trestního. Možnosti právní reakce na stalking byly tedy značně roztržité, nejednotné a neumožňovaly postih veškerých projevů stalkingu dle trestního práva, což způsobovalo do jisté míry nedostatečnou ochranu oběti, protože v některých případech nejsou správněprávní postihy vůči stalkerům dostačující.⁶³

2.1. Skutková podstata trestného činu nebezpečného pronásledování

V nové trestněprávní úpravě tak byl zaveden trestný čin nebezpečného pronásledování, který doplnil předchozí úpravu o postih mírnějších typů stalkingu. Systém ochrany před závažnějším jednáním stalkera zůstal stejný jako v předchozí úpravě, kdy tyto (výše uvedené) závažnější projevy stalkingu jsou stále postihovány skrze jednotlivé skutkové podstaty trestných činů, jako vražda (§ 140 TZ), ublížení na zdraví (§ 146 TZ), pomluva (§ 184 TZ) atd. Česká úprava se v ohledu postihování závažnějších projevů stalkingu neinspirovala německou právní úpravou nebezpečného pronásledování, která zavedla do svého trestního zákoníku komplexní úpravu této problematiky v jediném trestném činu skrze několik skutkových podstat, které upravují postih stalkera i v případě újmy na zdraví nebo

⁵⁹ VÁLKOVÁ, Helena. Proč by neměl chybět v novém Trestním zákoníku Stalking. In VANDUCHOVÁ, Marie (ed), GŘIVNA, Tomáš (ed). *Pocta Otovi Novotnému k 80. narozeninám*. Praha: Wolters Kluwer, 2008, s. 418-419.

⁶⁰ OSŘ ve znění ke dni 31. prosince 2014.

⁶¹ GŘIVNA, Tomáš, MĚSÍČKOVÁ, Lenka. *Stalking a jeho právní výklad*. [online]. E-bezpečí, 2009, [cit. 15. listopadu 2015]. Dostupné z: <http://cms.e-bezpeci.cz/content/view/135/38/lang,czech/>

⁶² Zejména ZPř (viz výše).

⁶³ Rozsudek Okresního soudu v Olomouci ze dne 22. října 2012, č. j. 4 T 79/2012-56.

vraždy oběti atd.,⁶⁴ ale má blíže k úpravě rakouské, která upravuje danou problematiku pouze jednou skutkovou podstatou,⁶⁵ která je výčtem jednotlivých jednání podobná úpravě české základní skutkové podstaty v § 354 TZ.

2.1.1. Objekt

Objektem trestného činu nebezpečného pronásledování je zájem na klidném občanském soužití, nenarušovaném nebezpečnými výhrůžkami, pronásledováním a jiným závažným obtěžováním a omezováním v obvyklém způsobu života.⁶⁶ Dle tohoto objektu byl také trestný čin zařazen do desáté hlavy zvláštní části trestního zákoníku mezi trestné činy proti pořádku ve věcech veřejných do pátého dílu mezi trestné činy narušující soužití lidí. Toto zařazení je do jisté míry diskutabilní, protože teoreticky by také mohl být zařazen do hlavy druhé trestního zákoníku do dílu druhého mezi trestné činy proti právům na ochranu osobnosti, soukromí a listovního tajemství, zejména kvůli faktu, že v hlavě desáté v pátém dílu jsou chráněny především skupinové zájmy a ne zájmy jednotlivců (vyjma trestného činu nebezpečného vyhrožování) a dále kvůli tomu, že svým konkrétním objektem (tělesná a duševní integrita pronásledované osoby a její osobní svoboda a soukromí)⁶⁷ má trestný čin nebezpečného pronásledování velmi blízko k objektům v hlavě druhé, jako je zejména ochrana osobnosti a soukromí. Vzhledem k tomu, že zařazení trestných činů do jednotlivých hlav v TZ vyplývá především z druhových objektů trestných činů,⁶⁸ je zařazení tohoto trestného činu do hlavy desáté TZ určitě vhodné. Vzhledem k individuálnímu objektu (dle Válkové: ochrana tělesné a duševní integrity, osobní svobody a soukromí každého jedince)⁶⁹ tohoto trestného činu nelze brát, ale ani návrhy na jeho zařazení do hlavy druhé TZ, jako nelogické nebo neopodstatněné, zvláště když v každém případě stalkingu dochází k narušení soukromí oběti.⁷⁰

⁶⁴ § 238 Strafgesetzbuch (Německý trestní zákon) český překlad paragrafu viz například: VÁLKOVÁ, Helena. Česká podoba stalkingu podle § 354 TrZ v širších než jen trestněprávních souvislostech. *Trestněprávní revue*, 2009, roč. 8, č. 9, s. 260.

⁶⁵ § 107a Strafgesetzbuch (Rakouský trestní zákon) český překlad paragrafu viz například: VÁLKOVÁ, Helena. Česká podoba stalkingu podle § 354 TrZ v širších než jen trestněprávních souvislostech. *Trestněprávní revue*, 2009, roč. 8, č. 9 s. 259.

⁶⁶ NAVRÁTILOVÁ, Jana. In JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 4. vydání. Praha: Leges, 2014, s. 865.

⁶⁷ VISINGER, Radek. Jak postihovat stalking? Zamyšlení nad novou právní úpravou. *Trestněprávní revue*, 2009, roč. 8, č. 11, s. 334.

⁶⁸ JELÍNEK, Jiří. In JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 4. vydání. Praha: Leges, 2014, s. 172.

⁶⁹ VÁLKOVÁ, Helena. In ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 3296.

⁷⁰ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forezní psychologie*. 3. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk. 2013, s. 212.

2.1.2. Objektivní stránka

Objektivní stránka je charakterizována taxativním výčtem⁷¹ forem jednání, které jsou uvedeny v § 354 TZ. Skutková podstata obsahuje dvě podmínky, a to podmínku dlouhodobosti a podmínku způsobilosti daného jednání vzbudit v poškozeném důvodnou obavu o jeho život nebo zdraví nebo o život a zdraví osob jemu blízkých (dále jen „podmínka způsobilosti vzbudit důvodnou obavu“). Naplnění obou těchto podmínek je nutné pro vznik trestní odpovědnosti za tento trestný čin. Dle skutkové podstaty trestného činu nebezpečného pronásledování, je postihován ten, kdo jiného dlouhodobě pronásleduje tím, že:

- a) vyhrožuje ublížením na zdraví nebo jinou újmou jemu nebo jeho osobám blízkým

Výhrůžku lze definovat jako takové protiprávní (nedovolené) jednání, které je objektivně způsobilé vzbudit důvodnou obavu, aniž je ovšem nutné takovou důvodnou obavu u poškozeného skutečně vyvolat. Výhrůžka musí být provedena nedovoleným způsobem a nedovolenými prostředky, musí být vážně míněna (nesmí jít o žert) a musí směřovat vůči ublížení na zdraví nebo způsobení jiné újmy.⁷² Ublížení na zdraví je definováno v § 122 odst. 1 TZ jako takový stav záležející v poruše zdraví nebo jiném onemocnění, který porušením normálních tělesných nebo duševních funkcí znesnadňuje, nikoli jen po krátkou dobu, obvyklý způsob života poškozeného a který vyžaduje lékařského ošetření. Jinou újmu pak teorie definuje jako narušení sexuální integrity, rodinného soužití, způsobení škody na majetku, na odborné pověsti atd.⁷³ Tato újma musí být také hodnocena s přihlédnutím k ublížení na zdraví (měla by být z hlediska závažnosti srovnatelná) a ke konkrétním okolnostem případu s přihlédnutím i k tomu, jak subjektivně pociťuje újmu ten, jemuž je vyhrožováno. Záleží vždy na konkrétních okolnostech případu, jako například na intenzitě vyhrožování ublížením na zdraví nebo jinou újmou, na povaze a nebezpečnosti výhrůžek, na chování pachatele při výhrůžkách, jeho duševní, fyzické i osobnostní charakteristice a také na tom, jak byl výhrůžkami zasažen poškozený a jeho širší okolí.⁷⁴ V případě, že by

⁷¹ Česká republika se neinspirovala německou úpravou v oblasti demonstrativního výčtu forem jednání, kdy v německé úpravě lze dle § 238 odst. 1, č. 5 Strafgesetzbuch (trestním zákoníku) postihovat i „jiná srovnatelná chování“, pokud jimi pachatel způsobí závažné zhoršení způsobu života poškozeného, blíže viz VÁLKOVÁ, Helena. Česká podoba stalkingu podle § 354 TrZ v širších než jen trestněprávních souvislostech. *Trestněprávní revue*, 2009, roč. 8, č. 9 s. 260-261.

⁷² VÁLKOVÁ, Helena. In ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 3296.

⁷³ Tamtéž.

⁷⁴ Tamtéž.

pronásledovatel vyhrožoval osobě blízké přímo (tedy nikoliv skrze poškozeného), dopustil by se, při naplnění ostatních znaků, trestného činu dle § 354 TZ i vůči této osobě.⁷⁵

Toto jednání je také podobné jednání uvedenému v trestném činu nebezpečného vyhrožování (viz § 353 TZ), které ale vyžaduje vyhrožování usmrcením, těžkou újmou na zdraví nebo jinou těžkou újmou,⁷⁶ takže je v ohledu formy resp. intenzity výhrůžek přísnější než jednání uvedené v trestném činu nebezpečného pronásledování.

b) vyhledává jeho osobní blízkost nebo jej sleduje

Pro účinnou ochranu oběti je nutné aplikovat pro tento způsob jednání široký výklad a zahrnout tak pod něj veškeré typy slídění, obtěžování, dotírání, „doprovázení“, „pozorování“ (např. denní čekání před domem, „doprovod“ při cestě do zaměstnání a nazpět domů, na nákupech, tzv. „noční hlídky“ před bytem poškozeného, pozorování dalekohledem apod.), které jsou v zásadě vždy objektivně způsobilé vzbudit požadovanou důvodnou obavu. Ani v tomto případě však není relevantní, zda je u poškozeného důvodná obava skutečně vyvolána, či zda zůstane u pouhé odůvodněné možnosti ji vyvolat.⁷⁷

c) vytrvale jej prostřednictvím prostředků elektronických komunikací, písemně nebo jinak kontaktuje

Pod tímto jednáním si lze také představit nejrůznější formy distančního stalkingu (tzn. stalkingu na dálku), kdy se pronásledovatel nedostává do bezprostřední blízkosti oběti.⁷⁸ Do této kategorie chování patří zejména opakované zasílání nevyžádaných e-mailových zpráv (často s vulgárním a/nebo agresivním obsahem), zahlcování elektronické pošty spamy, záměrná distribuce počítačových virů, opakované vzkazy, nevyžádané volání, jak na mobilní telefon, tak na pevnou linku, tradiční formy komunikace, jakými jsou dopisy, pohlednice, lístky apod. Možné je i zasílání různých pozorností, jako bonboniér, alkoholu, šperků či jiných darů nebo kontakty skrze třetí osobu, která mnohdy jedná v dobré víře a snaží se předat poškozenému dárky, vzkazy, informace atd. Jedná se tedy o různé formy soustavných, tj. vytrvalých kontaktů bez přímého fyzického kontaktu stalkera s poškozeným.⁷⁹ Do této

⁷⁵ Tamtéž.

⁷⁶ Viz § 353 odst. 1. písm. a) TZ.

⁷⁷ VÁLKOVÁ, Helena. In ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 3296-7.

⁷⁸ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky*. 1. vydání. Praha: Grada, 2008, s. 76.

⁷⁹ VÁLKOVÁ, Helena. In ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 3297.

kategorie spadá i tzv. cyberstalking⁸⁰, který se uskutečňuje zejména skrze prostředky elektronické komunikace, jako e-maily, chaty, blogy atp. a může v něm docházet k útokům na počítač oběti skrze viry, spamy atp., k pomlouvání oběti skrze různé chaty, sociální sítě atd. nebo může stalker získat z počítače oběti citlivé informace, které následně rozšíří prostřednictvím internetu, čímž naruší soukromí oběti anebo je použije pro objednání předmětů na účet oběti atd. Dále může stalker přistoupit k tzv. telefonnímu teroru, kdy skrze telefon neustále (i v nočních hodinách) kontaktuje poškozeného. Často jsou telefonní teror a cyberstalking používány současně.⁸¹

d) omezování obvyklého způsobu života poškozeného

Za omezování v obvyklém způsobu života bude třeba považovat takové omezení dosavadního života poškozeného, ke kterému dojde proti vůli poškozeného nežádoucími zásahy pachatele do sféry osobního, rodinného, ale i profesního života, nebudou-li dokonce jednáním pachatelem zasaženy všechny tyto sféry. V případě omezování obvyklého způsobu života se jedná o posuzování subjektivně-objektivního hlediska, na rozdíl od jednání uvedenými pod písmeny a) až c) a e). Na jedné straně je potřeba vzít v potaz pocíťovanou (subjektivní) újmu poškozeného, která ale musí být do jisté míry objektivizována, neboli nelze srovnávat pocíťovanou újmu, která může být pronásledováním způsobena například běžné osobě (například učiteli) a osobě mediálně známé (například slavnému herci), u které lze dost dobře předpokládat „vyšší práh“ citlivosti. Proto by bylo pro posouzení pronásledování mediálně známé osoby jako trestný čin nebezpečného pronásledování potřeba vyšší intenzity obtěžování než u obyčejného člověka.⁸²

e) zneužití osobních údajů za účelem získání osobního nebo jiného kontaktu s poškozeným

Osobní údaj je definován v zákoně č. 101/2000 Sb. o ochraně osobních údajů, dle kterého lze za osobní údaj považovat takový údaj (nebo více takových údajů), jestliže jeho (nebo jejich) prostřednictvím lze přímo nebo nepřímo zjistit identitu jiného, aniž by přitom bylo nutné vynaložit nepřiměřené množství času, úsilí či materiálních prostředků.⁸³ Dále ale musí pachatel splnit další podmínku, a to zneužít tyto údaje za účelem získání kontaktu

⁸⁰ KOPECKÝ, Kamil. *Stalking a kyberstalking: Nebezpečné pronásledování*. Olomouc, 2010, s. 7.

⁸¹ VÁLKOVÁ, Helena. Proč by neměl chybět v novém Trestním zákoníku Stalking. In VANDUCHOVÁ, Marie, GRIVNA, Tomáš (ed). *Pocta Otovi Novotnému k 80. narozeninám*. Praha: Wolters Kluwer, 2008, s. 413.

⁸² VÁLKOVÁ, Helena. In ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 3297.

⁸³ Viz § 4 písm. a) zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů, ve znění pozdějších předpisů

s poškozeným, a to buďto osobního nebo jiného, mezi který bychom mohli zařadit zasilání různých dáreků, služeb nebo jiné aktivity. Zde nefiguruje žádný výčet, protože možnosti kontaktu pronásledovatele s poškozeným jsou v tomto případě značně nepředvídatelné a nelze je tedy ani zákonem kasuisticky vymezit.⁸⁴

Jednou z podmínek, kterou musí dané jednání splnit, aby došlo k naplnění skutkové podstaty trestného činu dle § 354 TZ, je podmínka **vzbuzení důvodné obavy o život nebo zdraví poškozeného nebo o život a zdraví jemu blízkých osob**. Důvodnou obavou se rozumí zejména obava objektivně způsobitelná vyvolat vyšší stupeň obav, úzkosti nebo jiného tísnivého pocitu ze zla, kterým je na poškozeného působeno, přičemž však není nutné, aby takový pocit v poškozeném skutečně vyvolala. Za důvodnou obavu o zdraví své nebo osoby blízké je třeba považovat nejen obavu o zdraví fyzické, ale i obavu ze způsobení psychických poruch. Obava nemusí vzniknout, ale její vznik musí být reálný, proto je také potřeba pečlivě hodnotit povahu a závažnost jednání uvedenými pod písmeny a) až e) v odst. 1 § 354 TZ, pro odlišení nebezpečného pronásledování od projevů, kdy bylo sice použito silných slov či jiných aktů, ale ve skutečnosti o nic závažnějšího nešlo. Vzbuzení důvodné obavy o život nebo zdraví poškozeného teorie definuje jako výraznější tísnivý pocit ze zla, kterým je vyhrožováno.⁸⁵ V tomto ohledu je pak nutné posuzovat každý případ velmi individuálně, s přihlédnutím ke všem okolnostem, zejména pak k povaze výhrůžky, k fyzickým a povahovým vlastnostem pachatele ve srovnání s charakteristikami poškozeného apod. (například výhrůžka uplatněná vůči dítěti u něj může vyvolat důvodný pocit ohrožení mnohem dříve, než tatáž forma projevu uplatněná vůči zkušené dospělé osobě).⁸⁶

Další podmínkou je **podmínka dlouhodobosti**. Naplnění této podmínky závisí na počtu kontaktů (nebo pokusů o ně) ze strany stalkera vůči poškozenému a na délce pronásledování. Názory na to, jaká doba je nutná pro naplnění této podmínky, se různí. Zákon totiž pojem „dlouhodobost“ přesně nedefinuje. V psychologické literatuře se v souvislosti se stalkingem považuje za dlouhodobé pronásledování takové pronásledování, které trvá minimálně čtyři týdny⁸⁷. V trestněprávní literatuře pak například Válková uvádí, že dlouhodobostí se může rozumět opakující se, zpravidla i systematicky a soustavně prováděné jednání, tzn., nejde o náhodné nebo jen krátkodobé projevy chování, přičemž dále Válková

⁸⁴ VÁLKOVÁ, Helena. In ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 3298.

⁸⁵ VÁLKOVÁ, Helena. In ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 3298-3299.

⁸⁶ Tamtéž, s. 3299.

⁸⁷ JURTELA, Silvia. Häusliche Gewalt und Stalking. In ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky*. 1. vydání. Praha: Grada, 2008, str. 55.

zmiňuje názory psychologů, které za dlouhodobé pronásledování považují obtěžování oběti již výše uvedenou dobu čtyř týdnů.⁸⁸ Ministerstvem spravedlnosti a vnitra byl zastoupen názor, že dlouhodobé je pronásledování trávající déle než 1 měsíc.⁸⁹ Další názory uvádí, že dlouhodobost lze vysvětlit skrze ustanovení již existující v trestním zákoníku, a to konkrétně skrze pojem „delší dobu trávající“ uvedený v § 122 odst. 2 písm. i) TZ,⁹⁰ který teorie definuje jako časové období trávající nejméně 6 týdnů.⁹¹

Co se pak týče počtu kontaktů (nebo pokusů o ně) mezi pronásledovatelem a poškozeným, které je nutné učinit, aby byla naplněna podmínka dlouhodobosti, zde také nejsou názory zcela jednotné, například Válková uvádí, že pod pojmem dlouhodobosti je potřeba rozumět přinejmenším několik vynucených kontaktů nebo pokusů o ně,⁹² následně ale opět odkazuje na psychologickou literaturu, kde je z klinického hlediska stanoveno, že v případě stalkingu se musí jednat o více než 10 pokusů o kontakt.⁹³ Nicméně se objevují i názory, které zastávají hranici 8-10 kontaktů.⁹⁴ Nejvyšší soud ve svých rozhodnutích vykládá pojem dlouhodobosti také poměrně nejednotně, v některých rozhodnutích se kloní k teoretickým závěrům Válkové (viz např. 8 Tdo 1082/2011),⁹⁵ v jiných se přiklání k závěrům psychologů (viz např. 3 Tdo 1378/2010-2),⁹⁶ v dalších se kloní k názoru, že pojem dlouhodobosti lze vykládat skrze pojem „delší dobu trávající“ uvedený v § 122 odst. 2 písm. i) TZ (viz 4 Tdo 133/2013-45),⁹⁷ v některých rozhodnutích pak zastává názor, že pojem dlouhodobosti je nutno vykládat jak období trávající několik měsíců (viz 3 Tdo 1360/2014-24).⁹⁸ Posledně zmiňovaný názor však, dle mého názoru, není správný, protože vzhledem

⁸⁸ VÁLKOVÁ, Helena. In ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 3295.

⁸⁹ Stanovisko odboru bezpečnostní politiky Ministerstva vnitra ČR ze dne 2. března 2010, č.j. MV-22662-2/OBP-2010.

⁹⁰ ROMACOVÁ, Eva. Otázka pro... Zpravodaj Bílého kruhu bezpečí. Zpravodaj Bílého kruhu bezpečí. 2010, roč. 19, č. 2, s. 8-9.

⁹¹ ŠÁMAL, Pavel. In ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 1322.

⁹² Viz např. VÁLKOVÁ, Helena. In ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 3295, kde je napsáno, že se musí jednat přinejmenším o několik vynucených kontaktů nebo pokusů o ně, které zároveň musí být způsobily vyvolat v poškozeném důvodnou obavu.

⁹³ JURTELA, Silvia. Häusliche gewalt und stalking. In ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky*. 1. vydání. Praha: Grada, 2008, str. 55

⁹⁴ DURDÍK, Tomáš. *Odborná konference nebezpečného pronásledování z pohledu trestního práva – nástroje řešení*. Praha: Odborná konference Ministerstva vnitra ČR a Úřadu vlády ČR, 2011, s. 4. Dostupné z <http://www.mvcr.cz/soubor/konference-mv-ke-stalkingu-23-11-2011-durdik-pps.aspx>

⁹⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. března 2015, sp. zn. 3 Tdo 272/2015 a usnesení Nejvyššího soudu ze dne 8. září 2011, sp. zn. 8 Tdo 1082/2011.

⁹⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 9. listopadu 2011, sp. zn. 3 Tdo 1378/2011-2.

⁹⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. prosince 2013, sp. zn. 4 Tdo 133/2013-45.

⁹⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. října 2014, sp. zn. 3 Tdo 1360/2014-24. Tento názor se opírá o argumentaci, že pojem „dlouhodobost“ ve skutkové podstatě trestného činu nebezpečného pronásledování by se měl vykládat v souvislosti s pojmem „delší dobu“ uvedeným v § 199 odst. 2 písm. d) TZ a § 198 odst. 2 písm. d)

k tomu, že psychologická literatura považuje pronásledování přesahující dobu pouhých čtyř týdnů za nebezpečné, pak pokud by byl pojem dlouhodobosti interpretován jako období několika měsíců,⁹⁹ nemusela by tak být poskytována efektivní ochrana poškozenému, protože by dané pronásledování mohlo již velmi silně eskalovat a mohlo by mít velmi negativní dopad na jeho psychiku (případně by již mohlo být ohroženo i jeho zdraví nebo život), přičemž účelem § 354 TZ je spíše včasná reakce na pronásledování, aby mohlo být zabráněno negativním dopadům pronásledování na poškozeného (viz níže). Na závěr je nutno také podotknout, že vzhledem k době, po kterou pronásledování probíhá, je také nutno vzít v potaz intenzitu pronásledování, kdy platí pravidlo, že čím je pronásledování intenzivnější, tím kratší doba postačí ke klasifikaci daného jednání jako nebezpečného pronásledování a čím déle dané jednání probíhá, tím je také považováno za nebezpečnější.¹⁰⁰

Podmínkou dlouhodobosti jsou pak vyloučeny zejména náhodné nebo krátkodobé případy chování, které jinak mohou naplňovat objektivní stránku trestného činu nebezpečného pronásledování. Na rozdíl od psychologické nauky, pro trestněprávní kvalifikaci stalkingu není potřeba, aby navazování kontaktu bylo provázeno s použitím násilí nebo jiných srovnatelných praktik (vydírání, útlak apod.), ale postačí tvrdošijné obtěžování všudypřítomnou bezprostředností či zprostředkovanou přítomností pachatele. Trestněprávní literatura tak odkazuje na psychologickou literaturu, co se týče doby pronásledování a počtu kontaktů, ale ne v případě intenzity pronásledování, a to zejména z toho důvodu, aby se předcházelo vážnějším útokům proti poškozenému ze strany pachatele, ke kterým může v průběhu delšího trvání stalkingu docházet (z důvodu eskalace jednání pachatele v delším časovém období).¹⁰¹ V praxi jsou pak často vedena trestní řízení pro trestný čin nebezpečného pronásledování, kdy pronásledování trvalo podstatně déle než čtyři až šest týdnů.¹⁰²

2.1.3. Subjekt

Pachatelem trestného činu může být jakákoliv fyzická osoba.¹⁰³ Pachatele ani nelze blíže definovat skrze zákon, protože stalkerem se může stát v podstatě kdokoliv.

TZ, který teorie vykládá jako období trvající několik měsíců, viz ŠÁMAL, ŠÁMALOVÁ In ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 1937.

⁹⁹ Tento názor zastává i Eva Romancová z odboru bezpečnostní politiky Ministerstva vnitra České republiky, viz ROMACOVÁ, Eva. *Otázka pro...* Zpravodaj Bílého kruhu bezpečí. 2010, roč. 19, č. 2, s. 8-9.

¹⁰⁰ VÁLKOVÁ, Helena. Proč by neměl chybět v novém Trestním zákoníku Stalking. In VANDUCHOVÁ, Marie, GRIVNA, Tomáš (ed). *Pocta Otovi Novotnému k 80. narozeninám*. Praha: Wolters Kluwer, 2008, s. 411.

¹⁰¹ VÁLKOVÁ, Helena. In ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 3295.

¹⁰² HORÁKOVÁ, Monika. Stalking - první zkušenosti. *Trestněprávní revue*, 2012, roč. 11, č. 10, s. 223.

¹⁰³ GRIVNA, Tomáš. In ŠÁMAL, Pavel. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 7. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 902.

Psychologická literatura uvádí, že za stalking pravděpodobně může buďto nedostatečná vazba mezi pachatelem a matkou, která vznikla v dětství nebo psychická porucha osobnosti.¹⁰⁴ Nelze tedy určit objektivní hledisko pro popsání pachatele stalkingu a bude tak vždy záležet pouze na psychických vlastnostech pachatele, zda se uchýlí k pronásledování. Ze statistik lze zjistit alespoň obecné charakteristiky stalkerů. Dle psychologických výzkumů bylo zjištěno, že ke stalkingu se uchylují zejména muži.¹⁰⁵ Z výzkumů lze také určit průměrný věk pronásledovatelů/pachatelů. Výstupy se u jednotlivých výzkumů liší, zmíníme alespoň výzkumy Vosse a kol., kde činil průměrný věk pronásledovatele třicet jedna let¹⁰⁶ a Mullena a kol., ve kterém vyšel na třicet osm let,¹⁰⁷ přičemž stalkeri se rekrutovali ze všech věkových skupin v rozmezí patnácti až sedmdesáti pěti let. Také bylo zjištěno, že většinou se jedná o zaměstnané osoby, v některých případech i na vedoucích pozicích.¹⁰⁸ Tyto závěry psychologických výzkumů potvrzují i výzkumy prováděné v České republice. Ze statistik OSZ v Přerově bylo zjištěno, že nejčastěji páchali tento trestný čin zaměstnaní muži ve věku osmnáct až čtyřicet let. Ve většině případů se jednalo o recidivisty, kteří v mnoha případech již v minulosti spáchali násilný trestný čin, někdy dokonce vůči (současnému) poškozenému.¹⁰⁹ Mezi nejčastější typy stalkingu dle psychologických studií pak patří ex-partner stalking, tzn. pronásledování bývalým partnerem, který není často schopen vyrovnat se s rozchodem, který tvoří skoro polovinu případů stalkingu¹¹⁰, což se opět potvrzuje i v ČR.¹¹¹

¹⁰⁴ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky*. 1. vydání. Praha: Grada, 2008, s. 79-81.

¹⁰⁵ Dle výzkumů Mullena a Pathého bylo v případě stalkingu 79% pachatelů muži (MULLEN, Paul E, PATHÉ, Michele, PURCELL, Rosemary. *Stalkers and their victims*. In ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky*. 1. vydání. Praha: Grada, 2008, str. 55), dle výzkumů Dressinga, Kuehnera a Gasse byl stalkerem muž v 87% případů (DRESSING, Harald., KUEHNER, Christine, GASS, Peter. Lifetime prevalence and impact of stalking in a European population. *British journal of Psychiatry*, 2005, roč. 187, č. 2, s. 168-172.), dle výzkumů Vosse a Hoffmana bylo celkem 59,4% mužů (viz VOSS, Hans-Georg. HOFFMANN, Jens, WONDRAK, Isabel. Belästigung, Bedrohung, Gefährdung: Stalking aus Sicht des Stalkers. In ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky*. 1. vydání. Praha: Grada, 2008, s. 77).

¹⁰⁶ VOSS, Hans-Georg. HOFFMANN, Jens, WONDRAK, Isabel. Belästigung, Bedrohung, Gefährdung: Stalking aus Sicht des Stalkers. In ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky*. 1. vydání. Praha: Grada, 2008, s. 77.

¹⁰⁷ MULLEN, Paul E, PATHÉ, Michele, PURCELL, a kol. Study of stalkers. *American journal of Psychiatry*, 1999, roč. 156, č. 8, s. 1244-1249.

¹⁰⁸ Tamtéž.

¹⁰⁹ HORÁKOVÁ, Monika. Stalking - první zkušenosti. *Trestněprávní revue*, 2012, roč. 11, č. 10, s. 223. To, že v ČR páchají stalking častěji muži je zřejmé i z policejních statistik (dostupných z www.policie.cz), kde v letech 2012-2013 bylo z celkového počtu pachatelů pouze 8-12% žen (viz BEDNÁŘ, Miroslav. Stalking-nebezpečné pronásledování. *Právní rozhledy*. 2014, roč. 22, č. 20, s. 698).

¹¹⁰ ČÍRTKOVÁ, Ludmila, VITOUŠOVÁ, Petra. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů*. 1. vydání. Praha: Grada, 2007, s. 122

¹¹¹ HORÁKOVÁ, Monika. Stalking - první zkušenosti. *Trestněprávní revue*, 2012, roč. 11, č. 10, s. 223., kde bylo zjištěno, že o ex-partner stalking se jednalo v 49% případů. Z průzkumu prováděného u okresních soudů ve Znojmě a Litoměřicích v období 1. 1. 2010-1. 9. 2015, je patrné, že obecně možná budou daná čísla i vyšší,

2.1.4. Subjektivní stránka

V případě stalkingu se jedná o úmyslný trestný čin¹¹², což vyplývá i z jeho samotné definice (viz kapitola 1.2. Definování pojmu „stalking“), ve které je uvedeno, že se jedná o úmyslné pronásledování. Pachatel chce svým jednáním pronásledované osobě ztrpčovat život.¹¹³ Tím pádem se (ve většině případů) jedná i o cílené jednání neboli o přímý úmysl.¹¹⁴ Trestní zákoník nevyžaduje u zavinění v případě trestného činu nebezpečného pronásledování pouze úmysl přímý, ale postačí (dle § 13 odst. 2 TZ) i úmysl nepřímý. Úmysl nepřímý (viz § 15 odst. 1 písm. b) TZ) bude v případě trestného činu nebezpečného pronásledování zastoupen spíše výjimečně, když pachatel sleduje svým jednáním jiný cíl, jako je např. únos dítěte.¹¹⁵

2.1.5. Kvalifikovaná skutková podstata

Kvalifikovanou skutkovou podstatu naplní pronásledovatel při naplnění jednání popsaném v § 354 odst. 1 písm. a) až e) a naplnění podmínek dlouhodobosti a způsobivosti vzbudit takovým jednáním důvodnou obavu poškozeného o jeho život nebo zdraví či obavu o život a zdraví osob jemu blízkých, dopustí-li se takového jednání vůči těhotné ženě nebo dítěti, se zbraní nebo nejméně se dvěma osobami.¹¹⁶

a) vůči dítěti a těhotné ženě

Dítě je definováno dle § 126 TZ jako osoba mladší osmnácti let, pokud trestní zákon nestanoví jinak, přičemž pachatel nemusí znát věk dítěte, ale stačí, že ve smyslu § 17 písm. b) TZ se zřetelem na okolnosti (zejména jeho fyzickou vyspělost, vzhled, chování a vyjadřování apod.) a svoje osobní poměry a uvedené okolnosti vědět měl a mohl. Těhotnou ženou je pak žena od nidace (uhnízdění oplodněného vajíčka v těle matky) až do začátku porodu (nebo potratu).¹¹⁷

protože o ex-parter stalking se jednalo zhruba v 84% případů, kdy byl pachatel uznán vinným z trestného činu nebezpečného pronásledování.

¹¹² GRIVNA, Tomáš. In ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 7. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 902.

¹¹³ VÁLKOVÁ, Helena. In ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 3294.

¹¹⁴ Literatura z oboru psychologie uvádí, že za pronásledováním se skrývá myšlenka, záměr, umanutý úmysl (viz. ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky*. 1. vydání. Praha: Grada, 2008, s. 55), z čehož vyplývá, že ve většině případů půjde o úmysl přímý.

¹¹⁵ VÁLKOVÁ, Helena. In ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 3299.

¹¹⁶ Tamtéž.

¹¹⁷ ŠÁMAL, Pavel. In ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 1470.

b) Se zbraní

Dle § 118 TZ je trestný čin spáchán se zbraní, jestliže pachatel nebo s jeho vědomím některý ze spolupachatelů, užije zbraně k útoku, k překonání nebo zamezení odporu anebo jestliže ji k tomu účelu má u sebe; zbraní se tu rozumí, pokud z jednotlivého ustanovení trestního zákona nevyplývá něco jiného, cokoli, čím je možno učinit útok proti tělu důraznějším.

c) Nejméně se dvěma osobami

Pro naplnění tohoto znaku skutkové podstaty je nutné, aby bylo nebezpečné pronásledování pácháno nejméně třemi osobami, neboli pachatelem a dalšími dvěma osobami, které se na pronásledování aktivně podílejí. Může jít o spolupachatelství nebo o některou z forem účastenství vyjma návodu. Tyto osoby nemusí o své součinnosti s pachatelem vědět, nemusí být při jednání současně přítomny a jejich součinnost nemusí být organizovaná, ale pachatel, jemuž je tato zvlášť přitěžující okolnost přičítána o součinnosti s nimi ve smyslu § 17 písm. b) TZ vědět musí. Nevyžaduje se, aby tyto osoby byly trestně odpovědné nebo aby šlo o organizovanou skupinu.¹¹⁸

2.2. Vztah nebezpečného pronásledování k jiným trestným činům

Stalking může zahrnovat nepřebornou škálu jednání, která směřují k navázání kontaktu s pronásledovanou obětí, ať už je jejich cílem dominance stalkera nad obětí, obnovení nebo vznik nového vztahu. V závažnějších případech pronásledování stalker obvykle naplní svým jednáním i skutkovou podstatu jiného trestného činu než trestného činu nebezpečného pronásledování. U stalkingu nás zajímají především dva faktory, a to, jak se stalker projevoval doposud a jak se stalker bude projevovat v budoucnu, přičemž z chování stalkera, které se již událo, mohou OČTŘ odhadnout i jeho chování v budoucnosti (např. pokud se stalker již dříve dopustil násilí vůči poškozenému, je zde poměrně vysoká pravděpodobnost, že by se mohl dopustit násilí proti této osobě i v případě následného pronásledování),¹¹⁹ zároveň je ale pro posouzení jeho nebezpečnosti v budoucnu potřebné zkoumat jeho psychologický profil.

Stalking se, vyjma trestného činu dle § 354 TZ, pojí nejčastěji s trestnými činy uvedenými v hlavě I, II, III, V, X TZ, přičemž autoři zabývající se touto problematikou uvádí, že stalker se může dopustit nejrůznějších typů jednání a tím pádem i nejrůznějších trestných

¹¹⁸ VÁLKOVÁ, Helena. In ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 3300.

¹¹⁹ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky*. 1. vydání. Praha: Grada, 2008, s. 73-74

činů.¹²⁰ S výše uvedeným hodnocením nebezpečnosti stalkera souvisí otázka souběhu v případech, kdy stalker spáchal více trestných činů před vyhlášením odsuzujícího rozsudku soudu 1. stupně (případně doručení trestního příkazu). Dále otázka uložení předběžných opatření nebo vazby v případech, kdy hrozí nebezpečí, že se stalker vůči oběti dopustí trestného činu v budoucnu (viz kapitoly 3.1. Souhlas poškozeného s trestním stíháním a 3.2. Předběžná opatření). Pak také otázka ukládání trestněprávních sankcí, kdy je potřeba zvolit trestněprávní sankci, která ochrání společnost, resp. poškozeného před stalkerem v budoucnu (viz kapitola 2.3. Ukládání trestněprávních sankcí). A v neposlední řadě i otázka recidivy, kdy již odsouzený pachatel spáchá opětovně trestný čin nebezpečného pronásledování, případně jiný trestný čin související se stalkingem.

Co se týče souběhu trestných činů Korbel a Šámal uvádí, že trestný čin nebezpečného pronásledování byl zaveden do trestního zákoníku jako doplnění k trestným činům nebezpečného vyhrožování, vydírání nebo trestným činům proti životu a zdraví.¹²¹ Pokud se tedy pachatel v rámci pronásledování dopustí vedle trestného činu i jiného trestného činu (činů), bude potřeba vyjádřit tuto skutečnost souběhem těchto trestných činů. Nejčastěji se zřejmě bude jednat o souběh jednočinný nestejnorodý, kdy se pachatel dopustí v rámci pronásledování dalších trestných činů, jako například výše zmíněného vydírání nebo ublížení na zdraví apod. Typicky bude pachatel páchat další trestné činy v rámci eskalace pronásledování, ke které při stalkingu dochází, zejména pokud se oběť stalkerovi nepodvolí a stalker tak zvyšuje intenzitu pronásledování, aby dosáhl svého cíle.

Trestný čin nebezpečného pronásledování pak může, v rámci jednočinného souběhu, být v konkrétních případech i konzumován závažnějšími trestnými činy na základě faktické konzumpce. Typicky se bude jednat o případy, kdy pronásledovatel nakonec poškozeného usmrtí a tím spáchá trestný čin vraždy dle § 140 TZ.¹²² V tomto ohledu je potřeba zmínit, že v literatuře je možné se setkat i s názory, že souběh trestných činů dle § 353 a 354 TZ je vyloučen na základě faktické konzumpce.¹²³ Tento názor ale také považuji za mylný, protože se nedá říci, že by trestný čin dle § 353 byl podstatně závažnější než trestný čin dle § 354

¹²⁰ VISINGER, Radek. Jak postihovat stalking? Zamyšlení nad novou právní úpravou. *Trestněprávní revue*, 2009, roč. 8, č. 11, s. 334.

¹²¹ KORBEL, František, ŠÁMAL, Pavel. Změny trestního zákoníku a návrh postihu "Stalkingu". *Státní zastupitelství*, 2008, roč. 6, č. 7-8, s. 16.

¹²² VÁLKOVÁ, Helena. In ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 3300-3301.

¹²³ VISINGER, Radek. Jak postihovat stalking? Zamyšlení nad novou právní úpravou. *Trestněprávní revue*, 2009, roč. 8, č. 11, s. 335.

nebo naopak. Ani jeden z výše uvedených trestných činů tedy není bezvýznamným prostředkem nebo vedlejším produktem hlavní (závažnější) trestné činnosti.¹²⁴

2.3. Ukládání trestněprávních sankcí

V rámci trestněprávních sankcí rozlišujeme tresty a ochranná opatření (viz § 36 TZ).¹²⁵ V případě stalkingu přichází v úvahu zejména ukládání trestů, ale v určitých případech i ochranných opatření, která by mohla být ukládána zejména v případech, kdy stalker trpí duševní poruchou a jeho pobyt na svobodě by byl nebezpečný,¹²⁶ protože by mohl nakonec vyústit až v těžké ublížení na zdraví nebo vraždu oběti.¹²⁷ Uložení trestů je pak účinné v případě stalkerů, kteří jsou motivováni pomstou a netrpí duševními poruchami. U těchto pachatelů pak mají formální kroky OČTŘ v podobě zahájení trestního řízení, případně uložení trestu většinou pozitivní výsledek v podobě zanechání pronásledování.¹²⁸ Pokud by pachatele nezastavilo uložení trestu, bylo by vhodné posoudit podrobněji jeho duševní stav a případně zvážit uložení ochranného léčení.

V případě ukládání trestů je potřeba zvážit především povahu a závažnost spáchaného trestného činu pro společnost, možnost nápravy pachatele a osobní, rodinné, majetkové a jiné poměry pachatele atd. (viz § 39 odst. TZ). Velmi důležitou otázkou je, do jaké míry jsou schopny OČTŘ, resp. v případě ukládání trestu soud, adekvátně posoudit povahu a závažnost činu, konkrétně osobu pachatele (viz § 39 odst. 2 TZ) a možnost nápravy pachatele, protože k adekvátnímu posouzení těchto oblastí je v případě stalkingu potřebné mít odborné znalosti,¹²⁹ které soud nemá.¹³⁰ Je sice pravdou, že soud může získat takovéto znalosti skrze

¹²⁴ K faktické konzumpci blíže JELÍNEK, Jiří In JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 4. vydání. Praha: Leges, 2014, s. 348.

¹²⁵ V rámci trestněprávních sankcí dle ZSVM pak rozlišujeme trestní, výchovná a ochranná opatření.

¹²⁶ Zde je zřejmě nejznámějším případem, který byl poměrně dosti medializován, případ dvojnásobné vraždy, které se dopustil Jan Heidinger, u kterého byla lékaři konstatována těžká schizofrenie, kdy Policie ČR po vypracování znaleckého posudku (ve kterém bylo uvedeno jakou chorobou Jan Heidinger trpí) případ odložila s tím, že by se měl Heidinger léčit, přičemž nebyla přijata žádná další opatření. Jan Heidinger nakonec po uložení léčby v ambulantní formě v rámci několikaměsíčního pronásledování zavraždil svou matku a nevlastního otce, blíže viz například *Vrah Jan Heidinger je na svobodě. Syna oběti nikdo neinformoval*. www.denik.cz, 2013, 30. srpna 2013 [cit. 22. listopadu]. Dostupné z: <http://www.denik.cz/jihocesky-kraj/vrah-jan-heidinger-je-na-svobode-syna-obeti-nikdo-neinformoval-20130729-ynm7.html> nebo viz dokumentární film „Stalking“ od režiséra Šimona Koudely z roku 2010, který popisuje čtyři případy stalkingu před zavedení trestného činu § 354 TZ, které skončily smrtí pronásledované osoby. Tento film je dostupný volně z <http://www.ceskatelevize.cz/porady/1030335531-stalking/210542151210001>. Případu Jana Heidingera je věnována část filmu v rozmezí 39. minuta 15. sekunda až 52. minuta 30. sekunda.

¹²⁷ DRESSING, Harald, MAUL-BACKER, Henning, GASS, Peter. Posuzování stalkingu z kriminalistického a psychiatrického hlediska. Překlad J. Hájek. *Trestněprávní revue*. 2007, roč. 6, č. 10. s. 279.

¹²⁸ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Psychologické poznatky k nebezpečnému pronásledování (stalking), *Kriminalistika*. 2004, roč. 6, č. 4, s. 277.

¹²⁹ Tyto odborné znalosti jsou důležité zejména kvůli přesnému určení jeho nebezpečnosti, dále persistence neboli vytrvalosti, což může být důležité zejména při hodnocení možnosti nápravy stalkera apod., viz ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky*. 1. vydání. Praha: Grada, 2008, s. 97-102.

znalecký posudek, nicméně v praxi příliš často k danému vypracování posudků nedochází.¹³¹ Je tedy pak otázkou, zdali jsou sankce ukládané stalkerům přiměřené a zda je uložený trest schopen naplnit účel trestu.¹³²

Ukládání trestněprávních sankcí stalkerům je velmi komplikovanou problematikou vzhledem k odlišným příčinám vzniku stalkingu u dané osoby, motivacím stalkera a odhadem dalšího průběhu pronásledování (tzn. zdali bude pronásledování eskalovat nebo zdali ho stalker zanechá atp.)¹³³. Při ukládání trestu je potřeba mít na paměti, že uložený trest by měl naplnit účel trestu, tzn. ochranu společnosti, individuální represi, individuální prevenci a generální prevenci,¹³⁴ přičemž ochrana společnosti před pachatelem trestného činu je vrcholným a nejdůležitějším účelem trestu.¹³⁵ V tomto ohledu je však většinou nutné odborné posouzení psychického stavu stalkera, protože bez tohoto posouzení obvykle nelze adekvátně odhadnout další vývoj pronásledování, tedy uložit trest, který by naplňoval výše uvedený primární účel trestu.¹³⁶

Soudci jsou při ukládání trestněprávních sankcí také, vedle zásady individualizace trestu, povinni respektovat zásadu zákonnosti, čili mohou ukládat tresty pouze na základě zákona, přičemž mohou aplikovat pouze typy trestů, které TZ pro daný trestný čin dovoluje uložit a jsou dále povinni respektovat i rozpětí trestní sazby, ve které se může uložený trest odnětí svobody pohybovat atd.¹³⁷ V rámci ukládání trestů v případě trestného činu nebezpečného pronásledování je pak potřeba zmínit § 55 odst. 2 TZ, který stanovuje, že za trestné činy, u nichž horní hranice trestní sazby odnětí svobody nepřevyšuje pět let, lze uložit nepodmíněný trest odnětí svobody jen za podmínky, že by vzhledem k osobě pachatele uložení jiného trestu zjevně nevedlo k tomu, aby pachatel vedl řádný život. Z výše uvedeného

¹³⁰ K odbornému posouzení stalkera jsou totiž nutné odborné znalosti překračující obvyklý rámec znalostí samotných znalců z oblasti psychologie nebo psychiatrie, viz VÁLKOVÁ, Helena. In ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 3293.

¹³¹ HORÁKOVÁ, Monika. Stalking - první zkušenosti. *Trestněprávní revue*, 2012, roč. 11, č. 10, s. 223.

¹³² K účelu trestu blíže ŠČERBA, Filip. In JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 4. vydání. Praha: Leges, 2014, s. 436.

¹³³ K problematice nebezpečnosti stalkera a možnosti projevů jednotlivých druhů jednání dle typu stalkera viz ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky*. 1. vydání. Praha: Grada, 2008. s. 97-102. a ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forenzní psychologie*. 3. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk. 2013. s. 227-231.

¹³⁴ NAVRÁTILOVÁ, Jana, ŠČERBA, Filip. In JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 4. vydání. Praha: Leges, 2014, s. 393, 436-437

¹³⁵ NAVRÁTILOVÁ, Jana. In JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 4. vydání. Praha: Leges, 2014, s. 393.

¹³⁶ V případech, kdy pak není psychická stránka stalkera dostatečně-odborně vyhodnocena a následuje uložení nepřiměřeného trestu, tzn. trestu, který není schopen naplnit svůj účel, může docházet i k tragickým následkům, jako např. kauza Malická blíže viz KOPECKÝ, Kamil. *Stalking a kyberstalking: Nebezpečné pronásledování*. Olomouc: NET UNIVERSITY, 2010, s. 8.

¹³⁷ NAVRÁTILOVÁ, Jana, ŠČERBA, Filip. In JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 4. vydání. Praha: Leges, 2014, s. 393, 436-437.

tedy vyplývá, že mezi tresty ukládanými pachatelům trestného činu nebezpečného pronásledování zřejmě budou převažovat alternativní tresty a nepodmíněný trest odnětí svobody jim bude ukládán v případech souběhu s jinými, podstatně závažnějšími trestnými činy nebo v některých případech recidivy, což potvrzuje i praxe.¹³⁸

V oblasti individuální represe stalkerů je potřeba zmínit názory expertů, kteří prozatím vycházejí z předpokladu, že samotná represe v podobě postihu pachatele k odstranění problémů nestačí a že je nutné podrobit stalkery určité péči. Většinou jsou pronásledovatelé považováni odborníky za napravitelné.¹³⁹ Péče, která by měla být stalkerům poskytována je specifická vzhledem k tomu, že stalking nemusí vždy vycházet z duševní nemoci, čili nemluvíme zde o péči-terapii ve smyslu uzdravování osob s psychickou nemocí, ale spíše o „na delikt zaměřenou péči“. Na stalkery tedy nepůsobíme léčbou, ale managementem rizika, protože klíčovým elementem péče je zacházení s rizikovými situacemi, které stalking uvozují.¹⁴⁰ V rámci trestního zákoníku lze uložit pachatelům trestného činu nebezpečného pronásledování přiměřené povinnosti a přiměřená omezení uvedené v § 48 odst. 4 TZ (tato omezení a povinnosti může soud uložit, pokud ukládá některé typy alternativních trestů nebo při upuštění od potrestání),¹⁴¹ která mohou působit, dle výše uvedeného názoru odborníků, velmi pozitivně na osobu stalkera. Lze tedy doporučit, aby stalkerům byla vedle trestu ukládána i přiměřená povinnost podrobit se vhodným programům psychologického poradenství (viz § 48 odst. 4 písm. d) TZ).

Dále je v případě pronásledovatelů, dle mého názoru, vhodné ukládat i přiměřené omezení zdržet se neoprávněných zásahů do práv nebo právem chráněných zájmů jiných osob (viz § 48 odst. 4 písm. f) TZ), které chrání poškozeného nebo omezení v podobě zdržení se požívání alkoholických nápojů nebo jiných návykových látek (viz § 48 odst. 4 písm. h) TZ), pokud by se například pachatel dopouštěl pronásledování po jejich konzumaci atd. Výčet přiměřených povinností a přiměřených omezení je ohraničen pouze ustanovením § 48 odst. 4 TZ. Soud může tedy dle svého uvážení uložit pachateli tolik přiměřených povinností a omezení, kolik (vzhledem k povaze a závažnosti konkrétního trestného činu a poměrům

¹³⁸ K případům ukládání nepodmíněného trestu u recidivy viz například HORÁKOVÁ, Monika. Stalking - první zkušenosti. *Trestněprávní revue*, 2012, roč. 11, č. 10, s. 223. Výše uvedené závěry však potvrzuje i průzkum provedený u okresních soudů ve Znojmě a v Litoměřicích, viz příloha této práce.

¹³⁹ TSCHAN, Werner. Deliktfoкусиerte Behandlung von Stalkern. In ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky*. 1. vydání. Praha: Grada, 2008. s. 81.

¹⁴⁰ Tamtéž, s. 81-82.

¹⁴¹ Přiměřená omezení a povinnosti lze uložit při uložení podmíněného trestu odnětí svobody (bez nebo s dohledem), domácího vězení, obecně prospěšných prací nebo zákazu pobytu

pachatele) uzná za vhodné, případně nemusí uložit žádná. K možnosti řešit stalking pomocí terapie se přiklání i čeští psychologové.¹⁴²

Co se pak týče generální prevence, nedá se říci, že by zavedení trestného činu nebezpečného pronásledování mělo výrazný („viditelný“) efekt na snížení počtu nahlašovaných případů stalkingu.¹⁴³ Vzhledem k tomu, že v minulosti byla porušována i předběžná opatření vydaná civilními soudy,¹⁴⁴ za jejichž porušení hrozil trest odnětí svobody v délce trvání až tří let, nelze říci, že by se v rámci kriminalizace stalkingu, skrze trestný čin s horní hranicí trestu odnětí svobody (v základní skutkové podstatě) ve výši jednoho roku, dal očekávat výrazný pokles tohoto typu trestné činnosti. Přínos zavedení skutkové podstaty trestného činu dle § 354 TZ spočívá dle mého názoru spíše v možnosti účinnější ochrany poškozeného.

2.3.1. Druhy trestů

Při ukládání trestu pachateli trestného činu nebezpečného pronásledování může soud uložit trest odnětí svobody (viz § 55 TZ), který lze uložit za každý trestný čin uvedený ve zvláštní části TZ a z alternativních trestů pak lze uložit podmíněný trest odnětí svobody (viz § 81 odst. 1 TZ),¹⁴⁵ podmíněný trest odnětí svobody s dohledem (viz § 86 TZ), trest obecně prospěšných prací (viz § 62 TZ), domácího vězení (viz § 60 TZ), peněžité trest (viz § 67 TZ), propadnutí věci (viz § 70 TZ), zákaz činnosti (viz § 73 TZ), zákaz pobytu (viz § 75 TZ) a zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce (viz § 76 TZ). Všechny výše uvedené tresty lze uložit samostatně vyjma trestu propadnutí věci (viz §72 TZ). Ze statistik soudů¹⁴⁶ pak lze vypožorovat, že nejčastěji byly pachatelům v období 2010 až 2014 jako hlavní tresty (nebo trestní opatření)¹⁴⁷ ukládány podmíněné tresty odnětí svobody (celkem v 78,5 % případů), pak nepodmíněné tresty odnětí svobody (celkem v 12,5 % případů),

¹⁴² ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forenzní psychologie*. 3. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk. 2013, s. 231.

¹⁴³ Dle statistik Bílého kruhu bezpečí dokonce počet nahlašovaných případů stalkingu v letech 2008 a 2009, tedy těsně před kriminalizací stalkingu, vzrostl, nicméně tento nárůst je přičítán medializací a tím zapříčiněné vyšší informovanosti veřejnosti o problematice stalkingu (viz VITOUŠOVÁ, Markéta. VEDRA, Vladimír. *Nebezpečné pronásledování. Zpravodaj Bílého kruhu bezpečí*. 2010, roč. 19, č. 2, s. 7). Bude tedy trvat delší dobu, než budeme moci v rámci monitorování stalkingu mít dostatečně dlouhou řadu pozorování, abychom mohli sledovat nějaký trend v oblasti této problematiky, jako například pokles nebo nárůst počtu případů pronásledování apod.

¹⁴⁴ Viz například Rozsudek Okresního soudu v Litoměřicích ze dne 25 září 2014, č.j. 2T 4912014-377

¹⁴⁵ Pro účely této práce bude podmíněný trest odnětí svobody chápán jako samostatný trest, viz NAVRÁTILOVÁ, Jana. In JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 4. vydání. Praha: Leges, 2014, s. 407.

¹⁴⁶ Statistiky jsou vypracovány z ročenek dostupných z <http://cslav.justice.cz/InfoData/statisticke-rocenky.html>. S výsledky z těchto statistik se v podstatě shodují i výsledky z analýzy soudních rozhodnutí okresních soudů ve Znojmě a v Litoměřicích viz příloha této práce.

¹⁴⁷ Trestní opatření jsou uvedena v závorce, protože ve statistikách tvoří nevýznamnou položku, počet odsouzených mladistvých, kterým byla uložena trestní opatření, netvoří ani 1% z celkového počtu odsouzených.

následované trestem obecně prospěšných prací (7,4 %), peněžitým trestem (1,2 %) a trestem domácího vězení (0,4 %).¹⁴⁸ V drtivé většině případů pak docházelo pouze k uložení trestu jediného, uložení dvou nebo více trestů vedle sebe bylo raritou.¹⁴⁹

Co se pak týče výše zmíněných přiměřených práv a povinností, z průzkumu provedených u okresních soudů ve Znojmě a v Litoměřicích vyplývá, že nejčastěji byla ukládána přiměřená omezení dle § 48 odst. 4 písm. f) TZ, kdy velmi často jednalo o zákaz přiblížení se k poškozenému, dále zákaz jeho kontaktování nebo vyhledávání, případně i zákaz kontaktování nebo vyhledávání jeho příbuzných nebo osob mu blízkých. V několika případech pak bylo uloženo i přiměřené omezení dle § 48 odst. 4 písm. h) TZ. V žádném ze zkoumaných případů však nebyla uložena přiměřená povinnost dle § 48 odst. 4 písm. d) TZ.¹⁵⁰

2.3.2. Ochranná opatření

V případě trestného činu nebezpečného pronásledování mohou být pachateli uloženy všechny druhy ochranných opatření, tedy ochranná léčba (viz § 99 TZ), zabezpečovací detence (§ 100 TZ), zabránění věci (viz § 101 TZ an.) a ochranná výchova (viz § 22 ZSVM). Celkově je však počet uložených opatření, vzhledem k celkovému počtu projednávaných případů nebezpečného pronásledování, mizivý. Dle statistik soudů byla ochranná opatření uložena v období 2010-2014 v průměru zhruba ve 3,3% případů projednávaných před soudy.¹⁵¹ Poměrně často se ukládají ochranná opatření protialkoholní, protitoxikomanická a sexuální, která dohromady tvoří polovinu všech uložených ochranných opatření,¹⁵² zbytek tvoří ostatní druhy ochranných opatření, které, dle statistik soudů, nelze přesně určit. Většinu ochranných opatření tvořila ochranná léčba, ochranná výchova nebyla uložena prozatím v žádném případě (i když mladiství pachatelé tvořili velmi malou část z celkově

¹⁴⁸ Součet procent tvoří 100%, protože účelem bylo zhodnotit četnost jednotlivých druhů uložených trestů. Nejsou tedy brány v úvahu například upuštění od potrestání (ta se pohybovala v rozmezí 0-7 případů ročně, což je v poměru k celkovému počtu odsouzených velmi nízké číslo a netvoří tedy významné procento vzhledem k celkovému počtu odsouzených.)

¹⁴⁹ Z výsledků analýzy soudních rozhodnutí okresních soudů ve Znojmě a v Litoměřicích (viz příloha této práce) vyplývá, že z celkového počtu 43 odsuzujících rozsudků nebo trestních příkazů bylo více trestů vedle sebe uloženo pouze v několika málo případech.

¹⁵⁰ Poznatky vyplývají z analýzy soudních rozhodnutí okresních soudů ve Znojmě a v Litoměřicích viz příloha této práce.

¹⁵¹ Data byla převzata ze statistik soudů uveřejněných ve statistických ročenkách, které jsou dostupné z <http://cslav.justice.cz/InfoData/statisticke-rocenky.html>

¹⁵² Tyto tři typy ochranných léčení tvořily každé šestinu z celkového počtu uložených ochranných léčení, tzn. byly v celkovém počtu v období 2010-2014 rovnoměrně zastoupeny.

projednávaných případů) a také zabezpečovací detence nebyla v období 2012 až 2014¹⁵³ uložena ani v jednom z projednávaných případů. Co se pak týče ochranného opatření zabránění věci, tak to bylo uloženo v období 2012 až 2014 pouze v jednom případě.

2.4. Judikatura Nejvyššího soudu České republiky

K trestnému činu nebezpečného pronásledování se váže poměrně bohatá judikatura Nejvyššího soudu České republiky (dále pouze „Nejvyšší soud“)¹⁵⁴ i přesto, že tento trestný čin je účinný teprve od 1. ledna 2010. Prvním rozhodnutím a také jedním ze stěžejních rozhodnutí Nejvyššího soudu týkající se § 354 TZ, je usnesení 8 Tdo 1082/2011,¹⁵⁵ které učinil Nejvyšší soud dne 8. září 2011. V tomto rozhodnutí nalezneme podrobný rozbor hmotněprávní problematiky trestného činu nebezpečného pronásledování,¹⁵⁶ na které mohou následně navázat ostatní soudci jak krajských a okresních soudů, tak i soudci Nejvyššího soudu. Je ale potřeba zmínit, že ačkoliv Nejvyšší soud v daném rozhodnutí podrobněji rozebral danou problematiku, z větší části v něm odkazuje na teorii, konkrétně na názory Válkové,¹⁵⁷ podobně jako mnohá pozdější usnesení Nejvyššího soudu (viz 3 Tdo 1378/2011-2¹⁵⁸ a 3 Tdo 792/2013-46¹⁵⁹). V usnesení 8 Tdo 1082/2011¹⁶⁰ se Nejvyšší soud přiklání k názorům Válkové konkrétně v oblasti výkladu jednotlivých forem jednání uvedených v § 354 odst. 1 písm. a)-d) TZ a podmínek dlouhodobosti¹⁶¹ a způsobilosti vzbudit důvodnou obavu.¹⁶² I v pozdějších rozhodnutích se Nejvyšší soud přiklonil k závěrům teorie, přičemž rozhodnutí, která by se od teorie výrazněji odlišovala, jsou poměrně vzácná.

¹⁵³ Od roku 2012 jsou podrobněji členěny statistiky soudů, před tímto rokem nebylo možné určit, ve kterých případech byla určena zabezpečovací detence nebo zabránění věci, protože byly uvedeny pod souhrnnou kategorií „ostatní“.

¹⁵⁴ Tato zkratka je zde zvolena zejména kvůli velmi častému používání tohoto výrazu, konkrétně v této kapitole.

¹⁵⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 8. září 2011, sp. zn. 8 Tdo 1082/2011.

¹⁵⁶ Blíže viz SMEJKAL, Vladimír. Nebezpečné vyhrožování a pronásledování, *Rodinné listy*, 2015, roč. 4, č. 9, s. 28-29.

¹⁵⁷ Viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 8. září 2011, sp. zn. 8 Tdo 1082/2011 a VÁLKOVÁ, Helena. In ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 3294-3298., resp. ve výše uvedeném rozhodnutí odkazuje Nejvyšší soud České republiky ještě na závěry Válkové z prvního dílu komentáře publikovaného v roce 2010, viz. VÁLKOVÁ, Helena. In ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, 3006-3011.

¹⁵⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 9. listopadu, sp. zn. 3 Tdo 1378/2011.

¹⁵⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. října 2013, sp. zn. 3 Tdo 792/2013.

¹⁶⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 8. září 2011, sp. zn. 8 Tdo 1082/2011.

¹⁶¹ Co se týče dlouhodobosti, jsou názory Nejvyššího soudu České republiky různé, i když většina se kloní k názorům Válkové nebo psychologů, jsou zde i výjimky viz Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. prosince 2013, sp. zn. 4 Tdo 1333/2013-45, kde je zastáván názor, že dlouhodobost je obdobím 6 týdnů nebo usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. října 2014, sp. zn. 3 Tdo 1360/2014-24, kde je stanoveno, že dlouhodobostí se rozumí období několika měsíců. Podrobněji byla pak otázka dlouhodobosti z pohledu Nejvyššího soudu České republiky rozebrána v kapitole 2.1.2. Objektivní stránka.

¹⁶² VÁLKOVÁ, Helena. In ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 3294-3299, resp. tehdy v roce 2011 se Nejvyšší soud České republiky přikláněl, k těmto teoretickým závěrům v návaznosti na první díl komentáře, publikovaného v roce 2010 viz VÁLKOVÁ, Helena.

V souvislosti s trestným činem nebezpečného pronásledování pak řešil Nejvyšší soud i některé další otázky jako otázku retroaktivity v případě, že pronásledování probíhalo před 1. lednem 2010. V tomto ohledu učinily některé soudy nesprávně závěry, kdy i přesto, že teorie jasně mluví o tom, že jednání, které před účinností zákona nebylo považováno za trestné, nelze po nabytí účinnosti zákona, takto zpětně za trestné považovat,¹⁶³ byly případy, kdy okresní soudy uznaly vinnými pachatele z pronásledování, kterého se dopustil i v období před 1. lednem 2010, což je v rozporu s výše uvedenou zásadou zákazu retroaktivity. Tato rozhodnutí, ale byla většinou napravena odvolacími soudy a Nejvyšší soud pak již pouze potvrdil správnost jejich rozhodnutí (viz 3 Tdo 792/2013-46,¹⁶⁴ 7 Tdo 229/2014¹⁶⁵). Došlo ale i k situaci, kdy zákaz retroaktivity nezohlednil jak soud prvního stupně, tak soud odvolací (viz 8 Tdo 1082/2011).¹⁶⁶

Dále se Nejvyšší soud v konkrétních případech trestného činu nebezpečného pronásledování vyjadřoval i k otázce subsidiarity trestní represe. Jedním z usnesení Nejvyššího soudu v této oblasti je rozhodnutí 8 Tdo 308/2013-26¹⁶⁷, které problematiku uplatnění subsidiarity trestní represe v případě trestného činu nebezpečného pronásledování velmi podrobně rozebírá.¹⁶⁸ Obecně k subsidiaritě trestní represe nejprve Nejvyšší soud ve výše uvedeném rozhodnutí uvádí, že „Zásadně tedy platí, že každý protiprávní čin, který vykazuje všechny znaky uvedené v trestním zákoníku, je trestným činem, takže ho obecně nelze považovat za čin, který není společensky škodlivý. Opačný závěr v podobě konstatování nedostatečné společenské škodlivosti činu by bylo možné učinit jen zcela výjimečně v případech, v nichž z určitých důvodů není vhodné uplatňovat trestní represí, a pokud posuzovaný čin svou závažností neodpovídá ani těm nejlehčím, běžně se vyskytujícím trestným činům dané právní kvalifikace. V závislosti na konkrétních skutkových okolnostech je přitom třeba existenci společenské škodlivosti vyvozovat zejména z povahy a rozsahu zásahu pachatele do chráněných zájmů, takže je zde odůvodněn závěr o uplatnění trestní

In ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, 3006-3011.

¹⁶³ Viz zákaz retroaktivity v JELÍNEK, Jiří. In JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 4. vydání. Praha: Leges, 2014, s. 29, 32, 72 nebo NOVOTNÝ, Oto. In ŠÁMAL, Pavel. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 7. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 75.

¹⁶⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. října 2013, sp. zn. 3 Tdo 792/2013.

¹⁶⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 9. dubna 2014, sp. zn. 7 Tdo 229/2014.

¹⁶⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 8. září 2011, sp. zn. 8 Tdo 1082/2011.

¹⁶⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. dubna 2013, sp. zn. 8 Tdo 308/2013

¹⁶⁸ Samozřejmě, že při posuzování subsidiarity trestní represe se musí soudci řídit její definicí v § 12 odst. 2 TZ a dále při posuzování škodlivosti se řídí dle § 39 odst. 2 TZ (viz JELÍNEK, Jiří. In JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 4. vydání. Praha: Leges, 2014, s. 134), ale zde nás zajímalo, která kritéria při posuzování daného činu z hlediska subsidiarity trestní represe Nejvyšší soud České republiky vyzdvihne, tzn., která kritéria z § 39 odst. 2 TZ bude považovat v daném případě nebezpečného pronásledování za nejdůležitější.

odpovědnosti vůči němu a trestněprávních důsledků s ní spojených.“ Dále pak konkrétně uvádí, že v rámci daného trestného činu nebezpečného pronásledování byl při hodnocení škodlivosti posuzován zejména „způsob jednání ze strany obou obviněných, intenzita a četnost jejich útoků, celková délka trvání jejich výhrůžného a obtěžujícího jednání, i okruh osob, vůči kterým se popsáno jednání dopouštěli.“

Usnesení Nejvyššího soudu 8 Tdo 1107/2013-16¹⁶⁹ se pak přiklání k definici škodlivosti v případě trestného činu nebezpečného pronásledování z teorie, a to že „Hranici mezi tím, kdy již jde o škodlivý projev chování, není přitom snadné vždy jednoznačně stanovit a k jejímu překročení může často dojít nenápadným způsobem, kdy pronásledování oběti postupně nabývá na intenzitě a teprve od určitého okamžiku se pro ni stává skutečně nebezpečným. Zcela jistě je však taková hranice překročena v momentu, kdy je z okolností případu zřejmá bezvýslednost snahy pronásledovatele získat přízeň oběti, navzdory tomu však v jejím pronásledování v řádu měsíců až let neúnavně pokračuje.“

Dále řešil Nejvyšší soud i případy, kdy rozhodoval o uplatnění zásady *ne bis in idem*, v případě, kdy o části jednání bylo již rozhodnuto správním orgánem (8 Tdo 1084/2014-66)¹⁷⁰, o právní kvalifikaci narušení psychiky poškozeného jako trestného činu ublížení na zdraví (8 Tdo 1503/2011)¹⁷¹ atd.

Obecně lze říci, že nejvíce namítají dovolatelé, že nebyly naplněny formální znaky skutkové podstaty trestného činu nebezpečného pronásledování, a to z důvodu absence dlouhodobosti (viz například 8 Tdo 1082/2011,¹⁷² 8 Tdo 308/2013,¹⁷³ 4 Tdo 1333/2013¹⁷⁴), dále absence způsobilosti vzbudit důvodnou obavu (viz například 8 Tdo 1082/2011,¹⁷⁵ 8 Tdo 1503/2011¹⁷⁶ 3 Tdo 792/2013¹⁷⁷) a absence úmyslu (viz např. 8 Tdo 1082/2011,¹⁷⁸ 8 Tdo 1503/2011¹⁷⁹, 3 Tdo 1378/2011¹⁸⁰).

¹⁶⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. listopadu 2013, sp. zn. 8 Tdo 1107/2013

¹⁷⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. října 2014, sp. zn. 8 Tdo 1084/2014

¹⁷¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. listopadu 2011, sp. zn. 8 Tdo 1503/2011

¹⁷² Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 8. září 2011, sp. zn. 8 Tdo 1082/2011.

¹⁷³ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. dubna 2013, sp. zn. 308/2013

¹⁷⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. prosince 2013, sp. zn. 4 Tdo 1333/2013

¹⁷⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 8. září 2011, sp. zn. 8 Tdo 1082/2011.

¹⁷⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. listopadu 2011, sp. zn. 8 Tdo 1503/2011

¹⁷⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. říjen 2013, sp.zn. 3 Tdo 792/2013

¹⁷⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 8. září 2011, sp. zn. 8 Tdo 1082/2011.

¹⁷⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. listopadu 2011, sp. zn. 8 Tdo 1503/2011

¹⁸⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 9. listopadu, sp. zn. 3 Tdo 1378/2011

3. Procesně-právní stránka trestného činu nebezpečného pronásledování

3.1. Souhlas poškozeného s trestním stíháním

Trestný čin nebezpečného pronásledování patří mezi trestné činy, u nichž je trestní stíhání podmíněno souhlasem poškozeného dle § 163 TŘ. To znamená, že trestní stíhání lze zahájit, a v již zahájeném trestním stíhání pokračovat, pouze se souhlasem poškozeného (viz § 163 odst. 1 TŘ),¹⁸¹ a to v případě, že je obviněný¹⁸² ve vztahu k poškozenému osobou, vůči níž by měl poškozený jako svědek právo odepřít výpověď (viz § 100 TŘ). Souhlas poškozeného je tedy v případě trestného činu dle § 354 TZ vyžadován, pokud je poškozený vzhledem k obviněnému v některém z následujících vztahů: příbuzný v pokolení přímém, sourozenec, osvojitel, osvojenec, manžel, partner nebo druh anebo jiná osoba v poměru rodinném nebo obdobném, jehož újmu by právem pocíťoval poškozený jako újmu vlastní (viz § 100 odst. 2 TŘ). Neudělení souhlasu se stíháním obviněného vede k nepřipustnosti trestního stíhání dle § 11 odst. 1 písm. i) TŘ. V jiných případech není souhlas poškozeného k trestnímu stíhání zákonodárcem vyžadován. Souhlas lze vzít kdykoliv zpět, a to až do doby, než se odvolací soud odebere k závěrečné poradě. Výslovně odepřený souhlas však nelze znovu udělit (viz § 163 odst. 2 TŘ).

Institutem souhlasu poškozeného zákonodárce zohledňuje, že v důsledku spáchání trestného činu, jsou vedle pachatele fakticky postiženy také jiné výše uvedené osoby, byť jinak než trestně.¹⁸³ Z porovnání s dosavadními studii vyplývá, že stalking je většinou páchan ex-manželi nebo ex-partnery (tzv. ex-partner stalking).¹⁸⁴ Proto je tento institut u tohoto trestného činu v praxi velmi důležitý. V případě manželů může docházet k situacím, kdy manželství není oficiálně rozvedeno, ale manželé již žijí odděleně a dochází ke stalkingu. V případě bývalých partnerů je situace poněkud komplikovanější, protože bývalý partner již není aktuálním partnerem a dle § 100 odst. 2 TŘ v návaznosti na § 163 odst. 1 TŘ by šlo o dané osobě uvažovat jako o osobě, u které je nutný souhlas poškozeného k trestnímu stíhání

¹⁸¹ Na souhlas je třeba se výslovně poškozeného dotázat ještě před zahájením trestního stíhání, popřípadě, je-li už trestní stíhání zahájeno, ihned poté, co je poměr obviněného a poškozeného předpokládán tímto ustanovením zjištěn viz ŠÁMAL, Pavel. RŮŽIČKA, Miroslav. In ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád II. § 157 až § 314s. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013., s. 2116.

¹⁸² Pro účely této práce je výraz „obviněný“ používán ve smyslu zkratky, která pod sebe zahrnuje výrazy podezřelý, obviněný, obžalovaný a odsouzený, pokud z povahy věci nevyplývá něco jiného.

¹⁸³ JELÍNEK, Jiří. In JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní zákoník a trestní řád: s poznámkami a judikaturou*. 5. vydání. Praha: Leges, 2014, s. 848.

¹⁸⁴ Ex-partner stalking je nejčastějším typem stalkingu. Uvádí se, že zahrnuje celou polovinu případů stalkingu, přičemž tato kategorie v sobě zahrnuje i pronásledování bývalého manžela/manželky viz ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Oběti pronásledování mívají málo zastánců (2. část). *Právo a rodina*, 2004, roč. 6, č. 12, s. 11.

pouze v bodě: „jiná osoba v poměru rodinném nebo obdobném, jehož újmu by právem pociťoval poškozený jako újmu vlastní“. Pak je otázkou do jaké míry je zde přítomna citová (případně rodinná) vazba-poměr mezi obětí stalkingu a bývalým partnerem,¹⁸⁵ přičemž existence tohoto poměru musí být opřena o objektivní skutečnosti, zpravidla nebude postačovat pouze prohlášení takových osob.¹⁸⁶ V případě pronásledování cizích osob, jako jsou například celebrity apod., pak není souhlas poškozeného vyžadován vůbec a uplatní se tedy naplno zásady oficiality a legality, z nichž institut souhlasu poškozeného s trestním stíháním činí výjimku.¹⁸⁷ Pronásledování cizích osob se v praxi objevuje zhruba u 20-33% případů stalkingu.¹⁸⁸

V případě jednočinného souběhu trestného činu nebezpečného pronásledování s jiným trestným činem, který nevyžaduje souhlas poškozeného s trestním stíháním, pak vyvstává otázka, jak takovýto skutek z pohledu trestního práva posoudit. Dle názoru Jelínka, by se u trestného činu, u něhož není souhlasu k trestnímu stíhání potřeba, mělo provést trestní stíhání z úřední povinnosti s tím, že v odůvodnění příslušného rozhodnutí, tzn. v odůvodnění obžaloby, rozsudku atd. by se uvedlo, proč není skutek posuzován také jako trestný čin uvedený v § 163 TŘ a ohledně něhož by se jinak trestní stíhání také vedlo.¹⁸⁹

Vhodnou novelizací pak prošel trestní řád v ohledu souhlasu poškozeného s trestním stíháním v roce 2001,¹⁹⁰ kdy bylo v § 163a TŘ stanoveno, že souhlasu poškozeného není třeba, pokud byla takovým činem způsobena smrt, poškozený není schopen dát souhlas pro duševní chorobu nebo poruchu, pro kterou byl zbaven způsobilosti k právním úkonům¹⁹¹ nebo pro kterou byla jeho způsobilost k právním úkonům omezena, poškozeným je osoba mladší 15 let, z okolností je zřejmé, že souhlas nebyl dán nebo byl vzat zpět v tísní vyvolané výhrůžkami, nátlakem, závislostí nebo podřízeností.¹⁹² V případě trestného činu nebezpečného pronásledování je důležitá zejména poslední zmíněná podmínka (viz § 163a odst. d) TŘ), a to hlavně vzhledem k tomu, že v praxi velmi často dochází ze strany stalkerů

¹⁸⁵ Většinou zřejmě ale nebude citová vazba mezi obětí a stalkerem splňovat tuto podmínku, protože vzhledem k negativním vlivům pronásledování na život oběti (viz ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky*. 1. vydání. Praha: Grada, 2008.), nebudou tyto vazby většinou pozitivní.

¹⁸⁶ PŮRY, František. In ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád I. § 1 až 156. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 1477.

¹⁸⁷ JELÍNEK, Jiří. In JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní zákoník a trestní řád: s poznámkami a judikaturou*. 5. vydání. Praha: Leges, 2014, s. 848.

¹⁸⁸ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky*. 1. vydání. Praha: Grada, 2008, s. 73.

¹⁸⁹ JELÍNEK, Jiří. In JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní zákoník a trestní řád: s poznámkami a judikaturou*. 5. vydání. Praha: Leges, 2014, s. 848.

¹⁹⁰ Viz zákon č. 265/2001 Sb.

¹⁹¹ Zde je uvedena ještě starší terminologie Občanského zákoníku „způsobilost k právním úkonům“, která již byla nahrazena termínem „svéprávnost“, v trestním řádu, tedy není zohledněna změna terminologie v NOZ.

¹⁹² Podrobněji k výrazům tíseň, výhrůžky, stav závislosti a podřízenosti ŠÁMAL, Pavel. RŮŽIČKA, Miroslav. In ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád II. § 157 až § 314s. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 2125.

k vyhrožování¹⁹³ poškozenému nebo se objevují případy stalkingu, kterým předcházelo násilné chování ze strany pronásledovatele vůči poškozenému, v době, kdy s poškozeným udržovali partnerský nebo manželský vztah. Někteří pronásledovatelé byli dokonce pro násilné chování vůči poškozenému i odsouzeni a v pronásledování pokračovali i po odsouzení.¹⁹⁴ Je zde tedy namístě se domnívat, že by poškozený mohl vzít souhlas s trestním stíháním zpět nebo ho vůbec neudělit ze strachu z násilného chování ze strany stalkera vůči jeho osobě. Je pak tedy na OČTŘ, aby dané okolnosti posoudily a v případě tísně poškozeného vyplývající z výše uvedených okolností aplikovaly § 163a odst. 1 písm. d) TŘ a postupovaly dále dle zásady oficiality a legality i bez udělení daného souhlasu ze strany poškozeného.

3.2. Předběžná opatření

Predběžná opatření byla zavedena do trestního řádu poměrně nedávno, a to v rámci novelizace trestního řádu v souvislosti se zákonem č. 45/2013 Sb. o obětech trestných činů (dále jen „ZOTČ“), kdy trestní řád ve znění ZOTČ zavedl do trestního procesu institut předběžných opatření. Smyslem předběžných opatření je zejména ochrana poškozeného a osob mu blízkých, zabránění obviněnému v páchání trestné činnosti a zajištění účinného provedení trestního řízení. Důležitou funkci mají předběžná opatření také v tom ohledu, že mohou nahrazovat vazbu.¹⁹⁵ Tato předběžná opatření byla do TŘ zavedena především v souvislosti s trestnými činy domácího násilí a nebezpečného pronásledování, kdy se jiná omezení nahrazující vazbu (písemný slib nebo dohled probačního úředníka) ukázala jako neúčinná. Předběžná opatření v trestním řízení mají podobný účel jako předběžná opatření v občanském soudním řízení, kdy je třeba prozatímně upravit poměry nebo vztahy obviněného s obětí nebo jiným poškozeným, aby bylo zabráněno obviněnému v pokračování v trestné činnosti nebo aby byla odstraněna její příčina nebo podmínka. V průběhu trestního řízení se pak předběžná opatření uloží, je-li naléhavá potřeba chránit zejména poškozeného (oběť trestného činu) a jemu blízké osoby nebo potřeba chránit společnost, což se projevuje zejména v souvislosti s domácím násilím a nebezpečným pronásledováním.¹⁹⁶

¹⁹³ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky*. 1. vydání. Praha: Grada, 2008, s. 57.

¹⁹⁴ HORÁKOVÁ, Monika. Stalking - první zkušenosti. *Trestněprávní revue*, 2012, roč. 11, č. 10, s. 223.

¹⁹⁵ Důvodová zpráva k zákonu č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů s. 71.

¹⁹⁶ Tamtéž.

Pro uložení předběžných opatření musí být splněny určité podmínky, které jsou uvedeny v § 88b TŘ, nebudu zde uvádět celé znění tohoto paragrafu, nicméně zmíním alespoň nejdůležitější podmínky ukládání předběžných opatření, mezi které patří:¹⁹⁷

- lze je uložit jen obviněnému, tedy musí být již zahájeno trestní stíhání, a to v jakékoliv formě,
- zjištěné skutečnosti nasvědčují tomu, že skutek, pro který bylo zahájeno trestní stíhání, byl spáchán, má všechny znaky trestného činu a že jej spáchal obviněný (důvodnost trestního stíhání),
- existuje důvodná obava, že obviněný bude opakovat trestnou činnost, pro kterou je stíhán, anebo dokoná trestný čin, o který se pokusil nebo který připravoval nebo kterým hrozil,
- uložení opatření vyžaduje potřeba ochrany zájmů (zejména života, zdraví, svobody a lidské důstojnosti) poškozeného, který je fyzickou osobou, osob mu blízkých nebo ochrany zájmů společnosti, a
- účelu předběžného opatření nelze dosáhnout jinak.

Tyto důvody jsou v podstatě shodné s důvody pro uložení předstízní vazby dle § 67 odst. 1 písm. c) TŘ. Z výše uvedeného tedy vyplývá, že na rozdíl od vazby neplní předběžná opatření funkci fyzického zajištění obviněného pro účely trestního řízení jako vazba útěková, ani zabránění obviněnému v působení na svědky nebo spoluobviněné nebo jiné maření objasňování závažných pro trestní stíhání jako vazba koluzní, ale především chrání oběť trestného činu před opakováním a pokračováním v trestné činnosti, dokonáním trestného činu, kterým obviněný vyhrožoval atd., i když tato ochrana je formálního charakteru na rozdíl od fyzické ochrany poskytované vazbou.¹⁹⁸

Při jejich ukládání je třeba respektovat zejména zásadu subsidiarity (účelu nelze dosáhnout mírnějším opatřením) a proporcionality (povaha a závažnost činu), přičemž obava z opakování trestné činnosti, pro níž je (obviněný) stíhán, z dokonání trestného činu, o nějž se

¹⁹⁷ JELÍNEK, Jiří. Předběžná opatření v trestním řízení. *Bulletin-advokacie*, 2013, roč. 21, č. 5, s. 28. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/predbezna-opatreni-v-trestnim-rizeni>.

¹⁹⁸ Dle Šámala a Růžičky lze předběžnými opatřeními nahradit i vazební důvod dle § 67 písm. a) TŘ viz ŠÁMAL, Pavel, RŮŽIČKA, Miroslav, In ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád I. § 1 až 156. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 870. S tímto názorem, se dle našeho názoru, nelze zcela ztotožnit, protože z povahy ochranných opatření vyplývá, že jsou především zaměřena na ochranu poškozeného před obviněným. Jediným z opatření, které by mohlo zabránit obviněnému v tom, aby uprchl nebo se skrýval, je zákaz vycestování do zahraničí dle § 88h TŘ. Je také otázkou, do jaké míry jsou předběžná formální opatření schopna zabránit obviněnému v tom, aby uprchl nebo se skrýval. Dle mého názoru, nebudou schopna formální opatření schopna zabránit obviněnému, aby uprchl nebo se skrýval, protože jak vyplývá z textu této práce, v mnoha případech se formální opatření mívají svým účinkem.

pokusil, nebo z vykonání trestného činu, kterým připravoval nebo kterým hrozil, musí vyplývat z reálných skutečností, což také musí být odůvodněno v usnesení o uložení předběžného opatření.¹⁹⁹

O uložení, změně nebo zrušení předběžných opatření rozhoduje v řízení před soudem předseda senátu. V přípravném řízení rozhoduje o předběžných opatřeních dle jejich povahy státní zástupce nebo soudce.²⁰⁰ Předběžné opatření pak trvá, dokud to vyžaduje jeho účel, nejdéle však do právní moci rozsudku nebo jiného rozhodnutí, jímž řízení končí (viz § 88n TŘ). V případě neplnění předběžného opatření lze uložit obviněnému pořádkovou pokutu, jiné předběžné opatření nebo vzít obviněného do vazby (viz § 88o TŘ). Porušením předběžného opatření se také pronásledovatel dopouští trestného činu maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání dle § 337 TZ.²⁰¹

Mezi předběžná opatření, jejichž uložení pronásledovatelům může být v případě stalkingu vhodné, patří zejména: zákaz styku s poškozeným, osobami jemu blízkými nebo s jinými osobami, zejména svědky (viz § 88c odst. písm. a) TŘ), dále zákaz vstoupit do společného obydlí obývaného s poškozeným a jeho bezprostředního okolí a zdržovat se v takovém obydlí (viz § 88c odst. písm. b) TŘ) a zákaz zdržovat se na konkrétně vymezeném místě (viz § 88c odst. písm. d) TŘ).²⁰² Pronásledovateli však mohou být uložena i jiná předběžná opatření (např. zákaz užívání alkoholických nápojů atd.). Předběžná opatření, pokud jsou stalkerovi uložena, tak poskytují ochranu poškozenému již v průběhu trestního řízení před vynesemím rozsudku.

Otázkou je, do jaké míry jsou předběžná opatření účinná v praxi. Předběžná opatření poskytují totiž zejména ochranu formální, nezaručují fyzickou ochranu oběti např. ve formě policejního dohledu, který by oběť po dobu trestního řízení doprovázel. Před účinností ZOTČ, tedy před 1. lednem 2014, bylo možné získat ochranu před stalkingem v podobě předběžného pouze skrze občanskoprávní řízení (viz § 76b OSŘ²⁰³). V případě občanskoprávních předběžných opatření však nebyly statistiky jejich plnění velmi pozitivní, protože často docházelo k porušení povinnosti předběžným opatřením uložené (např. u předběžných opatření uložených Okresním soudem v Přerově bylo v letech 2010-2012 porušeno 100%

¹⁹⁹ Důvodová zpráva k zákonu č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů, 73.

²⁰⁰ KOZÁK, Vítězslav. Předběžná opatření v trestním řádu. *Trestní právo*, 2014, roč. 18, č. 1, s. 21.

²⁰¹ JELÍNEK, Jiří. In JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní zákoník a trestní řád: s poznámkami a judikaturou*. 5. vydání. Praha: Leges, 2014, s. 738.

²⁰² ŠÁMAL, Pavel, RŮŽIČKA, Miroslav. In ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád I. § 1 až 156. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 1249-1264 a 1268-1270

²⁰³ Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád ve znění účinném ke dni 31. prosince 2014

předběžných opatření).²⁰⁴ Často ani odsouzení pachatele a uložení trestu nestačí k odrazení stalkera od pronásledování oběti.²⁰⁵

Ve vztahu k vazbě jsou považována předběžná opatření za méně závažný zásah do osobní svobody a měla by tak být ukládána přednostně před vzetím do vazby.²⁰⁶ Důležitým rozdílem mezi institutem předběžných opatření a vazbou je především to, že možnost uložení předběžných opatření není omezena pouze na úmyslné trestné činy s horní hranicí vyšší než dvě léta a nedbalostní trestné činy s horní hranicí trestní sazby vyšší než tři léta,²⁰⁷ proto je lze na rozdíl od vazby ukládat obviněnému stíhanému pro trestný čin nebezpečného pronásledování (pokud by bylo trestní řízení vedeno pro trestný čin dle § 354 odst. 2 TZ, bylo by uložení vazby možné, nebo pokud by byly splněny podmínky uvedené v § 68 odst. 3 nebo odst. 4 TŘ viz níže).

3.3. Vazba

Jak bylo uvedeno výše, trestný čin nebezpečného pronásledování nespĺňuje podmínky pro uložení vazby uvedené v § 68 odst. 2 TŘ, ale obviněnému z trestného činu dle § 354 TZ lze uložit vazbu z tzv. kvalifikovaných důvodů, které jsou uvedeny v § 68 odst. 3 a 4 TŘ, kdy není pro uložení vazby nutné, aby trestný čin, pro který je obviněný stíhán, splňoval podmínky uvedené v § 68 odst. 2 TŘ. V rámci kvalifikovaných důvodů vazby pak v případě trestného činu nebezpečného pronásledování připadá v úvahu uložení vazby obviněnému zejména v případech uvedených v § 68 odst. 3 písm. e) a § 68 odst. 4 TŘ.

V případě pokračování v pronásledování po zahájení trestního stíhání tak může být stalker vzat do vazby z kvalifikovaného důvodu uvedeného v § 68 odst. 3 písm. e) TŘ, kde je uvedeno, že omezení v § 68 odst. 2 TŘ se neužijí, jestliže obviněný již opakoval trestnou činnost, pro niž je stíhán, nebo v takové trestné činnosti pokračoval, nebo byl za takovou trestnou činnost v posledních třech letech odsouzen nebo potrestán.²⁰⁸ Opakováním a pokračováním v trestné činnosti se pak rozumí nejen opakování nebo pokračování v trestné činnosti po zahájení trestního stíhání, ale i případy, kdy obviněný spáchal stejnou trestnou činnost před zahájením trestného stíhání, tzn. případy stejnorodé recidivy.²⁰⁹ V případě části

²⁰⁴ HORÁKOVÁ, Monika. Stalking – první zkušenosti. *Trestněprávní revue*, 2012, roč. 11, č. 10, s. 223.

²⁰⁵ Tamtéž.

²⁰⁶ Důvodová zpráva k zákonu č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů, s. 73.

²⁰⁷ JELÍNEK, Jiří. Předběžná opatření v trestním řízení. *Bulletin-advokacie*, 2013, roč. 21, č. 5, s. 28. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/predbezna-opatreni-v-trestnim-rizeni>

²⁰⁸ Takovéto případy chování pachatelů odsouzených za trestný čin dle § 354 nejsou neobvyklé viz například Rozsudek Okresního soudu v Litoměřicích ze dne 23. července 2013, č.j. 24 T 127/2012- 124.

²⁰⁹ Viz Důvodová zpráva k zákonu č. 459/2011 Sb., kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, s. 49.

věty (§ 68 odst. 3 písm. e) TŘ) „nebo byl za takovou trestnou činnost v posledních třech letech odsouzen nebo potrestán“ se pak jedná o případy speciální recidivy, kdy obviněný byl v minulosti odsouzen nebo potrestán za trestnou činnost stejné povahy, čili obdobné, nikoliv jen zcela shodné povahy.²¹⁰ Obviněný samozřejmě může být vzat do vazby i z dalších důvodů uvedených v § 68 odst. 3 TŘ, ale v souvislosti se stalkingem byl podrobněji rozebrán důvod uvedený v § 68 odst. 3 písm. e) TŘ, protože nejvíce souvisí s povahou jednání, kterého se dopouští pronásledovatelé.²¹¹

Další z kvalifikovaných důvodů, v rámci kterých by mohl být obviněný z trestného činu nebezpečného pronásledování vzat do vazby, je uveden v § 68 odst. 4 TŘ, který umožňuje vzít do vazby obviněného v případě obvinění z úmyslného trestného činu, existenci důvodu vazby dle § 67 písm. c) TŘ a pokud s přihlédnutím k povaze takového trestného činu vyžaduje vzetí do vazby účinná ochrana poškozeného, zejména ochrana jeho života, zdraví nebo jiného obdobného zájmu. V rámci této definice je potřeba osvětlit některé důležité pojmy, a to povahu trestného činu v souvislosti s tímto kvalifikovaným důvodem vazby a jiný obdobný zájem.

Povaha trestného činu se hodnotí dle § 39 odst. 2 TZ per analogiam, s důrazem na způsob provedení činu, okolnosti, za nichž byl spáchán a osobu obviněného, kterou je nutno hodnotit s přihlédnutím k tomu, zda se již v minulosti obviněný dopouštěl jednání obdobné povahy vůči poškozenému, kdy nemusí jít nutě o trestné činy, ale i o přestupky nebo případy, kdy se sice obviněný měl dopustit trestného jednání vůči poškozenému, ale ten nedal nebo vzal zpět souhlas se stíháním obviněného dle § 163 a 163a TŘ.²¹² Jiným obdobným zájmem je pak zájem, který je svou kvalitou i obsahem srovnatelný se zájmy na ochraně života a zdraví, přičemž se bude jednat zejména o svobodu (trestné činy proti svobodě podle hlavy druhé dílu prvního zvláštní části TZ), lidskou důstojnost v sexuální oblasti (hlava třetí zvláštní části TZ), popřípadě i zájmy chráněné jinými hlavami TZ, ale je nutno podotknout, že mezi tyto zájmy

²¹⁰ ŠÁMAL, Pavel. RŮŽIČKA, Miroslav. In ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád I. § 1 až 156. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 772

²¹¹ HORÁKOVÁ, Monika. Stalking - první zkušenosti. *Trestněprávní revue*, 2012, roč. 11, č. 10, s. 223. V případě stalkingu dochází často k pokračování i po uložení trestu viz HOFMANN, Jens, ÖZSÖS, Figen. Die Effektivität juristischer Maßnahmen um Umgang mit Stalking. In ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky*. 1. vydání. Praha: Grada, 2008, s. 91, také dochází k reviktimizaci, tzn., k opětovnému spáchání trestného činu vůči tomu samému poškozenému viz ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forenzní psychologie*. 3. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk. 2013, s. 118-119.

²¹² ŠÁMAL, Pavel. RŮŽIČKA, Miroslav. In ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád I. § 1 až 156. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 773.

nelze podřadit zájmy na ochraně majetku (musí se jednat o zájem obdobný zájmu na ochraně života a zdraví).²¹³

Tento kvalifikovaný důvod vazby, při kterém nemusí být splněny podmínky v § 68 odst. 2 TŘ, není vázán na taxativní výčet trestných činů, nicméně jako příklad využití tohoto důvodu vazby je v důvodové zprávě k zákonu č. 459/2011 Sb., kterým byl tento důvod vazby do TŘ zaveden, uveden, mezi jinými, i trestný čin nebezpečného pronásledování.²¹⁴ I v tomto případě se však musí respektovat zásada přiměřenosti a subsidiarity vazby. Vazba bude tedy dle § 68 odst. 4 TŘ ukládána jako preventivní opatření v případě, že osoba poškozeného čelí vážnému a bezprostředně hrozícímu (nevyžaduje se však bezprostřednost jako v případě obecného ohrožení) nebezpečí, a proto vzetí do vazby vyžaduje účinná (nikoliv pouze formální) ochrana poškozeného.²¹⁵ Pokud je vazba ukládána dle důvodů § 68 odst. 3 nebo odst. 4 TŘ nemusí být obviněný propuštěn z vazby, pokud je zřejmé, že vzhledem k osobě obviněného a k povaze a závažnosti věci trestní stíhání nepovede k uložení nepodmíněného trestu odnětí svobody (viz § 71 odst. 2 písm. b) TŘ), což je v případě trestného činu nebezpečného pronásledování časté (viz kapitola 2.3. Ukládání trestněprávních sankcí), a zaručuje tak v určitých případech stanovených zákonem (viz § 68 odst. 3 a odst. 4 TŘ) vyšší míru ochrany poškozenému, než v případech, kdy je vazba ukládána na základě splnění podmínky v § 68 odst. 2 TŘ.

V případě rozhodování o uložení vazby je potřeba respektovat, již výše zmíněnou, zásadu subsidiarity, kdy je v § 67 TŘ výslovně stanoveno, že vazbu lze uložit, pokud nelze dosáhnout jejího účelu jiným opatřením. Ve zvláště závažných případech by tedy při pokračování stalkera v pronásledování oběti i po zahájení trestního stíhání bylo možné uložit vazbu, v méně závažných případech však bude ve většině případů nejdříve obviněnému uloženo předběžné opatření (při splnění podmínek dle § 88b TŘ), přičemž následné porušení tohoto předběžného opatření může být signálem, že ochrany poškozeného (účelu vazby) nelze dosáhnout jinak než uložení vazby.

3.4. Dokazování

Dokazováním v trestním právu rozumíme zákonem upravený postup orgánů činných v trestním řízení, jehož úkolem je umožnit poznání skutečností důležitých pro rozhodnutí,

²¹³ ŠÁMAL, Pavel, RŮŽIČKA, Miroslav. In ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád I. § 1 až 156. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 774

²¹⁴ Důvodová zpráva k zákonu č. 459/2011 Sb., kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, s. 43.

²¹⁵ ŠÁMAL, Pavel, RŮŽIČKA, Miroslav. In ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád I. § 1 až 156. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 774.

tedy vyhledat důkazy²¹⁶ o nich, tyto důkazy provést, získané poznatky procesně zajistit a zhodnotit.²¹⁷ Zjišťování toho, zda se daný skutek stal, závisí v případě stalkingu na mnoha faktorech. V otázce toho, zda se určitý skutek stal a zda je trestným činem, může být dostupnost důkazů a potřeba jejich dalšího opatřování závislá na typu jednání uvedeného v § 354 odst. 1 písm. a)-e) TZ, které stalker k pronásledování používá. Pokud bude například pachatel oběti dlouhodobě vyhrožovat ublížením na zdraví nebo jinou újmu, lze očekávat, že může být poměrně snadné prokázání jeho dílčích útoků, stejně jako mnohosti útoků vedených společným záměrem, a to tím, že pachatel bude pronášet výhrůžky před svědky, nebo písemnou, e-mailovou či jinou formou. Pokud však pachatel bude ve smyslu § 354 odst. písm. b) TZ vyhledávat osobní blízkost nebo sledovat poškozeného, může být situace výrazně složitější a může se odlišovat v případech sledování od případů vyhledávání osobní blízkosti.²¹⁸ V takovémto případě budou muset OČTŘ většinou samy důkaz opatřovat, a to například vysláním policisty v civilu na místo, kde k údajnému pronásledování dochází, aby danou skutečnost ověřil.²¹⁹ V případech uvedených pod § 354 odst. 1 písm. c) TZ pak bude prokazování pronásledování poměrně jednoduché vzhledem k existenci SMS zpráv od stalkera v telefonu oběti, e-mailů v e-mailové schránce atp. Pod tento typ jednání můžeme podřadit i tzv. cyberstalking,²²⁰ který probíhá výhradně v kybernetickém prostoru. V tomto případě využívají pachatelé nejrůznějších prostředků jako e-mail, internetové stránky, elektronické diskuzní skupiny (newsgroup), kniha návštěv (guestbook) a nástěnka (message board), instant messaging (IM), sociální síť, chat a různé komerční služby.²²¹ Zjišťování důkazů pak bude možné například vyžádáním si záznamu stalkerových konverzací u poskytovatele internetových služeb (např. provozovatele serveru) dle § 8 odst. 1 TR.²²² Také v případě jednání uvedeném v § 354 odst. 1 písm. e) TZ budou důkazy o pronásledování snadno dostupné v podobě dárků, případně svědectví 3. osoby, kterou pachatel ke kontaktu s poškozeným využije atd. V případě jednání uvedeného pod písmenem d) výše uvedeného paragrafu, pak bude zřejmě nutná součinnost poškozeného, který by měl sdělit skutečnosti,

²¹⁶ Pro účely této práce je používán výraz „důkaz“ pro nositele důkazu, důkazní prostředek a důkaz, pokud z textu nevyplývá něco jiného.

²¹⁷ JELÍNEK, Jiří. In JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 3. vydání. Praha: Leges, 2013, s. 373-4, 399.

²¹⁸ VANTUCH, Pavel. K postihu stalkingu (nebezpečného pronásledování) podle § 354 Trestního zákoníku, *Trestní právo*, 2011, roč. 15, č. 2, s. 10-11.

²¹⁹ Viz Rozsudek okresního soudu v Olomouci ze dne 22. října 2012, č. j. 4 T 79/2012-56.

²²⁰ Podrobněji k problematice cyberstalkingu viz ČIRTKOVÁ, Ludmila. Cyberstalking-je možné se účinně bránit? *Právo a rodina*, 2013, roč. 15, č. 11, s. 1-6.

²²¹ LOBOTKA, Andrej. Cyberstalking. *Státní zastupitelství*, Wolters Kluwer, 2014, roč. 11, č. 4, s. 44-48.

²²² Jako příklad může posloužit případ, kdy si kriminalisté při prověřování zda se nestal trestný čin, vyžádali komunikaci uživatele chatu, od provozovatele serveru viz KOSTKA, Libor. Nebezpečí na dětském chatovacím serveru. *Kriminalistický sborník*, 2014, roč. 58, č. 3, s. 23-30.

případně navrhnout nebo předložit důkazy o tom, do jaké míry jednání stalkera ovlivňuje jeho obvyklý způsob života.

Mezi nejčastější formy jednání, které se v rámci stalkingu objevují, patří dle německých průzkumů, telefonování poškozenému, potulování se v jeho blízkosti, pokus o kontakt skrze 3. osoby, vyptávání se na poškozeného v jeho prostředí, postávání před jeho domem, zasílání dopisů, SMS atd. (řazeno od nejčastější formy po nejméně častou).²²³ V českém prostředí se pak, podle různých průzkumů, výsledky liší, například dle Horákové patří mezi nejčastější formy pronásledování zasílání SMS a e-mailů²²⁴, dle viktimologického výzkumu realizovaného katedrou sociologie Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze, byly jako nejčastější formy pronásledování uvedeny sledování poškozeného, zjišťování informací o poškozeném, zasílání dopisů, e-mailů atp., čekání před domem školou a prací, volání na telefon atd. (řazeno od nejčastějšího po nejméně časté)²²⁵. Naproti tomu z analýzy rozhodnutí Okresního soudu ve Znojmě a Okresního soudu v Litoměřicích bylo zjištěno, že nejčastěji pronásledovali pachatelé poškozené skrze SMS zprávy a telefonními hovory, a to v naprosté většině případů. Dále pachatelé poměrně často vyhledávali blízkost poškozeného, zejména zdržováním se v blízkosti jeho obydlí. Časté pak bylo i pronásledování skrze dopisy a internetovou komunikaci.²²⁶ Výsledky průzkumů se tedy liší, nicméně je vidět, že dle výše uvedených českých průzkumů z posledních let se na prvních místech umísťuje zasílání SMS či e-mailů, což v průzkumu Vosse z roku 2004 (viz německý průzkum uvedený výše) nebylo až tak časté (zasílání SMS v 45% případů, zasílání e-mailů v 35% případů pronásledování). Lze tedy předpokládat, že počet pronásledování páchaných skrze SMS a internet se bude v budoucnu narůstat, k čemuž se přiklání i někteří autoři.²²⁷

Obecně můžeme říci, že v případech distálního stalkingu neboli stalkingu na dálku, kdy pachatel musí poškozeného nějakým „hmotným“ způsobem kontaktovat, nebude problém s dokazováním existence kontaktu stalkera s poškozeným. Oproti tomu při proximálním stalkingu, kdy se stalker dostává do kontaktu s obětí nebo do její blízkosti, bude dokazování často problematické a důkazy o existenci útoku bude nutné vyhledávat (např. právě při pronásledování stalkerem na ulici-viz výše atp.). Dle německých průzkumů se ale stalkeri vyhledávající blízkost nebo kontakt s obětí zřídka omezují pouze na takovéto jednání a

²²³ Blíže viz VOSS, Hans-Georg. Zur psychologie des Stalkings. In ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky*. 1. vydání. Praha: Grada, 2008, s. 64.

²²⁴ HORÁKOVÁ, Monika. Stalking - první zkušenosti. *Trestněprávní revue*, 2012, roč. 11, č. 10, s. 222.

²²⁵ IMRÍŠKOVÁ, Romana. PODANÁ, Zuzana. Prevalence a charakteristiky stalkingu v České republice: výsledky viktimologického výzkumu. *Trestněprávní revue*, 2014, roč. 15, č. 4, s. 97.

²²⁶ Analýza rozsudků okresních soudů ve Znojmě a v Litoměřicích viz příloha této práce.

²²⁷ HORÁKOVÁ, Monika. Stalking - první zkušenosti. *Trestněprávní revue*, 2012, roč. 11, č. 10, s. 222.

zároveň s proximálním stalkingem uplatňují i stalking distální.²²⁸ Stalker, který by tedy k pronásledování užíval pouze proximální variantu stalkingu bude tedy spíše výjimkou.²²⁹

V případě zjišťování toho, kdo trestný čin spáchal, bude určující zejména fakt, zdali se jedná o pronásledovatele, kterého osoba zná nebo zdali se jedná o osobu cizí. Dle průzkumů prováděných na toto téma bylo zjištěno, že většinou se jedná o osobu, která je poškozenému známá,²³⁰ čili většinou by neměl být problém s identifikací pachatele. V opačném případě může být identifikace pachatele obtížná, zvláště pokud používá prostředky komunikace na dálku jako SMS, nebo e-maily, které patří dnes k nejčastějším prostředkům, kterými je stalking páchán, zřejmě vzhledem k tomu, že pachatel neriskuje fyzické dopadení, oproti útoku na majetek poškozeného, při jeho fyzickém sledování na ulici atp. Navíc odpadá při případném dopadení odpovědnost za majetkovou újmu při případném poškození věci atd.²³¹ Tyto prostředky mohou navíc pachateli zaručovat dosti velkou anonymitu, v případě, že například pachatel vlastní několik předplacených SIM karet, ze kterých by odesílal SMS nebo volal poškozenému nebo v případě e-mailů, kdy lze zvolit v podstatě jakékoliv jméno pro e-mailový účet a není tedy zpočátku jasné, kdo zprávy prostřednictvím e-mailové služby odesílá (to samé platí i pro většinu komunikačních kanálů na internetu, kdy je možnost zvolit si jakékoliv fiktivní jméno nebo si dokonce vytvořit profil, na kterém je jméno jiné skutečně existující osoby).²³²

Nicméně kriminalisté mají dnes poměrně účinné metody a prostředky jak identitu pachatele, který pronásleduje anonymně nebo pod přezdívkou, či jménem cizí osoby, zjistit. V případě cyberstalkingu, se tak jedná především o rozbor IP adresy, e-mailové komunikace atp. (k čemuž kriminalisté přistupují po příkazu ke sdělení údajů o uskutečněném telekomunikačním provozu, viz § 88a TŘ, a po kterém může následovat i domovní prohlídka, případně prohlídka jiných prostor a pozemků-viz § 83 a 83a TŘ, k zajištění důkazního

²²⁸ VOSS, Hans-Georg. HOFFMANN, Jens, WONDRAK, Isabel. Belästigung, Bedrohung, Gefährdung: Stalking aus Sicht des Stalkers. In ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky*. 1. vydání. Praha: Grada, 2008, s. 76-77.

²²⁹ Tyto závěry potvrzuje i analýza rozhodnutí okresních soudů ve Znojmě a v Litoměřicích, viz příloha této práce.

²³⁰ Dle nedávného průzkumu provedeného na respondentech v České republice bylo zjištěno, že oběť pachatele nezná, zhruba okolo 27% případů viz IMRÍŠKOVÁ, Romana. PODANÁ, Zuzana. Prevalence a charakteristiky stalkingu v České republice: výsledky viktimologického výzkumu. *Trestněprávní revue*, 2014, roč. 15, č. 4, s. 97. Oproti tomu z analýzy rozhodnutí okresních soudů ve Znojmě a v Litoměřicích bylo zjištěno, že totožnost pachatele znal poškozený vždy, což bylo dáno i typem pronásledování, dky se jednalo ve většině případů o ex-partner stalking, kdy pronásledovatel svou identitu netají.

²³¹ HORÁKOVÁ, Monika. Stalking - první zkušenosti. *Trestněprávní revue*, 2012, roč. 11, č. 10, s. 222.

²³² Na internetu si lze přisvojit v podstatě identitu kohokoliv, výjimkou nejsou například ani mediálně známé osoby pohybující se navíc v oblasti trestního práva např. i vrchní státní zástupkyně uvedla v rozhovoru pro Kriminalistický sborník, že na internetu, konkrétně na sociální síti facebook.com existuje profil s jejím jménem, který ale ona nevytvořila ani ho nespravuje a osobu, která takto činí, nezná, viz HRAZDÍRA, Dušan. Kvalitní policie nemůže být levná – JUDr. Lenka Bradáčová Ph.D.. *Kriminalistický sborník*, 2014, roč. 58, č. 3, s. 45.

materiálu, jako například notebooku, netbooku, paměťových médií stalkera atd.).²³³ V případě dopisů psaných stalkerem ručně, pak může být pachatel identifikován skrze písmoznalecký rozbor písma v dopise, dále ho lze identifikovat skrze případné zanechání otisků prstů na dopise apod., možnosti identifikace stalkera jsou tedy velmi různorodé. V rámci trestního řízení, které je vedeno pro trestný čin nebezpečného pronásledování mohou OČTŘ nařídit odposlech a záznam telekomunikačního provozu, nebo jej i samy provést, a to bez příkazu k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu (viz § 88 odst. 5 TŘ).

Posouzení toho, zda se trestný čin stal, pak závisí výhradně na OČTŘ s tím, že určujícím bude zejména to, zda byly naplněny formální znaky²³⁴ trestného činu nebezpečného pronásledování, se zohledněním § 12 odst. 2 TZ neboli subsidiarity trestní represe, kdy je potřeba hodnotit především společenskou škodlivost činu,²³⁵ a to zdali za daný čin nepostačuje uplatnění odpovědnosti dle jiného právního předpisu. Určení hranice, kdy se již jedná o chování nepřípustné, charakterizované jako stalking, a chováním, které je sice urputnější, ale ještě není stalkingem je velmi problematické, přičemž pevná hranice doposud stanovena není a o jejím stanovení probíhají diskuze v právnických kruzích a mezi jinými experty na danou problematiku.²³⁶ V praxi pak vzhledem k tomu, že prověřování ohrožovacích deliktů, mezi které trestný čin nebezpečného pronásledování patří, je velmi složité a náročné může docházet k tomu, že nemalá část ohlášených projevů stalkingu může zůstat neobjasněna (podobně jako je tomu u jiného ohrožovacího deliktu nebezpečného vyhrožování dle § 353 TZ).²³⁷

Provádění důkazů charakterizujeme jako procesní úkony, jimiž si OČTŘ opatřují znalost důkazů.²³⁸ V tomto ohledu je z výše uvedených okolností jasné, že se bude jednat v případě trestného činu nebezpečného pronásledování zejména o výpovědi obviněného (viz § 90 a násl. TŘ), poškozeného, a svědků (viz § 97 a násl. TŘ), dále o ohledání věci a osoby (viz

²³³ Pro srovnání uvádíme článek s podrobným popisem postupu při zjišťování identity pachatele při podezření spáchání trestného činu ohrožování dítěte dle § 201 odst. 1 písm. a) TZ viz KOSTKA, Libor. Nebezpečí na dětském chatovacím serveru. *Kriminalistický sborník*, 2014, roč. 58, č. 3, s. 23-30.

²³⁴ K problematice naplňování formálních znaků trestného činu nebezpečného pronásledování můžeme uvést příklad, viz rozsudek okresního soudu v Olomouci ze dne 25. června 2013, č. j. 2 T 239/2012-234, vztahující se k podmínce vzbuzení důvodné obavy.

²³⁵ Zákodárce kritéria společenské škodlivosti výslovně neuvádí, ale prakticky se budou hodnotit hlediska povahy a závažnosti činu, které zákonodárce uvádí demonstrativně, jako hlediska ukládání trestů v § 39 odst. 2 TZ viz JELÍNEK, Jiří. In JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 4. vydání. Praha: Leges, 2014, s. 135

²³⁶ Blíže k této problematice viz ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forezní psychologie*. 3. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk. 2013, s. 224.

²³⁷ VANTUCH, Pavel. K postihu stalkingu (nebezpečného pronásledování) podle § 354 Trestního zákoníku, *Trestní právo*, 2011, roč. 15, č. 2, s. 10.

²³⁸ JELÍNEK, Jiří. In JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 3. vydání. Praha: Leges, 2013, s. 399.

§ 113 a násl. TŘ), odborné vyjádření a znalecké posudky²³⁹ (zejména vyšetření duševního stavu osoby) a listinné důkazy (viz § 112 TŘ). Výjimečně by pak mohly být použity i zvláštní způsoby dokazování nebo operativně pátrací prostředky (viz § 104a a násl. TŘ). Důkazy musí být procesně zajištěny, což se děje jejich zaznamenáním do protokolu.²⁴⁰

Dále je důležité důkladné prověření důkazů. Tato potřeba vyplývá z faktu, že často si výpovědi poškozeného, obviněného a dalších svědků v rámci trestního řízení vedeného pro trestný čin nebezpečného pronásledování značně rozporují²⁴¹ a je potřeba zjistit, dle zásady materiální pravdy, reálný skutkový děj, který se udál. Proto je potřeba zejména prověřit pravdomluvnost svědka z hlediska jeho vztahu k předmětu řízení i k obviněnému nebo poškozenému, zdali mezi ním a obviněným nebo poškozeným není nějaký vztah jako například přátelský, příbuzenský atp. Tento proces je velmi důležitý pro hodnocení důkazů a je v řadě případů nelehký, protože jsou i situace, kdy jsou mezi výpověďmi mnoha osob menší nebo větší rozpory a je pak na OČTŘ, aby dané důkazy prověřily včetně rozporů a jejich příčin a pečlivě vyhodnotily.

Finální fází dokazování je pak hodnocení důkazů (jednotlivě i ve vzájemné souvislosti), při kterém se uplatňuje zejména zásada volného hodnocení důkazů. Hodnocení důkazu je myšlenková činnost OČTŘ, kterou tento orgán přisuzuje každému důkazu určitou hodnotu, pokud jde o jeho závažnost, zákonnost a pravdivost, přičemž se jedná o zásadně rovnocenná hlediska.²⁴² V rámci hodnocení důkazů v případě trestního řízení vedeného pro trestný čin nebezpečného pronásledování pak lze z rozhodnutí Okresních soudů ve Znojmě a Litoměřicích vyzorovat, že soudcům pomáhaly v určování pravdivosti zejména svědeckých výpovědí hmotné důkazy, jako například záznamy o telekomunikačním hovoru, nebo záznamy o SMS přijatých poškozeným od stalkera atd., protože výpovědi svědků, jak již bylo uvedeno, se v mnoha případech velmi liší.²⁴³

3.5. Odklony

Vzhledem k nízké trestní sazbě v případě trestného činu nebezpečného pronásledování dle § 354 TZ, jak v případě základní, tak v případě kvalifikované skutkové podstaty, lze

²³⁹ Viz § 105 a násl. TŘ a § 116 a násl. TŘ

²⁴⁰ JELÍNEK, Jiří. In JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 3. vydání. Praha: Leges, 2013, s. 400.

²⁴¹ Poškozený má při výpovědi také postavení svědka nicméně, zde byl uveden zvlášť s ohledem na fakt, že proti sobě velmi často stojí právě výpovědi poškozeného a obviněného a ostatní svědci pak často svými výpověďmi podporují jednu nebo druhou stranu, což bývá často ovlivněno tím, ke které straně mají vztah, tzn., pokud jsou osoby blízké, přátelé atp. viz například Rozsudek Okresního soudu v Olomouci ze dne 15. září 2010, č. j. 2 T 54/210-124.

²⁴² JELÍNEK, Jiří. In JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 3. vydání. Praha: Leges, 2013, s. 400.

²⁴³ Rozsudek Okresního soudu v Olomouci ze dne 15. září 2010, č. j. 2 T 54/210-124.

v trestním řízení použit, za splnění dalších podmínek, v podstatě veškeré druhy odklonů. Odklon v trestním řízení je výjimkou z obecně platné zásady legality, jedná se o procesní alternativu trestněprávní dekriminalizace, kdy tradiční procesní schéma obžaloba-hlavní líčení-rozsudek je doplněno o jiné (často neformální) vyřízení věci.²⁴⁴ V teorii se vymezení odklonů poměrně hodně liší,²⁴⁵ pro účely této kapitoly pak budeme brát v potaz nejširší vymezení tohoto pojmu, tzn. pod pojmem odklon se pro účely této kapitoly rozumí podmíněné zastavení trestního stíhání (viz § 307 TŘ), narovnání (§ viz 309 a násl. TŘ), podmíněné upuštění od podání návrhu na potrestání (§ 197g TŘ), dohoda o vině a trestu (§ 175a a násl. TŘ), odstoupení od trestního stíhání ve věcech mladistvých (viz § 70 ZSVM) a trestního příkazu (viz § 314e TŘ). V této kapitole nebudou ani zmiňovány všechny podmínky, které je potřeba pro použití daného odklonu naplnit, ale budou hodnocena určitá specifika těchto podmínek v souvislosti s trestným činem nebezpečného pronásledování, pro bližší informace k odklonům samotným, pak odkážeme na výše uvedené paragrafy a na literaturu uvedenou v této kapitole v poznámkách pod čarou.

Ze statistik státních zastupitelství a soudů vyplývá, že nejvíce jsou v případě trestného činu nebezpečného pronásledování v přípravných řízeních využívány odklony podmíněného zastavení trestního stíhání dle § 307 TŘ (zhruba v 5,2% případů, pokud je trestní stíhání zahájeno dle § 160 TŘ) a podmíněné odložení návrhu na potrestání (zhruba 8,3% případů, pokud je vedeno zkrácené přípravné řízení dle § 179a a násl. TŘ), oproti tomu odklon narovnání nebyl využit ani jednou.²⁴⁶

Výše uvedené výsledky ze statistik šlo více méně i očekávat. Vzhledem k tomu, že trestný čin nebezpečného pronásledování je pouze v několika málo případech ročně páchan mladistvými, bylo jasné, že odstoupení od trestního stíhání ve věcech mladistvých nebude patřit mezi často používané odklony. Také využití odklonu narovnání nelze v případě trestného činu očekávat ve velkém měřítku. Obecně není odklon narovnání moc často využíván, a to zejména vzhledem k pracnějšímu postupu, protože zde musí být určitá dohoda

²⁴⁴ ŠČERBA, Filip. In JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 3. vydání. Praha: Leges, 2013, s. 741.

²⁴⁵ Srov. PÚRY, František. In FENYK, Jaroslav, ČISAŘOVÁ, Dagmar, GŘIVNA, Tomáš a kol. *Trestní právo procesní*. 6. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015, s. 762, ŠČERBA, Filip. In JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 3. vydání. Praha: Leges, 2013, s. 741-742; CHMELÍK, Jan a kol. *Trestní řízení*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014, s. 408; NEJVYŠŠÍ STÁTNÍ ZASTUPITELSTVÍ ČR. *Odklony v trestním řízení* [online]. 2013 [cit. 16. listopadu 2015]. Dostupné z: <http://www.nsz.cz/index.php/cs/prubeh-izeni-v-trestnich-a-netrestnich-vecech/odklony-v-trestnim-izeni>.

²⁴⁶ Viz statistické ročenky soudů a státních zastupitelství dostupné z <http://cslav.justice.cz/InfoData/statisticke-rocenky.html>.

mezi obviněným a poškozeným, kteří musí oba s použitím tohoto odklonu souhlasit,²⁴⁷ kdežto ostatní odklony lze uložit (vyjma dohody o vině a trestu) bez vyjednávání s některou ze stran nebo s oběma stranami. Využití odklonu narovnání v případě trestného činu je pak také problematické, vzhledem ke specifickým trestné činnosti spočívající v nebezpečném pronásledování. První a zřejmě hlavní příčinou, proč je aplikace tohoto odklonu v případě trestného činu nebezpečného pronásledování nevhodná, je nutnost již výše zmiňované dohody mezi poškozeným a obviněným. Poškozený totiž nebude v první řadě zřejmě moc ochotný takovou dohodu s obviněným vyjednat vzhledem k negativním emocím, které většinou bude zřejmě vůči obviněnému cítit, a také pro něj dané jednání může být traumatizující a může nastávat tzv. sekundární viktimizace.

Dále je problematické vyčíslení újmy, která by měla být poškozenému nahrazena, pokud tedy vůbec nějaká vznikne (u daného jednání je nutná pouze způsobilost vzbudit důvodnou obavu, k jejímu vzbuzení tedy nemusí v daném případě vůbec dojít, poškozenému tak morální újma nevznikne), pokud by totiž újma nevznikla, nebylo by možné tento druh odklonu vůbec použít.²⁴⁸ Co se pak týče vyčíslení újmy, takovéto vyčíslení újmy může zpravidla protahovat řízení, protože vyčíslení morální újmy nebývá snadné, na rozdíl například od poškození majetku. K jejímu posouzení může být často potřeba znaleckého posudku, což opět může protahovat řízení a negativně působit na oběť. Také pokud by byl využit v případě trestného činu nebezpečného pronásledování odklon narovnání, byl by poškozený po rozhodnutí o tomto odklonu v podstatě nechráněný, protože rozhodnutí o odklonu narovnání má povahu rozhodnutí ve věci samé a trestní stíhání je pak definitivně zastaveno.²⁴⁹ Pokud by pak začal obviněný poškozeného opět pronásledovat, bylo by pro odsouzení pronásledovatele nutné, aby byly opět naplněny všechny formální znaky trestného činu dle § 354 TZ. Pro naplnění podmínky dlouhodobosti by pak musel být poškozený vystaven pronásledování znovu po určitou dobu.

Takováto situace by mohla být pro poškozeného velmi nepříjemná, proto je z povahy věci, dle mého názoru, nejvhodnější variantou odklonu v případě trestného činu nebezpečného pronásledování odklon podmíněného zastavení trestního stíhání nebo podmíněného odložení návrhu na potrestání (který je alternativou odklonu podmíněného zastavení trestního stíhání pro zkrácené přípravné řízení), protože v rozhodnutí o těchto odklonech soud stanoví

²⁴⁷ LICHOVSKÝ, František. Účel využívání odklonů v trestním řízení při postihu trestné činnosti. *Trestní právo*, 2015, roč. 19, č. 3, s. 18-21.

²⁴⁸ PÚRY, František. In FENYK, Jaroslav, CÍSAŘOVÁ, Dagmar, GRIVNA, Tomáš a kol. *Trestní právo procesní*. 6., vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015, s. 787.

²⁴⁹ Tamtéž, s. 788.

zkušební dobu v rozmezí 6 měsíců až pěti let (viz § 307 odst. 3 a § 197g odst. 3 TŘ), kdy v případě, že se obviněný v dané době neosvědčí, tzn. například nadále pronásleduje poškozeného, pak OČTŘ (v přípravném řízení státní zástupce) mohou rozhodnout o pokračování v trestním stíhání (nebo zkráceném přípravném řízení) bez nutnosti opětovného naplnění formální stránky trestného činu nebezpečného pronásledování, jak je tomu v případě schválení narovnání (viz výše), tedy prakticky okamžitě, co se o jednání obviněného dozví, což je vhodné pro ochranu poškozeného před dalším pronásledováním. I v případě podmíněného zastavení trestního stíhání a podmíněného odložení návrhu na potrestání může být obviněnému uložena náhrada škody, resp. újmy, nicméně takovýto postup zřejmě nebude v případě trestného činu nebezpečného pronásledování příliš častý, protože způsobení závažnější morální újmy je postihováno skrze § 146 a § 145 TZ. V praxi pak tyto odklony budou využívány zřejmě jen v případech méně závažných případů pronásledování, kdy by mělo být velmi pravděpodobné, že pronásledovatel nebude pokračovat v pronásledování poškozeného po rozhodnutí o těchto odklonech,²⁵⁰ přičemž uložení těchto odklonů by, dle mého názoru, nemělo připadat v úvahu v případech, kdy obviněný pokračuje v pronásledování poškozeného i po zahájení trestního řízení, dále v případech, kdy je v jeho chování patrná eskalace pronásledování (zvláště pokud se tak děje v krátkém časovém období), pokud se jedná o ex-partner stalking, kterému již předcházelo násilí ze strany obviněného vůči poškozenému nebo jiné závažnější případy stalkingu.

Co se pak týče využití odklonů v řízení před soudem, bylo z analýz okresních soudů zjištěno, že dohoda o vině a trestu nebývá moc často využívána v případě trestného činu nebezpečného pronásledování.²⁵¹ Bývá využívána pouze občas, a to spíše v případech, kdy je spáchán trestný čin nebezpečného pronásledování v souběhu s jinými trestnými činy²⁵². Oproti tomu, trestní příkaz bude zřejmě nejvíce využívaným odklonem vůbec, vzhledem k tomu, že ze statistik státních zastupitelství bylo vyzorováno, že zkrácené přípravné řízení bylo v případě trestného činu nebezpečného pronásledování vedeno v 47,5 % (ve zbylých 52,5 % bylo vedeno standardní přípravné řízení) a ve většině těchto řízení byl následně podán

²⁵⁰ V rámci analýzy rozhodnutí okresních soudů ve Znojmě a v Litoměřicích bylo zjištěno, že podmíněné zastavení trestního stíhání bylo využito v případech, kdy pronásledovatel zanechal pronásledování poškozeného, projevil lítost nad svým jednáním, omluvil se poškozenému a nebyl doposud trestán, viz příloha.

²⁵¹ V rámci analýzy rozhodnutí okresních soudů ve Znojmě a v Litoměřicích bylo zjištěno, že dohoda o vině a trestu nebyla schválena ani v jednom z analyzovaných rozhodnutí.

²⁵² Rozsudek Okresního soudu v Olomouci ze dne 27. srpna 2014, č. j. 2 T 195/2014. Tato dohoda o vině a trestu byla sjednána v jednom ze sedmi analyzovaných rozhodnutí Okresního soudu v Olomouci z období od 1. 1. 2010 do 1. 7. 2014

i návrh na potrestání.²⁵³ Četnost řešení věcí trestním příkazem pak vyplývá i ze statistik Okresních soudů ve Znojmě a v Litoměřicích.²⁵⁴ I v řízení před soudem pak byl využíván odklon podmíněného zastavení trestního stíhání. Oproti tomu odklony narovnání a odstoupení od trestního stíhání ve věcech mladistvých nebyly využity ani v jednom z případů.²⁵⁵

²⁵³ Data získána ze statistických ročenek státních zastupitelství a soudů. Dostupné z <http://cslav.justice.cz/InfoData/statisticke-rocenky.html>

²⁵⁴ Viz analýza rozhodnutí okresních soudů ve Znojmě a v Litoměřicích viz příloha.

²⁵⁵ Tamtéž.

4. Srovnání české a slovenské trestněprávní úpravy postihující stalking

Slovensko zavedlo do svého právního řádu, stejně jako Česká republika, trestněprávní postih stalkingu, a to zákonem č. 262/2011, Z. z., kterým se novelizovalo znění zákona č. 300/2005 Z. z., trestný zákon. Nově tak byla do slovenské trestněprávní úpravy, s účinností ode dne 1. září 2011, zavedena nová skutková podstata v § 360a SlovTZ, která postihuje stalking. Slovensko tedy zavedlo trestněprávní postih stalkingu za vcelku krátkou dobu po České republice, a to po necelých dvou letech a přidalo se tak k dalším státům, které se rozhodly postihovat stalking skrze trestní právo. Skutková podstata trestného činu nebezpečného pronásledovania²⁵⁶ bude rozebrána a srovnána s českou právní úpravou stalkingu v TZ níže v této kapitole. Slovenská úprava trestného činu nebezpečného pronásledovania se liší od české především ve dvou ohledech a to alternativní podmínkou k podmínce způsobilosti vzbudit důvodnou obavu a dále poměrně dosti odlišnou koncepcí kvalifikované skutkové podstaty.

4.1. Základní skutková podstata

Základní skutková podstata se ve slovenské úpravě liší již výše zmiňovanou alternativní podmínkou k podmínce způsobilosti vzbudit důvodnou obavu, kterou je podmínka podstatného zhoršení kvality života. V této kapitole bude věnována pozornost nejen této alternativní podmínce, ale i výkladu neurčitých pojmů, jako dlouhodobost a vzbuzení důvodné obavy, protože výklad těchto pojmů je důležitý pro kvalifikaci určitého jednání jako trestného činu a tím pádem i pro vznik trestní odpovědnosti.

²⁵⁶ § 360a předpisu č. 300/2005 Z. z., Trestný zákon

- (1) Kto iného dlhodobo pronasleduje takým spôsobom, že to môže vzbudiť dôvodnú obavu o jeho život alebo zdravie, život alebo zdravie jemu blízkej osoby alebo podstatným spôsobom zhoršiť kvalitu jeho života, tým, že
- a) sa vyhráža ublížením na zdraví alebo inou ujmu jemu alebo jemu blízkej osobe,
 - b) vyhľadáva jeho osobnú blízkosť alebo ho sleduje,
 - c) ho kontaktuje prostredníctvom tretej osoby alebo elektronickej komunikačnej služby, písomne alebo inak proti jeho vôli,
 - d) zneužije jeho osobné údaje na účel získania osobného alebo iného kontaktu, alebo
 - e) ho inak obmedzuje v jeho obvyklom spôsobe života,
- potrestá sa odňatím slobody až na jeden rok.
- (2) Odňatím slobody na šesť mesiacov až tri roky sa páchateľ potrestá, ak spácha čin uvedený v odseku 1
- a) na chránenej osobe,
 - b) závažnejším spôsobom konania,
 - c) z osobitného motívu, alebo
 - d) verejne.

Pojem dlouhodobost je také ve Slovenské republice vykládán různě a neexistuje tedy jednotný názor na to, co si pod tímto pojmem konkrétně představit. Předkladatelka návrhu zákona č. 262/2011 Z. z. Edita Pfundtner ještě před schválením tohoto zákona na tiskové konferenci k tématu stalkingu a jeho trestněprávního postihu uvedla, že tento pojem v zákoně přesně vymezen nebude, ale například dlouhodobost by měla být pro účely § 360a SlovTZ chápána jako pronásledování trvající čtyři až šest týdnů,²⁵⁷ což je podobné českému chápání tohoto pojmu v teorii a praxi. Podmínka dlouhodobosti byla následně po přijetí zákona č. 262/2011 Z. z. rozebrána Editou Pfundtner a Jánom Šantou v článku *Nebezpečné prenasledovanie-stalking publikovaném v Justiční revue*²⁵⁸, kde se přikláněli autoři k výkladu pojmu dlouhodobosti jako zhruba deseti útokům provedených v průběhu přibližně jednoho měsíce, čímž se přibližují klinickému psychologickému chápání pojmu dlouhodobosti u stalkingu, podobně jak to často činí čeští teoretici a praxe.²⁵⁹ Na druhou stranu, někteří slovenští teoretici zastávají v tomto ohledu odlišný názor, a to ten, že definují dlouhodobost jako minimálně tři útoky po dobu minimálně tří dnů,²⁶⁰ což je vzhledem k názorům zastávaným v České republice poměrně širší definice tohoto pojmu.²⁶¹ Zajímavé je, že Nejvyšší soud Slovenské republiky zatím neřešil žádný případ dovolání, ve kterém by se zabýval problematikou trestného činu nebezpečného prenasledovania, takže zatím není znám názor Nejvyššího soudu Slovenské republiky na tuto problematiku.²⁶²

V případě podmínky způsobilosti vyvolání důvodné obavy o život nebo zdraví poškozeného nebo o život a zdraví osob jí blízkých je v podstatě situace shodná, kdy jak česká, tak slovenská úprava v podstatě určují, že obava ani nemusí reálně vzniknout, ale jednání musí být způsobilé tuto obavu vyvolat.²⁶³ Odlišnou je pak alternativa k této podmínce,

²⁵⁷ *Tisková konference s Editou Pfundtner na téma stalkingu a jeho trestněprávního postihu* [online]. [cit. 17. listopadu 2015]. Dostupné z <https://www.youtube.com/watch?v=GiPekJSMrjg#t=791> (téma dlouhodobosti je pak diskutováno od 13 minuty 10 sekundy času videa).

²⁵⁸ PFUNDTNER, Edita, ŠANTA, Ján. *Nebezpečné prenasledovanie-stalking. Justičná revue*, 2012, roč. 64, č. 2, s. 273.

²⁵⁹ Viz kapitola 2.1.2. Objektivní stránka.

²⁶⁰ KOLESÁR, Juraj, BURDA, Eduard. In BURDA, Eduard, ČENTÉŠ, Jozef, KOLESÁR, Juraj, ZÁHORA, Jozef a kol. *Trestný zákon: Osobitná část. Komentár. II. diel*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 1204.

²⁶¹ Je pravda, že v ČR nemusí být přesně dodržena doba pronásledování čtyř týdnů, resp. jednoho měsíce, aby bylo možné dané jednání označit za trestné, kdy v závažnějších případech stalkingu neboli intenzivnějšího pronásledování, je možné jít pod tuto časovou hranici, ale i tak zřejmě nebudou OČTŘ u nás stíhat případy pronásledování, které by trvaly pouhé tři dny.

²⁶² Viz vyhledávání rozhodnutí Nejvyššího soudu Slovenskej republiky [online]. [cit. 17. listopadu 2015] Dostupné na <http://www.supcourt.gov.sk/rozhodnutia/>. Přičemž stalking (tehdy ještě nezakotvený jako trestný čin nebezpečného prenasledovania v SlovTZ) byl zatím řešen pouze v rámci rozhodování o přípravě k zvlášť závažnému zločinu úkladné vraždy, viz rozsudek Nejvyššího soudu Slovenské republiky ze dne 3. března 2010, sp. zn. 5 To 23/2010.

²⁶³ KOLESÁR, Juraj, BURDA, Eduard. In BURDA, Eduard, ČENTÉŠ, Jozef, KOLESÁR, Juraj, ZÁHORA, Jozef a kol. *Trestný zákon: Osobitná část. Komentár. II. diel*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 1205 a

kteřou česká skutková podstata trestného činu nebezpečného pronásledování neobsahuje, a to je podmínka podstatného zhoršení kvality života. Podstata této podmínky, neboli kvalita života je popisována v teorii jako souhrn zvyků, aplikaci hodnot a volnost chování v souladu se všeobecně závaznými právními předpisy konkrétní osoby, a to jak v oblasti duševního prožívání života, tak i v oblasti materiálního zabezpečení života.²⁶⁴ V tomto případě je také důležité uvést, že nemusí vůbec k zhoršení kvality života skutečně dojít, ale dané jednání musí být způsobilé toto zhoršení kvality života vyvolat, tzn. podobně jak je tomu v případě vzbuzení důvodné obavy. Teorie dokonce uvádí, že dané jednání druhé osobě nemusí vadit nebo jí klidně může být i k smíchu, přesto ale, pokud by bylo z objektivního hlediska způsobilé vyvolat zhoršení kvality života, je bráno jako trestné.²⁶⁵ Tato alternativní podmínka tedy také vůči české úpravě poměrně rozšiřuje rozsah postihu jednotlivých jednání stalkerů, kdy v České republice nejsou projevy některých stalkerů, které zasahují rodinný a pracovní život obětí, posuzovány jako trestné činy nebezpečného pronásledování, a to z důvodu nezpůsobilosti vzbudit v obětech důvodnou obavu (například vzhledem k jejich povaze).²⁶⁶ Ve Slovenské republice by však takovéto projevy stalkingu mohly být právě díky alternativní podmínce posuzovány jako trestný čin nebezpečného pronásledování.²⁶⁷

Co se pak týče definice blízké osoby, která je důležitá zejména pro vymezení okruhu osob, vůči jejichž životu nebo zdraví může směřovat výhrůžka pronásledovatele (což tedy v podstatě určuje, širší okruhu osob vůči, kterým může směřovat výhrůžka stalkera a tím pádem tedy určuje v určité míře i širší trestněprávního postihu²⁶⁸) je potřeba říci, že se obě úpravy liší ve vymezení okruhu těchto osob v zákoně, kdy slovenská úprava je v počtu uvedených osob přímo v SloVTZ (viz § 127 odst. 4 a 5 SloVTZ) značně širší než česká úprava²⁶⁹ (viz § 125 TZ), nicméně obě úpravy obsahují v definici blízké osoby větu: "jiné osoby v poměru rodinném nebo obdobném se pokládají za osoby sobě navzájem blízké jen

VÁLKOVÁ, Helena. In ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 3298.

²⁶⁴ KOLESÁR, Juraj, BURDA, Eduard. In BURDA, Eduard, ČENTĚŠ, Jozef, KOLESÁR, Juraj, ZÁHORA, Jozef a kol. *Trestný zákon: Osobitná část. Komentář. II. díl*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 1206. Shodně viz PFUNDTNER, Edita, ŠANTA, Ján. Nebezpečné pronásledovanie-stalking. *Justičná revue*, 64, 2012, č. 2, s. 276.

²⁶⁵ KOLESÁR, Juraj, BURDA, Eduard. In BURDA, Eduard, ČENTĚŠ, Jozef, KOLESÁR, Juraj, ZÁHORA, Jozef a kol. *Trestný zákon: Osobitná část. Komentář. II. díl*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 1205.

²⁶⁶ Rozsudek Okresního soudu v Olomouci ze dne 25. června 2013, č.j. 2 T 239/2012-234.

²⁶⁷ PFUNDTNER, Edita, ŠANTA, Ján. Nebezpečné pronásledovanie-stalking. *Justičná revue*, 2012, roč. 64, č. 2, s. 279. Podrobněji k problematice této alternativní podmínky kapitole 5. De lege ferenda.

²⁶⁸ Širše trestněprávního postihu je zde vymezena právě počtem osob, vůči kterým musí daná výhrůžka směřovat. Pokud by například v jedné úpravě bylo trestné pouze vzbuzení důvodné obavy o život nebo zdraví manželky a v druhé vzbuzení důvodné obavy o život manželky, přítelkyně, bývalé přítelkyně atd., je okruh postihovaného jednání v druhé úpravě širší než v první.

²⁶⁹ Podrobněji k obsahu § 127 odst. 5 SloVTZ, strany 64-65 níže.

tehdy, kdyby újmu, kterou utrpěla jedna z nich, druhá důvodně pociťovala jako újmu vlastní.“ Proto by v některých případech v České republice mohly být pod pojem „osoba blízká“ zahrnuty i osoby, které jsou uvedeny v rozšiřujícím výčtu v § 127 odst. 5 SlovTZ, přičemž samozřejmě bude záležet na konkrétním případě, tzn. na tom, zda v konkrétním případě bude výše uvedený poměr mezi poškozeným a druhou osobou existovat. Výše zmiňovaná újma (čili újma, kterou pokud by ji utrpěla jedna osoba, druhá osoba by důvodně pociťovala jako újmu vlastní) je podmíněna existencí citové vazby.²⁷⁰

Znaky trestného činu nebezpečného pronásledování dle § 354 odst. 1 písm. a)-e) TZ a nebezpečného pronásledování dle § 360a odst. 1 písm. a)-e) SlovTZ, jsou v podstatě stejné, a to jak po formální stránce, tak po stránce jejich výkladu teorií.²⁷¹

4.2. Kvalifikovaná skutková podstata

Kvalifikovaná skutková podstata se ve slovenské úpravě odlišuje od české vcelku podstatnou měrou. V kvalifikované skutkové podstatě jsou uvedeny pouze čtyři znaky, každý z těchto znaků v sobě ale zahrnuje několik pojmů. Ve finále je tedy kvalifikovaná skutková podstata § 360a SlovTZ mnohem širší než česká.

Prvním znakem kvalifikované skutkové podstaty ve slovenské úpravě je v § 360a odst. 2 písm. a) SlovTZ, uvedeno, že se pachatel dopustí daného trestného činu proti chráněné osobě. Pojem chráněná osoba je v SlovTZ uveden v § 139 SlovTZ, který uvádí, že pod pojem chráněná osoba patří: dítě, těhotná žena, blízká osoba, odkázaná osoba, osoba vyššího věku, nemocná osoba, osoba požívající ochranu podle mezinárodního práva, veřejný činitel anebo osoba, která plní svoje povinnosti uložené na základě zákona nebo svědek, znalec, tlumočník, překladatel. Jednotlivé osoby jsou pak dále podrobněji definovány v § 127 SlovTZ, přičemž těhotnou ženu a dítě definují SlovTZ a teorie podobně jako v České republice.²⁷² Osoba vyššího věku je pak osoba, které je více než šedesát let (viz § 127 odst. 2 SlovTZ). Pojem blízká osoba je zde širší než v případě české úpravy, jak již bylo uvedeno výše, protože zahrnuje mimo osoby uvedené v § 127 odst. 4 (srovnatelné s § 125 TZ) i další osoby, jako

²⁷⁰ Viz podrobnější rozbor k této podmínce v GRÍVNA, Tomáš. In ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník I. § 1 až 139. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 1343-1344.

²⁷¹ K podobnosti objektivních stránek trestných činů se vyjadřuje například Edita Pfundtner a Ján Šanta v PFUNDTNER, Edita, ŠANTA, Ján. Nebezpečné pronásledovanie-stalking. *Justičná revue*, 64, 2012, č. 2, s. 279. K podrobnějšímu srovnání můžeme doporučit např. VÁLKOVÁ, Helena. In ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 3296-3298. a KOLESÁR, Juraj, BURDA, Eduard. In BURDA, Eduard, ČENTÉŠ, Jozef, KOLESÁR, Juraj, ZÁHORA, Jozef a kol. *Trestný zákon: komentár: Osobitá časť. II. diel*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 1206-1210 a dále literaturu uvedenou v seznamu literatury v závěru této práce.

²⁷² ŠÁMAL, Pavel. In ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 1470.

bývalý manžel, druh, bývalý druh, rodič společného dítěte a osoby, které jsou k nim v poměru osoby blízké dle § 127 odst. 4 SlovTZ a osoby, která žijí nebo žily s pachatelem ve společné domácnosti (viz § 127 odst. 5 SlovTZ) atd.

Druhým znakem skutkové podstaty tohoto trestného činu je spáchání daného činu závažnějším způsobem jednání, který je uveden v § 360a odst. 2 písm. b). SlovTZ. Závažnější způsob jednání je pak konkretizován v § 138 SlovTZ a zahrnuje spáchání trestného činu se zbraní, po delší čas, surovým anebo trýznivým způsobem, násilím, hrozbou bezprostředního násilí anebo hrozbou jiné těžké újmy, vloupáním, lstí, zneužitím tísně, nezkušenosti, závislosti nebo podřízenosti, porušením důležité povinnosti vyplývající z pachatelova zaměstnání, postavení anebo funkce uložené mu podle zákona, organizovanou skupinou nebo na více osobách.

Třetím znakem kvalifikované skutkové podstaty trestného činu dle § 360 SlovTZ je znak zvláštního motivu uvedený v § 360a SlovTZ. Ten je pak podrobněji definován v § 140 SlovTZ. Z jednotlivých typů zvláštního motivu bude v souvislosti s nebezpečným pronásledováním zřejmě v praxi užíván motiv pomsty, viz § 140 písm. b) SlovTZ a sexuální motiv dle § 140 písm. g) SlovTZ.

Posledním znakem kvalifikované skutkové podstaty je spáchání nebezpečného pronásledování veřejně. Pojem spáchání trestného činu veřejně je opět blíže definován v § 122 odst. 2 SlovTZ a dopustí se ho pachatel, který spáchá trestný čin skrze tisk, rozšiřováním spisu, filmem, rozhlasem, televizí, počítačovou sítí nebo jiným obdobným způsobem nebo před více jako dvěma osobami.

Z výše uvedeného výčtu všech pojmů, které jsou součástí kvalifikované skutkové podstaty trestného činu nebezpečného pronásledování je vidět, že jsou zde určité podobnosti s českou úpravou, například přísnější postih, pokud je pronásledování spácháno se zbraní nebo vůči těhotné ženě nebo dítěti, ale jinak je tento výčet mnohem širší, než v české úpravě. Konstrukci kvalifikované skutkové podstaty trestného činu nebezpečného pronásledování nepovažuji za příliš vhodnou. Zatímco český zákonodárce skrze kvalifikovanou skutkovou podstatu jasně stanovil, které typy nebezpečného pronásledování považuje za závažnější, slovenská úprava působí spíše dojmem, že se zákonodárce snažil do kvalifikované skutkové podstaty zařadit co nejvíce pojmů, což zaprvé působí zmateným dojmem, zadruhé je, dle mého názoru, velmi těžké hledat v této přemíře pojmů jasnou názorovou směrnicí, které typy pronásledování jsou považovány dle slovenského zákonodárce za závažnější, protože kvalifikovaná skutková podstata je vymezena tak široce, že pod ni bude zřejmě spadat naprostá většina pronásledování vzhledem k tomu, že ex-partner stalking, pronásledování

vedené motivem pomsty a sexuálním motivem tvoří v podstatě drtivou většinu případů stalkingu.²⁷³ Je tedy otázkou, proč vůbec slovenský zákonodárce přistupoval k rozdělení skutkových podstat na kvalifikovanou a základní.

Dále lze polemizovat o vhodnosti přísnějšího postihu některých forem stalkingu, jako například ex-partner stalkingu (viz § 139 odst. 1 písm. c) a §127 odst. 5 SlovTZ), kdy není prokázáno, že by tento typ stalkingu byl vždy škodlivější, resp. závažnější než jeho jiné formy. Je sice pravdou, že v případě ex-partner stalkingu může hrozit vyšší riziko napadení oběti, zejména pokud v předchozím vztahu docházelo k násilí nebo oběť, která byla předtím vystavena násilí, může být také více psychicky zranitelnější vůči kontaktům ze strany jejího bývalého partnera, rozhodně ale nelze říci, že by toto platilo pro všechny případy ex-partner stalkingu.²⁷⁴ Je tedy otázkou zdali je vhodné ex-partner stalking generalizovat a i v jeho mírných podobách, kdy nehrozí napadení, vystavit obviněného hrozbě trestu odnětí svobody ve výši až tří let. Také je, dle mého názoru těžké, si představit, že by stalking probíhal v existujícím partnerském vztahu a že by osoba, která je ve vztahu s druhou osobou na ni podala trestní oznámení pro stalking, což je v podstatě dle slovenské úpravy možné, protože dle § 360a odst. 2 je přísněji postihováno nebezpečné pronásledování, které je spácháno vůči osobě blízké, kterou je dle § 139 a § 127 SlovTZ i aktuální druh poškozeného.²⁷⁵ V tomto ohledu by zřejmě, pokud se jedné straně nelíbí chování jeho/jejího partnera, bylo vhodnější se s daným partnerem spíše rozejít než na něj podat trestní oznámení a k podání trestního oznámení přistoupit až v případě, kdy by docházelo k pronásledování po ukončení vztahu. Dále je otázkou, proč jsou kvalifikovanou skutkovou podstatou chránění i veřejní činitelé, na které sice lze získat snáze kontakt, protože tyto kontakty jsou přístupné veřejně, na druhou stranu se ale u mnoha z nich očekává, že by měli být odolnější vůči negativním reakcím ze strany druhých osob vůči jejich osobě.²⁷⁶ Některé pojmy spadající do kvalifikované skutkové

²⁷³ Dle Čírtkové se ex-partner stalking vyskytuje zhruba v 50% případů, ale některé výzkumy ukazují, že toto procento může být i vyšší viz ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Expartner stalking a jeho podoby. *Právo a rodina*, 2011, roč. 13, č. 2, s. 1. Toto potvrzují i zjištění z analýzy rozsudků okresních soudů ve Znojmě a Litoměřicích, kdy byl ex-partner stalking zastoupen ve většině případů. Případy, kdy stalking nespadal do kategorie ex-partner stalkingu nebo nebyly motivovány pomstou nebo sexuálním motivem, tvořili vzácné výjimky.

²⁷⁴ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky*. 1. vydání. Praha: Grada, 2008, s. 73-74.

²⁷⁵ Dle teorie je vztah (a osoby v něm jsou tedy jedna ke druhé ve vzájemném poměru jako druhové) definován jako faktický stav, kdy spolu dvě osoby žijí, viz HROMADA, Jiří. MADAR, Zdeněk a kol. *Právní slovník. I. Díl. A-O*. Praha: Orbis, 1972, s. 145 (tento zdroj se může zdát poměrně zastaralý, nicméně takto na něj přímo odkazuje komentář, viz BURDA, Eduard. In BURDA, Eduard, ČENTĚŠ, Jozef, KOLESÁR, Juraj, ZÁHORA, Jozef a kol. *Trestný zákon: Všeobecná část. Komentář. I. díl*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 863)

²⁷⁶ Jde o princip zvýšené odolnosti veřejných činitelů proti kritice pro výkon funkce, který ve svém rozhodnutí zmiňuje například i Nejvyšší soud Slovenské republiky, viz Rozsudek Nejvyššího soudu Slovenské republiky ze dne 27. listopadu 2012, sp. zn. 2 Tdo 64/2012 nebo Ústavní soud Slovenské republiky, viz náleží Ústavního soudu Slovenské republiky ze dne 21. ledna 2014, sp. zn. III. ÚS 385/2012-63, kde Ústavní soud uvádí, že „vstupom do verejného priestoru musia tieto osoby preukázať vyššiu mieru tolerancie, teda strpieť vyššiu mieru

podstaty trestného činu dle § 360a SlovTZ naopak vůbec nesouvisí se stalkingem, například těžko bychom si představili, že stalking bude páchán s úmyslem spáchat trestný čin terorismu (viz § 140 písm. e) SlovTZ) atd.

Na druhou stranu je v několika ohledech slovenská úprava kvalifikované skutkové podstaty, dle mého názoru, vhodně konstruovaná a česká úprava by si z ní mohla vzít příklad. Takovým případem je přísnější postih stalkingu, který je páchán vůči osobám vyššího věku nebo nemocným osobám, protože se tyto osoby nemohou samy účinně případným útokům stalkera bránit, a proto výhrůžky napadením mohou u těchto osob dozajista rychleji vzbudit strach, a tento strach může být také intenzivnější, než v případě zdravých dospělých osob.

záujmu o ich osobu“. Samozřejmě, že tímto není myšleno, že by museli strpět nebezpečné pronásledování, je ale nutno výše uvedený fakt zohlednit například při posuzování, které jednání vůči takové osobě už je možné považovat za nebezpečné pronásledování a které ne, což může být problematické např. u investigativních novinářů a také fakt, že pronásledování veřejného činitele spadá do kvalifikované skutkové podstaty trestného činu dle § 360a SlovTZ, mi osobně, na základě výše uvedených skutečností, nepřijde jako vhodné.

5. Oběť a poškozený

V této kapitole bude pronásledovaná osoba rozebrána z několika hledisek, a to z hlediska psychologického, z hlediska oběti dle ZOTČ a z hlediska postavení poškozeného dle TR. V rámci psychologického hlediska budou pouze doplněna některá specifika, která v práci ještě nebyla zmiňována. Výše již bylo uvedeno, že stalking má na oběť negativní vliv a zasahuje zejména její psychiku. U oběti pak může v důsledku pronásledování docházet k osobnostním změnám, například dochází k nárůstu strachu a podezřívavosti, dále je u ní pravděpodobný vznik úzkostných stavů, somatických potíží, poruch spánku, sociálních disfunkcí a časté jsou i pocity zděšení a bezmoci.²⁷⁷ Dopady stalkingu na psychiku oběti jsou pak řazeny do kategorie II, neboli traumata způsobená kumulovanými, opakujícími se událostmi, kam spadá například sexuální zneužívání, domácí násilí nebo mučení. Stalking má tedy velmi závažné dopady na psychiku oběti a může způsobit vznik posttraumatické stresové poruchy.

Výzkumníci při telefonickém dotazování dokonce zjistili, že u většiny obětí jsou příznaky post-traumatické stresové poruchy přítomny. Nejčastěji byly zjištěny příznaky znovuprožívání (opakující se, vtíravé, stresující vzpomínky, flashbacky, opakující se noční můry atd.), vyhýbání se (vyhýbání se ostatním lidem, pocit odcizení atd.) a hypervigilance (zvýšená bdělost, poruchy spánku atd.), přičemž tyto příznaky byly dány u většiny ze všech dotazovaných a nebyly tak spojeny např. s násilím, čili pouze u závažnějších případů pronásledování. Stalking pak zasahuje i do materiální sféry, kdy často oběť byla nucena kvůli pronásledování změnit zaměstnání nebo se dokonce odstěhovat.²⁷⁸ Jak je vidět, stalking má na oběť velmi negativní vliv.

Oběti stalkingu jsou pak náchylné i k sekundární viktimizaci, neboli druhotnému zraňování oběti v podobě prohloubení psychických dopadů trestného činu na oběť, což je velmi často spojené i s postupem OČTŘ při řešení dané situace.²⁷⁹ Obecně platí, že žádné z oznámení stalkingu by nemělo být bráno na lehkou váhu, ale je potřeba zohlednit i fakt, že v zhruba deseti procentech případů se jedná o oznámení tzv. falešných obětí, které pouze předstírají, že jsou pronásledovány. Tyto falešné oběti pak znesnadňují práci OČTŘ, které

²⁷⁷ Negativní dopady na psychiku jsou čerpány především z ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky*. 1. vydání. Praha: Grada, 2008, s. 82-88 a ZBOŘILOVÁ, Klára. Stalking pohledem jeho obětí. *Zpravodaj Bílého kruhu bezpečí*. 2009, roč. 18, č. 4, s. 19-21.

²⁷⁸ Z českého prostředí je například známý případ, kdy pronásledovatel začal vyhrožovat i nadřízené v práci a pronajímateli bytu. Oběť pronásledování pak byla těmito osobami slušně požádána, aby změnila práci a aby se odstěhovala, protože nadřízená v práci i pronajímatel se začali výhrůžek pronásledovatele bát, viz. BÍLÝ KRUH BEZPEČÍ. Příběh z poradny. *Zpravodaj Bílého kruhu bezpečí*. 2009, roč. 18, č. 4, s. 7.

²⁷⁹ Podrobněji k sekundární viktimizaci ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Viktimologie pro forenzní praxi*. 1. vydání. Praha: Portál, 2014, s. 61-66.

musí i tento typ nahlášených případů samozřejmě řešit.²⁸⁰ Obětem stalkingu by pak měly být ze strany OČTŘ poskytnuty i informace, které by jim mohly pomoci v řešení jejich situace,²⁸¹ například v zabránění eskalace pronásledování nebo jeho úplného vymizení. Oběti stalkingu se také chovají odlišně než ostatní oběti trestných činů, a to zejména v tom ohledu, že často neoznamují trestný čin po jeho spáchání nebo ho oznamují až s velkým časovým odstupem.²⁸² Oběti se může stát kdokoliv, přičemž vědecké výzkum ukazují, že nejčastěji jsou oběťmi ženy.²⁸³

Určité zlepšení postavení obětí stalkingu přinesl ZOTČ, který nabyl účinnosti dne 1. srpna 2013. Tento zákon definuje oběť v § 2, kde se v odstavci 2 uvádí, že za oběť je dle tohoto zákona považována fyzická osoba, které bylo nebo mělo být trestným činem ublíženo na zdraví, způsobena majetková nebo nemajetková újma nebo na jejíž úkor se pachatel trestným činem obohatil.²⁸⁴ Vzhledem k tomu, že obětem pronásledování bývá často způsobena výše zmiňovaná psychická, resp. morální újma, budou oběti pronásledování i oběťmi dle ZOTČ. Obětem trestných činů pak ZOTČ přiznává určitá práva, která jsou pro oběť přínosná. Jako příklad můžeme zmínit právo na ochranu před hrozícím nebezpečím, zabránění kontaktu oběti s osobou, kterou označila za pachatele, s osobou podezřelou nebo s osobou, proti níž se trestní řízení vede, právo na peněžitou pomoc²⁸⁵ atd. (blíže viz Hlava II ZOTČ).²⁸⁶

Další výhodou, kterou přinesl ZOTČ pro oběti trestných činů je i změna dalších zákonů, jako například změna TŘ, kde bylo zakotveno, že poškozený, který je obětí trestného činu podle zákona o obětech trestných činů, má právo v kterémkoliv stadiu trestního řízení učinit prohlášení o tom, jaký dopad měl spáchaný trestný čin na jeho dosavadní život (viz § 43 odst. 4 TŘ), což může být i přínosné pro oběť pronásledování, která ne vždy může být ochotná vypovídat o dopadu stalkingu na její život a takto se aspoň ve správný čas kdykoliv

²⁸⁰ Blíže k falešným obětem stalkingu viz ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky*. 1. vydání Praha: Grada, 2008, s. 102-105.

²⁸¹ Ke správnému postupu OČTŘ po nahlášení stalkingu viz ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Některé problémy spojené s aplikací trestného činu nebezpečného pronásledování. *Kriminalistický sborník*, 2010, roč. 54, č. 2, s. 36-38.

²⁸² ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Nelineární průběhy viktimizace. *Právo a rodina*, 2013, roč. 15, č. 8, s. 21-22.

²⁸³ ZAPLETAL, Josef. Násilí, nenávist a pronásledování – kriminologický pohled. In VANDUCHOVÁ, Marie (ed). GRÍVNA, Tomáš (ed). *Pocta Otovi Novotnému k 80. narozeninám*. Praha: ASPI, Wolters Kluwer, 2008, s. 464-465.

²⁸⁴ Oběť dle § 2 odst. 3 zde nebude rozebírána, protože souvisí spíše s jinými trestnými činy, např. § 140 TZ.

²⁸⁵ V případě pronásledování se bude jednat nejčastěji o psychickou neboli morální újmu.

²⁸⁶ Blíže k právům obětí trestných činů zakotvených v ZOTČ, např. viz JELÍNEK, Jiří a kol. *Zákon o obětech trestných činů. Komentář s judikaturou*. 2. vydání. Praha: Leges, 2014, 263 s. 46-171 nebo z článků KOZÁK, Vítězslav. K zákonu o obětech trestných činů. *Trestněprávní revue*. 2015, roč. 14, č. 2, s. 43-46.

může rozhodnout, že dané prohlášení učiní a může ho udělat i písemně.²⁸⁷ V souvislosti se ZOTČ je ale také potřeba podotknout, že se objevuje i kritika OČTŘ, které v praxi nepřístupují k obětem trestné činnosti citlivě, a tak ZOTČ nerespektují, konkrétně, je například tento necitlivý přístup vyčítán soudům, resp. soudcům, kteří předvolávají oběti trestné činnosti a hrozí jim v některých případech i pořádkovými pokutami aniž by respektovali jejich řádné omluvy nebo žádosti o citlivý přístup s odvoláním právě na ZOTČ.²⁸⁸ Z tohoto pohledu je tedy vidět, že soudy zřejmě ještě zcela nepřizpůsobily svou činnost ZOTČ a dle některých autorů berou stále poškozené-oběti jako „pouhé“ důkazní prostředky.²⁸⁹ Takovýto přístup soudů určitě není vhodný, jak z pohledu trestního řízení probíhajícímu proti stalkerovi, tak obecně v jakémkoliv trestním řízení, kde figuruje oběť trestného činu. V případě trestného činu nebezpečného pronásledování může takto necitlivý přístup často přispívat k sekundární viktimizaci, což je dozajisté nežádoucí.

Pronásledovaná osoba pak bude mít v trestním řízení postavení poškozeného, kde kromě práv, která jí přiznává ZOTČ, má také práva, která jí přiznává TŘ.²⁹⁰ V tomto ohledu je potřeba zmínit zejména přínos, který měla novela trestního řádu, zákon č. 181/2011 Sb., který nabyl účinnosti dne 1. července 2011 a který již umožňoval, aby soud v adhezním řízení rozhodl i o morální újmě (viz § 43 odst. 3 TŘ).²⁹¹ Díky tomuto je pak možné, aby i pronásledované osoby, u kterých je často vysoká pravděpodobnost vzniku morální újmy mohly získat postavení poškozeného, který může nárokovat (a následně taky nárokuje) náhradu v adhezním řízení, kdy takovýmto poškozeným TŘ přiznává širší práva než poškozeným, kteří takovouto náhradu nárokovat nemohou. Poškozený, který může nárokovat (a následně nárokuje) náhradu v adhezním řízení má nárok na bezplatné zastoupení, případně na zastoupení za sníženou odměnu (viz § 51a TŘ) a také může podat po vynesení odsuzujícího rozsudku odvolání v neprospěch odsouzeného, a to co se týče výroku o náhradě škody (viz § 246 odst. 1 písm. d) TŘ), dále má právo na zajištění svého nároku, viz (§ 47 TŘ)

²⁸⁷ Velmi důležitý je § 46, kde je zakotveno, že má-li poškozený postavení oběti podle zákona o obětech trestných činů, jsou OČTŘ povinny jej poučit též o právech podle zákona o obětech trestných činů a poskytnout mu plnou možnost k jejich uplatnění, čímž je zajištěna možnost uplatnění práv vyplývajících ze ZOTČ v trestním řízení (což je uvedeno i v § 3 odst. 4 ZOTČ).

²⁸⁸ Blíže viz KOZÁK, Vítězslav. Nad praktickými nedostatky aplikace zákona o obětech trestných činů. *Trestněprávní revue*. 2015, roč. 14, č. 9, s. 210-211. Jako návrh na zlepšení předcházení sekundární viktimizaci u obětí trestné činnosti lze dozajista považovat i autorův návrh na zavedení „čekáren“, kde by mohly oběti-poškození čekat, než bude zahájeno hlavní líčení a nebudou se tak muset setkávat s obžalovaným/obviněným před hlavním líčením.

²⁸⁹ Tamtéž.

²⁹⁰ JELÍNEK, Jiří. In JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 3. vydání. Praha: Leges, 2013, s. 268-289.

²⁹¹ Za určité průlomové rozhodnutí pak je považováno rozhodnutí Městského soudu v Praze, kdy byla uložena pachatelům trestného činu znásilnění vedle trestů i povinnost zaplatit znásilněné ženě odškodné i za morální újmu ve výši jednoho milionu korun ČESKÁ TISKOVÁ KANCELÁŘ. Průlomové rozhodnutí soudu o odškodnění morální újmy. *Zpravodaj Bílého kruhu bezpečí*. 2012, roč. 21, č. 2, s. 32.

atd.²⁹² Navíc je takto poškozený chráněn před sekundární viktimizací, která by mohla být způsobena tím, že by musel znovu projít dokazováním před civilním soudem a byl tak vystaven případnému nešetrnému zacházení ze strany soudu nebo že by se musel osobně setkat s pronásledovatelem.

Poškozený obecně (tedy ať už může nárokovat v adhezním řízení náhradu škody/újmy nebo ne) může podat stížnost proti dvěma konečným rozhodnutím v přípravném řízení, a to proti usnesení o zastavení trestního stíhání (viz § 172 odst. 3 TŘ) a usnesení o postoupení věci jinému orgánu (viz § 171 odst. 2 TŘ), což může být zvláště u trestného činu dle § 354 TZ velmi přínosné vzhledem k tomu, že zde existuje poměrně úzká hranice mezi jednáním naplňujícím znaky přestupku a trestného činu a často záleží na konkrétním OČTŘ, jak danou situaci posoudí, tzn. jestli zvolí postoupení věci správnímu orgánu, zastaví trestní stíhání nebo bude pokračovat v trestním řízení, které může skončit až odsouzením obviněného.²⁹³

²⁹² JELÍNEK, Jiří. In JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 3. vydání. Praha: Leges, 2013, s. 272-286.

²⁹³ O tom svědčí například i fakt, že daná věc je postoupena správnímu orgánu, až v řízení před soudem, tzn. po podání obžaloby nebo návrhu na potrestání viz analýza rozhodnutí okresních soudů ve Znojmě a v Litoměřicích v příloze této práce. Zde opět výraz „obviněný“ jako výše uvedená zkratka (viz kapitola 3.1. Souhlas poškozeného s trestním stíháním).

6. De lege ferenda

Co se týče návrhů změny úpravy zákona de lege ferenda, jsem osobně toho názoru, že by bylo vhodné rozšířit základní skutkovou podstatu trestného činu nebezpečného pronásledování po vzoru slovenské úpravy trestného činu nebezpečného pronásledovania dle § 360a SlovTZ o alternativní podmínku k podmínce způsobilosti vzbudit důvodnou obavu, a to o podmínku podstatného zhoršení kvality života poškozeného. Tuto změnu bych uvítal zejména s ohledem na to, že se v praxi objevují případy, kdy pronásledovatel poškozeného dlouhodobě obtěžuje až tak, že to poškozenému zasahuje velmi silně do jeho rodinného nebo pracovního života, nicméně pokud soud neshledá podmínku způsobilosti vzbudit důvodnou obavu za naplněnou, nemá daná osoba možnost se tomuto způsobu neustálého obtěžování bránit a stalker může danou osobu pronásledovat nadále, „jak se mu zlíbí“. Například v praxi se objevil případ, kdy žena neustále obtěžovala svoje bývalé zaměstnavatele, kdy v rámci tohoto obtěžování jim neustále zasílala SMS zprávy, skrze internetové brány, podala na ně trestní oznámení atd., což začalo velmi silně ovlivňovat rodinný i pracovní život těchto dvou poškozených. Obžalovaná byla soudem prvního stupně uznána vinnou ze spáchání trestného činu nebezpečného pronásledování, nicméně podala odvolání, kdy odvolací soud vrátil věc soudu prvního stupně, aby v této věci znovu rozhodl. Soud prvního stupně následně prohlásil obžalovanou za nevinnou, protože nebyla, dle jeho názoru, naplněna podmínka způsobilosti vzbudit důvodnou obavu.²⁹⁴

Pro takovéto případy bych raději rozšířil základní skutkovou podstatu trestného činu dle § 354 TZ o výše uvedenou alternativu k podmínce způsobilosti vzbudit důvodnou obavu, aby mohli být potrestáni i stalkeři, kteří dlouhodobě obtěžují druhého, i když u nich není přítomna hrozba eskalace pronásledování, tzn. napadení dané osoby atp., protože nikdo není „povinen“ trpět obtěžování své osoby, které mu již podstatným způsobem zasahuje do jeho osobního života, a to jen proto, že není naplněna podmínka způsobilosti vzbuzení důvodné obavy. Navíc je v tomto ohledu i prokázáno, že vytrvalé obtěžování, byť mírnými formami stalkingu, může u oběti způsobit velmi závažné psychické následky.²⁹⁵

Ochrana osob i před takovýmto typem pronásledování, je, dle mého názoru, potřebná zejména z toho důvodu, že každý má právo na ochranu svého soukromí a života,²⁹⁶ jehož kvalita není snižována neustálým obtěžováním ze strany druhé osoby a také to, že ani proti

²⁹⁴ Rozsudek Okresního soudu v Olomouci ze dne 25. června 2013, č. j. 2 T 239/2012-234

²⁹⁵ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky*. 1. vydání. Praha: Grada, 2008, s. 86.

²⁹⁶ Což jsou ústavně zaručená práva, viz kapitola 1.4. Vztah nebezpečného pronásledování k netrestním ustanovením právního řádu.

mírným typům stalkingu nebývá v některých případech účinný postih dle jiných odvětví práva, jako například práva správního nebo soukromého. I ve výše uvedeném příkladu z praxe se snažili poškození před podáním trestního oznámení danou situaci řešit zablokováním telefonních čísel a postihem pronásledovatelky skrze správní právo, ale marně. Je sice pravdou, že poškození by mohli zažádat soud o poskytnutí ochrany skrze soukromé právo, kdy pokud by bylo například uloženo pronásledovateli, aby se zdržela kontaktu s poškozenými a pronásledovatelka by toto rozhodnutí soudu následně porušila, pak by mohla být trestně stíhána a následně i odsouzena za trestný čin maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání § 337 TZ. Takovýto postup ale považuji za zbytečně stresující, nákladný a zdlouhavý pro poškozeného, který musí projít civilním a následně znovu trestním řízením, aby mu mohla být nakonec ochrana dle trestního práva poskytnuta, nehledě na to, že v mezidobí může být opět vystaven neustálému obtěžování, které bude nadále negativně ovlivňovat jeho život. Takovýto postup bude navíc nadměrně zatěžovat i soustavu soudů. Proto navrhuji rozšířit základní skutkovou podstatu trestného činu dle § 354 TZ o výše zmiňovanou alternativní podmínku.

Dále bych uvítal inspiraci slovenskou úpravou i v kvalifikované skutkové podstatě, kde bych v § 354 odst. 2 písm. a) TZ rozšířil okruh osob, které jsou pronásledováním snadněji zasažitelné o osobu vyššího věku a nemocnou osobu, protože takovéto osoby se nemohou stalkingu účinně bránit a stalking tak do značné míry bude mít na tyto osoby větší dopad než na osoby, které jsou dospělé a zdravé (vyjma těhotných žen) a mohou se bránit případným útokům stalkera účinněji. Například, pokud je osobě, které chodí o berlích vyhrožováno, že ji někdo napadne, do značné míry to na její psychiku bude mít větší dopad než u zdravé, dospělé osoby, protože se nemůže v případě napadení stalkerem takovému napadení pro své onemocnění účinně bránit, nemohla by mu případně ani utéct atd. Samozřejmě, že v případě výše uvedeného rozšíření kvalifikované skutkové podstaty by měly být do TZ zavedeny i definice termínů „osoba vyššího věku“ a „nemocná osoba“ po vzoru slovenské úpravy (případně by mohly být definovány českým zákonodárcem i odlišně, ale slovenské definice těchto termínů mi přijdou jako vhodné).

V neposlední řadě bych také navrhoval do kvalifikované skutkové podstaty začlenit přísnější postih pachatelů, kteří by se tohoto trestného činu dopouštěli opakovaně. V tomto ohledu je potřeba uvážit, že pokud nebyl předchozí trest schopen poškozeného před stalkerem ochránit (nedošlo tedy k naplnění účelu trestu), bylo by zřejmě vhodné, aby měl soud možnost uložit pachateli i trest odnětí svobody převyšující hranici jednoho roku a mohl tak případně skrze uložení nepodmíněného trestu odnětí svobody delšího trvání lépe chránit osobu

poškozeného. Zpřísnění postihu opakovaného páchaní trestného činu nebezpečného pronásledování by, dle mého názoru, také mohlo více motivovat stalkera, aby od pronásledování upustil. Pro přísnější postih tohoto typu recidivy pak svědčí i fakt, že v případě stalkingu dochází velmi často k reviktimizaci,²⁹⁷ neboli k situaci, že pachatel se vrací k pronásledování původní oběti, přičemž toto „obnovení“ pronásledování bude mít na tuto oběť ve většině případů dozajista horší dopad, než na osobu, která předtím pronásledování stalkera vystavena nebyla, neboť u ní může docházet snadněji k obnovení psychické traumatizace a jejímu prohloubení skrze zvyšující se pocit bezmoci a nedůvěry v pomoc OČTŘ.

Co se týče trestní sazby u základní skutkové podstaty trestného činu nebezpečného pronásledování, považuji, i přes některé návrhy na její zvýšení,²⁹⁸ její dosavadní výši za vhodně stanovenou, protože základní skutková podstata postihuje jednání, které není nijak výrazně závažné, přičemž závažnější projevy stalkingu jsou vhodně postihovány skrze skutkové podstaty jiných trestných činů, případně skrze kvalifikovanou skutkovou podstatu trestného činu nebezpečného pronásledování, u které hodnotím trestní sazbu také jako vhodně stanovenou.

Určitou možnost zlepšení postupu vůči stakerům vidím i v možném budoucím využití monitorovacích technologií v rámci předběžných opatření, kdy by mohl být monitorován pohyb stalkera a v případě, že by se stalker přiblížil k bydlišti, pracovišti nebo jiným místům, kde by se mohl v danou chvíli nacházet poškozený, tak by mohla být na místo přivolána policejní hlídka, která by zjistila, zdali nechce stalker poškozenému ublížit nebo ho kontaktovat, ačkoliv mu byl skrze jiné předběžné opatření zákaz kontaktu s poškozeným. K využití monitorovacích technologií v rámci nahrazení vazby v budoucnosti se vyjádřil i ministr spravedlnosti Robert Pelikán, který uplatnění monitorovacích náramků vidí především v případě nahrazování útěkové vazby.²⁹⁹ Dle mého názoru by však bylo možné, pokud by monitorovací technologie umožňovala sledovat stalkerův pohyb kdekoliv, i využití v rámci předběžných opatření nahrazujících vazbu předstižnou, tzn. zamezit stalkerovi, aby si na poškozeného počkal před prací nebo bydlištěm a tam ho napadnul nebo kontaktoval (v rámci spolupráce s policejními orgány viz výše). Dále by mohly být přínosné při kontrole

²⁹⁷ ČÍRKOVÁ, Ludmila. *Forezní psychologie*. 3. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, s. 119.

²⁹⁸ Viz například návrh Marcela Chládky z ČSSD na změnu ustanovení § 354 TZ, blíže viz: Senátor Marcel Chládek dnes oficiálně podal v Senátu PČR svůj návrh na zpřísnění postihů za stalking. *Česká strana sociálně demokratická, svoboda, spravedlnost, solidarita* [online]. 2011, 21. července 2011, [cit. 15. listopadu 2015.]. Dostupné z: <http://www.cssd.cz/media/tiskove-zpravy/senator-marcel-chladek-dnes-oficialne-podal-v-senatu-pcr-svuj-navrh-na-zprisneni-postihu-za-stalking/>.

²⁹⁹ TISCALI.CZ. Elektronický náramek namísto vazby. *Rodinné listy*, 2015, roč. 4, č. 6, s. 23.

dodržování jiných předběžných opatření, tzn. zákazu přiblížení se k poškozenému, zákazu jeho kontaktu apod. Případně by mohla být povinnost nosit monitorovací zařízení stalkerovi uložena místo vazby v důsledku neplnění některého z již uložených předběžného opatření, tedy například v případech, kdy mu sice bylo předběžným opatřením uložen zákaz kontaktování nebo přiblížení se k poškozenému a on tento zákaz porušil. S tímto by pak samozřejmě v budoucnosti souvisela i změna TR, která by zařadila mezi předběžná opatření i nošení tohoto monitorovacího zařízení.

Závěr

Stalking je v současnosti aktuálním tématem, které se dostalo do povědomí veřejnosti zejména skrze jeho závažné projevy. Česká republika přistoupila k postihu stalkingu vzhledem k ostatním státům poměrně pozdě, a to až k 1. lednu 2010 s nabytím účinnosti trestního zákoníku, ve kterém již byla začleněna skutková podstata trestného činu nebezpečného pronásledování. Nově tak byla poskytována trestním právem ochrana i před méně závažnými projevy nebezpečného pronásledování, což bylo přínosné zejména v oblasti ochrany obětí stalkingu, jejichž ochrana byla před rokem 2010 v tomto ohledu nedostačující.

V této práci jsem se zaměřil na rozbor trestného činu nebezpečného pronásledování, zejména z pohledu trestního práva hmotného a procesního, přičemž jsem se dále zaměřil i na zhodnocení judikatury Nejvyššího soudu České republiky. Rozbor jsem doplňoval statistickými údaji pro nastínění aktuálního stavu dané problematiky u nás. V rámci podrobnějšího prozkoumání této problematiky jsem také analyzoval rozhodnutí okresních soudů ve Znojmě a v Litoměřicích.

Na začátku práce bylo potřeba vymezit některé pojmy, které jsou pro tuto práci stěžejní, neboť bez jejich podrobnějšího vysvětlení by čtenář nemusel obsahu této práce plně porozumět. Jedná se především o pojem samotného stalkingu, který bylo nutné podrobněji definovat a nastínit jeho vývoj a historii jeho zkoumání odborníky. Rovněž jsem v této části práce odlišil pojem stalking od domácího násilí a ostatních forem psychoterorů, které jsou stalkingu podobné. V případě domácího násilí pak bylo poukázáno i na jeho spojitost se stalkingem, protože tyto dva fenomény jsou spolu v poměrně těsné vazbě, kdy často nebezpečné pronásledování na domácí násilí navazuje.

Po objasnění a upřesnění výše uvedených pojmů jsem se již začal věnovat rozboru hmotněprávní stránky trestného činu dle § 354 TZ, kde jsem se zabýval především výkladem jednotlivých znaků skutkové podstaty tohoto trestného činu. V tomto ohledu je potřeba zmínit, že ačkoliv, dle mého názoru, zákonodárce poměrně vhodně konstruoval tuto skutkovou podstatu, skrze kterou je možné postihovat v podstatě všechny doposud známé projevy stalkingu, tak je zde možno shledat i určité nedostatky, a to zejména přesnější vymezení pojmu dlouhodobost. Tento neurčitý pojem totiž vykládá teorie různě, což působí nepříznivě na právní jistotu a nejednotný výklad v této oblasti by následně mohl v konkrétních případech vést i k odlišnostem ve vzniku trestní odpovědnosti. Dále jsem se věnoval podrobněji souběhu trestného činu nebezpečného pronásledování s jinými trestnými činy a ukládání trestů, kde je ze zákona patrné, že vzhledem k nízké trestní sazbě budou

stalkerům ukládány převážně alternativní tresty, zejména půjde-li o prvotrestané pachatele. Tyto závěry pak potvrdily statistiky soudů a státních zastupitelství i analýza rozhodnutí okresních soudů v Litoměřicích a ve Znojmě.

V rámci procesněprávní stránky stalkingu jsem pak rozebral zejména specifika v zahájení trestního řízení, možnosti uložení vazby a předběžných opatření, dokazování a možnosti využití odklonů v případě postihu stalkingu. V této oblasti je patrný neustálý vývoj, kdy dochází poměrně často k novelizacím TŘ, a to zejména v oblasti zlepšování postavení poškozeného, skrze uzákonění možnosti nárokovat v rámci trestního řízení i morální újmu v adhezním řízení, dále možností jeho ochrany před stalkerem skrze kvalifikované důvody vazby i v případech, kdy ještě nedošlo k závažnějším projevům ze strany stalkera a v neposlední řadě lze zmínit také novelizaci TŘ v rámci ZOTČ, jenž přiznává obětem trestných činů poměrně rozsáhlá práva. V rámci dokazování pak nelze než konstatovat, že OČTŘ mají dostatečné technické možnosti v oblasti zjišťování identity pachatele, a že většinou není problémem dokázat, že stalker daný skutek spáchal, což je ale také dáno tím, že v mnoha případech za sebou stalker zanechává usvědčující stopy. V rámci odklonů je pak, dle mého názoru, v rámci trestního řízení proti stalkerům využitelný především odklon podmíněného zastavení trestního stíhání, jenž může být používán v rámci případu pronásledování o velmi malé závažnosti.

Dále jsem věnoval část práce i srovnání české úpravy trestného činu nebezpečného pronásledování se slovenskou úpravou trestného činu nebezpečného prenasledovania. V rámci toho porovnání jsem shledal, že v některých ohledech by se mohla česká úprava slovenskou inspirovat. Zároveň mi ale v některých ohledech slovenská úprava nepřijde příliš zdařilá. Část práce pak byla věnována i oběti, a to zejména v oblasti negativního vlivu pronásledování na její psychiku, jejího postavení v trestním řízení a práv, která jí přiznává ZOTČ. Osobou pachatele jsem se pak podrobněji zabýval v textu první a druhé kapitoly.

Přínosem práce měla být analýza soudních rozhodnutí okresních soudů ve Znojmě a v Litoměřicích, kterou měla být zjištěno, jak soudy přistupují v konkrétních případech k problematice stalkingu, tzn. kdy využívají odklonů a jak často, jak se staví k podmínce dlouhodobosti, kdy ukládají nepodmíněné tresty odnětí svobody, jaké důkazy nejčastěji figurují v prokazování spáchání stalkingu, jaký typ stalkingu je v České republice nejčastěji zastoupený atd. Tato analýza, dle mého názoru, přinesla cenná zjištění v těchto oblastech.

Na závěr tedy lze říci, že stalking je problematikou poměrně komplikovanou zejména proto, že vyžaduje obezřetný a často také odborný přístup, který zatím v České republice více méně schází. Do budoucna však lze zřejmě očekávat v této oblasti zlepšení, protože jak je

vidět z textu práce, právní úprava se v této oblasti neustále vyvíjí a spolu s jejím vývojem se dle mého názoru bude zlepšovat i přístup OČTŘ vůči poškozeným a pronásledovatelům, i když zatím lze vidět, že v některých ohledech OČTŘ nepřizpůsobily svou činnost zákonné úpravě, což je patrné zejména v případě ZOTČ. Z hlediska možného budoucího vývoje legislativy bych navrhoval zavést do základní skutkové podstaty trestného činu dle § 354 TZ, po vzoru slovenské úpravy, alternativní podmínku k podmínce způsobilosti vzbudit důvodnou obavu v podobě podmínky zhoršení života poškozeného podstatným způsobem. Dále bych navrhoval rozšířit § 354 odst. 2 písm. a) TZ o osoby nemocné a vyššího věku (rovněž po vzoru slovenské úpravy). A také bych také zavedl přísnější postih stalkerů, kteří se dopustili trestného činu nebezpečného pronásledování opakovaně. V blízké budoucnosti pak vidím možnost lepší ochrany oběti i skrze monitorování pohybů nebezpečnějších stalkerů skrze GPS zařízení.

Příloha

Analýza rozhodnutí okresních soudů

V této analýze budou podrobně rozebrána rozhodnutí³⁰⁰ dvou okresních soudů spadajících pod Krajský soud v Brně, a to rozhodnutí okresních soudů ve Znojmě a v Litoměřicích (dále pouze „OS ve Znojmě“ a „OS v Litoměřicích“). Rozhodnutí jednotlivých soudů byla získána v anonymizované podobě na základě zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím. Celkem bylo analyzováno 62 rozhodnutí, z nichž bylo 8 vyřazeno kvůli jejich nevhodnosti pro účely této analýzy (např. s netýkaly trestného činu dle § 354 TZ). Níže uvedené výsledky analýzy se tedy zakládají na podrobné analýze 54 rozhodnutí. Údaje jsou uváděny v přehledných tabulkách, kde jsou uvedena data zjištěná u jednotlivých soudů (pro možnosti porovnání případných odlišností) a pak data celková. Cílem této analýzy je především získat poznatky o stalkingu z českého prostředí a další údaje, které nelze zjistit ze statistik, jako například, jaké důkazy nejčastěji figurují v trestních řízeních proti stalkerům apod.

Obecné poznatky ke zkoumaným rozhodnutím

V analýze bylo nejprve zkoumáno, o jakou formu rozhodnutí se jedná, a jak konkrétně bylo dané trestní řízení rozhodnutím ukončeno, tzn. zdali byla vyslovena vina, obžalovaný byl zproštěn obžaloby atd.

Tabulka č.1 – Struktura rozhodnutí okresních soudů ve Znojmě a v Litoměřicích

	Znojmo	Litoměřice	Celkem
Počet rozhodnutí celkem	35	20	55
z toho:			
Trestní příkaz	11	6	17
z toho odsuzující	11	6	17
Rozsudek	16	14	30
z toho odsuzující	13	14	27
z toho zproštěn obžaloby	3	0	3
Usnesení	8	1	9
z toho postoupeno spr. orgánu	5		5

³⁰⁰ U některých rozhodnutí nejsou v naskenovaných originálech uvedena jednacích čísla, proto tam, kde tato čísla chybí, jsou uvedeny alespoň čísla spisových značek.

z toho podmíněně zastaveno	3	0	3
z toho zastaveno	0	1	1

Z výše uvedených výsledků je patrné, že jsou mezi soudy poměrně velké statistické rozdíly. U OS ve Znojmě bylo mnohem častěji využíváno odklonu podmíněného zastavení trestního stíhání dle § 307 TŘ a také více věcí bylo postoupeno. Oproti tomu v případě OS Litoměřice bylo jednou řízení zastaveno, a to z důvodu, že trest, k němuž může trestní stíhání vést, zcela bez významu vedle trestu, který pro jiný čin byl obviněnému již uložen nebo který ho podle očekávání postihne (viz § 188 odst. 2 a § 172 odst. 2 písm. a) TŘ, kdy pachateli již byly uloženy tresty tři a půl roku nepodmíněně za trestný čin poškození a ohrožení provozu obecně prospěšného zařízení podle § 276 odst. 1., odst. 2 písm. b) TZ a nepodmíněný trest odnětí svobody v trvání dvaceti let za trestný čin vraždy dle § 140 TZ, odst. 1, odst. 3 písm. i), písm. j) TZ.

Co se pak týče případů podmíněného zastavení trestního stíhání u OS ve Znojmě, lze obecně říci, že podmíněné zastavení bylo použito v případech, kdy se jednalo o netrestané osoby, které se k činu alespoň částečně doznaly, vyslovily lítost nad svým jednáním, omluvili se poškozenému a zanechali daného jednání.³⁰¹ V jednom konkrétním případě byla pak provedena mediace mezi poškozeným a obviněným, kdy po ukončení mediace vyslovila poškozená, že netrvá na pokračování v trestním stíhání.³⁰² Co se týče usnesení, kterými byly postoupeny věci správnímu orgánu, jednalo se ve čtyřech případech o nenaplnění objektivní stránky, z nichž dvakrát, dle OS ve Znojmě, nedošlo k naplnění podmínky způsobilosti vzbudit důvodnou obavu, v jednom případě nedošlo k naplnění podmínky dlouhodobosti³⁰³ a v posledním případě se jednalo o situaci, kdy bývalý partner neustále kontaktoval svou bývalou partnerku s úmyslem obnovit jejich bývalý vztah, přičemž soud uvedl, že tato konverzace, byť nepříjemná, byla konverzací „svého druhu“ a nedalo se z ní usuzovat, že by se jednalo o jednostranné atakování poškozené.³⁰⁴ V případech, kdy soud rozhodoval trestním příkazem nebo rozsudkem, byl většinou obžalovaný uznán vinným. Ve třech případech pak byl obžalovaný zproštěn obžaloby dle § 226 písm. a) TŘ, kdy nebylo prokázáno, že se stal skutek, pro nějž byl obžalovaný stíhán.³⁰⁵

³⁰¹ Viz například Usnesení Okresního soudu ve Znojmě ze dne 28. ledna 2015, sp. zn. 3T 221/2014 – 90.

³⁰² Usnesení Okresního soudu ve Znojmě ze dne 27. června 2013, sp. zn. 3T 62/2013 – 51.

³⁰³ V tomto případě se obviněný dostal do kontaktu s poškozenou pouze pětkrát, přičemž v prvním případě se jednalo o jejich seznámení, viz Usnesení Okresního soudu ve Znojmě ze dne 27. března 2014, sp. zn. 18T 130/2013 -82.

³⁰⁴ Usnesení Okresního soudu ve Znojmě ze dne 13. února 2013, sp. zn. 18T 109/2013-263.

³⁰⁵ Viz například Rozsudek Okresního soudu ve Znojmě ze dne 11. ledna 2012, sp. zn. 3T 23/2011-257.

Dále bylo analyzováno, jakého jednání se nejčastěji stalkeréi dopouští, resp. které znaky skutkových podstat § 354 TZ naplňují. Dále také bylo zjišťováno, zda jsou pachatelé spíše muži nebo ženy a v jakém poměru a o jaký typ stalkingu se jedná.

Tabulka č. 2 – Četnost jednotlivých znaků skutkových podstat v § 354 TZ

	Znojmo	Litoměřice	Celkem
celkem odsuzujících trestních příkazů a rozsudků	23	19	42
z toho:			
§ 354 odst. 1 písm. a)	11	12	23
§ 354 odst. 1 písm. b)	16	12	28
§ 354 odst. 1 písm. c)	21	18	39
§ 354 odst. 1 písm. d)	2	7	9
§ 354 odst. 1 písm. e)	0	0	0
§ 354 odst. 2 písm. a)	0	1	1
§ 354 odst. 2 písm. b)	0	0	0
§ 354 odst. 2 písm. c)	0	0	0

Z uvedených výsledků je vidět, že nejčastěji naplňují pachatelé jednání uvedené v § 354 odst. 1 písm. c), tzn. vytrvale kontaktují poškozeného prostřednictvím prostředků elektronických komunikací, písemně nebo jinak. Dále je poměrně časté i sledování poškozeného nebo vyhledávání jeho osobní blízkosti (§ 354 odst. 1 písm. b) TZ), přičemž se v dané analýze potvrdily závěry německých výzkumů, které uvádějí, že stalkeréi buď pronásledují oběť pouze distálně neboli na dálku nebo kombinovaně, tzn. distálně a proximálně (osobně vyhledávají její blízkost nebo ji sledují), ale velmi zřídka se uchylují pouze k proximálnímu stalkingu,³⁰⁶ kdy z celkového počtu čtyřiceti šesti případů bylo pouze ve třech případech zaznamenáno, že by stalker oběť pouze sledoval nebo vyhledával její osobní blízkost. Na druhou stranu, poměrně často se objevovaly případy, kdy stalker pronásledoval oběť pouze na dálku, tzn. nejčastěji skrze SMS, sociální sítě atd. Celkem bylo zjištěno, že stalker naplnil znak skutkové podstaty v § 354 odst. 1 písm. c) TZ bez současného naplnění § 354 odst. 1 písm. b) ve čtrnácti případech. Stalkerů, kteří využívají kombinaci proximálního i distálního stalkingu je pak většina. Zhruba v polovině případů byla zjištěna

³⁰⁶VOSS, Hans-Georg. HOFFMANN, Jens, WONDRAK, Isabel. Belästigung, Bedrohung, Gefährdung: Stalking aus Sicht des Stalkers. In ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky*. 1. vydání. Praha: Grada, 2008, s. 76-77.

forma nebezpečnější varianty stalkingu, kdy pachatel oběti vyhrožoval i ublížením na zdraví nebo způsobením jiné újmy.

Mezi OS ve Znojmě a OS v Litoměřicích jsou pak velké rozdíly v počtu případů, kdy pachatel svým jednáním naplnil i znak skutkové podstaty uvedený v § 354 odst. 1 písm. d) TZ, což je ale způsobeno spíše obecně vyšší závažností pronásledování v případech, které projednával OS v Litoměřicích. Naproti tomu znak skutkové podstaty trestného činu nebezpečného pronásledování uvedený v § 354 odst. e) TZ nebyl naplněn ani v jednom ze zkoumaných případů. Pachatelé pak také pouze v jednom z případů naplnili znak v kvalifikované skutkové podstatě trestného činu dle § 354 odst. 2 písm. a) TZ, a to když se dopustili pronásledování na dítěti. V jednom případě pak byla pronásledována i těhotná žena, ale soud dané jednání jako § 354 odst. 2 písm. a) TZ nekvalifikoval, i když pachatel věděl, že žena je těhotná a přesto v pronásledování pokračoval.³⁰⁷ Ohledně podmínky dlouhodobosti bylo zjištěno, že většinou bylo vedeno trestní řízení pro pronásledování, které trvalo déle než jeden měsíc, přičemž většinou se jednalo o pronásledování trvajících několik měsíců. Pouze ve dvou případech se jednalo o pronásledování, které trvalo méně než jeden měsíc (okolo 14 dnů).³⁰⁸

Tabulka č. 3 – Přehled pachatelů z pohledu pohlaví

	Znojmo		Litoměřice		Celkem	
celkem odsuzujících TP a R	24		19		43	
z toho muži	22	91,7%	18	94,7%	40	93,0%
z toho ženy	2	8,3%	1	5,3%	3	7,0%

Tabulka č. 4 – Přehled počtu případů, ve kterých figuroval ex-partner stalking

	OS Znojmo		OS Litoměřice		Celkem	
celkem	24		19		43	
z toho ex-partner stalking	19	79,2%	17	89,5%	36	83,7%

Z výše uvedených výsledků vyplývá, že pachatelé jsou převážně muži, a to v mnohem vyšší míře než je uváděno v jiných statistikách, kdy celkově byli muži pachatelé v 93% ze všech případů. Také bylo zjištěno, že v naprosté většině byl trestný čin spáchán v důsledku ukončení předchozího vztahu mezi poškozeným a pachatelem, čili v rámci ex-partner stalkingu. Čísla získaná z analýzy převyšují čísla, která jsou uváděna v různých studiích, kdy je uváděno, že ex-partner stalking zahrnuje zhruba 50% případů. Výjimkami z případů ex-

³⁰⁷ Rozsudek Okresního soudu ve Znojmě ze dne 12. března 2014, č.j. 3T 16/2014-93.

³⁰⁸ Viz např. Trestní příkaz Okresního soudu ve Znojmě ze dne 1. února 2012, č.j. 1T 19/2012 -103, kdy pronásledování trvalo jedenáct dní.

partner stalkingu jsou především případy, kdy byly pachateli ženy, které paradoxně pronásledovaly členy své vlastní rodiny. V daném jednání žen vyplývajících z odůvodnění rozsudků lze usuzovat na určitou psychickou labilitu, která může vyplývat i z požívání návykových látek.³⁰⁹ Pokud bychom pak chtěli charakterizovat tento typ pronásledování, jednalo by se zřejmě o sadistického pronásledovatele. V případě mužů se pak jedná nejčastěji o již výše uvedený ex-partner stalking, ale jsou i případy, které bychom mohli označit za umanuté obdivovatele neboli takzvané nekompetentní nápadníky, kteří neumí navazovat vztahy normálním způsobem. V několika málo případech bychom pak i mezi muži mohli najít sadistického pronásledovatele, tedy pronásledovatele, který se snaží kontrolovat život oběti.³¹⁰ Na druhou stranou poškozeným byla vždy žena, případně více členů rodiny jako celek, ve kterém figurovaly i ženy³¹¹.

Souběh

Dále bylo v analýze zjišťováno, zdali se dopouští pachatelé dalších trestných činů v rámci pronásledování poškozeného, tzn. zdali se dopouští dalších trestných činů v souběhu s trestným činem nebezpečného pronásledování, jak často a jakých trestných činů konkrétně. V níže uvedené tabulce jsou uvedeny pouze trestné činy, jichž se dopustili pachatelé v rámci pronásledování poškozeného, nejsou v ní tedy uvedeny trestné činy v pronásledování nesouvisející (jako např. situace, kdy se pachatel mimo pronásledování dopustil trestného činu krádeže dle § 205 TZ apod.) Výjimkou je pouze trestný čin dle § 199 TZ, kdy pachatel po ukončení vztahu, ve kterém týral svou partnerku, začal svou partnerku následně pronásledovat.

Tabulka č. 5 – Četnost jednotlivých trestných činů v souběhu s trestným činem dle § 354 TZ

	Znojmo	Litoměřice	Celkem
celkem	24	19	43
z toho v souběhu	11	6	17
§ 146	1	0	1
§ 171	1	0	1
§ 178	4	3	7

³⁰⁹ Rozsudek Okresního soudu ve Znojmě ze dne 3. dubna 2014, sp. zn. 18T 211/2013.

³¹⁰ Blíže k typologii stalkerů viz ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky*. 1. vydání. Praha: Grada, 2008. s. 73-76.

³¹¹ Tento fakt se týká odsuzujících rozhodnutí, nicméně v ostatních rozhodnutích figurovali i muži jako oběť stalkingu, např. viz Usnesení Okresního soudu ve Znojmě ze dne 6. února 2013, sp. zn. 17 T 166/2012, které bylo postoupeno správnímu orgánu jako přestupek.

§ 184	1	0	1
§ 185	0	1	1
§ 199	1	1	2
§ 228	2	1	3
§ 337	2	1	3
§ 353	2	1	3
§ 358	1	0	1

Z výše uvedené tabulky vyplývá, že se pachatelé dopouští v souvislosti s nebezpečným pronásledováním nejrůznějších jiných trestných činů. Vůbec nejčastěji se v souvislosti s trestným činem nebezpečného pronásledování pachatelé dopouštějí trestného činu porušování domovní svobody dle § 178 TZ, kdy tento trestný čin páchají nejčastěji při ex-partner stalkingu, kdy se vkrádají na oplocené pozemky k domům, kde bydlí bývalý partner (resp. partnerka) nebo v případech, kdy například přesvědčí („přeprosí“) pronásledovanou osobu, aby je vpustila do svého obydlí a následně odmítají toto obydlí opustit.³¹² Poměrně často pak také stalkeréi buďto oběti nebezpečně vyhrožují (viz § 353 TZ), poškozují její věci (viz § 228 TZ) nebo se dopouští maření výkonu úředního rozhodnutí nebo vykázaní (viz § 337 TZ).³¹³ V případě souběhu s trestným činem dle § 337 stalkeréi nejčastěji spáchali tento trestný čin tím, že porušili předběžné opatření, které mu uložil státní zástupce (ve dvou případech) nebo porušil zákaz kontaktu v rámci institutu vykázaní (viz § 45 odst. 1 písm. c) ZPČR) a předběžného opatření vydaného civilním soudem (dle § 76b OSŘ)³¹⁴.

Ojedinelé pak není ani napadnutí poškozeného, nicméně jako trestný čin je možné takovéto jednání kvalifikovat pouze pokud dojde k ublížení na zdraví (viz § 122 a § 146 TZ, případně i § 145 TZ) nebo pokud k takovémuto napadení dojde na veřejnosti (viz § 358 TZ), což není ve všech případech splněno. V jednom případě se pak dopustil pachatel v souběhu s trestným činem nebezpečného pronásledování i trestného činu omezování osobní svobody dle § 171 TZ, kdy pachatel držel poškozenou (bývalou partnerku) ve svém sevření tak, že se nemohla hýbat, přičemž ji sděloval, že ji znásilní, což po jejím sdělení, že je těhotná, neudělal. V jednom případě pak bývalý partner zašel již tak daleko, že poškozenou znásilnil, čímž se dopustil trestného činu znásilnění dle § 185 TZ a v jednom případě došlo také ke spáchání

³¹² Viz například rozsudek Okresního soudu v Litoměřicích ze dne 4. října 2010, č.j. 2 T 92/2011-271.

³¹³ Viz například rozsudek Okresního soudu ve Znojmě ze dne 29. srpna 2014, sp. zn. 18T 140/2014.

³¹⁴ Viz rozsudky Okresního soudu ve Znojmě: 1) ze dne 29. srpna 2014, sp. zn. 18T 140/2014., 2) ze dne 17. února 2015, č.j. 18T 213/2014-239 a rozhodnutí Okresního soudu v Litoměřicích ze dne 25. září 2014, č.j. 2 T 49/2014-377.

trestného činu pomluvy. Co se trestného činu pomluvy týče, šíření negativních zpráv o poškozeném je poměrně časté při různých typech stalkingu, ale pouze v mizivém počtu případů je dané jednání kvalifikované jako trestný čin pomluvy.

Trestněprávní sankce

Na základě analyzovaných rozhodnutí bylo zkoumáno, jaké druhy trestněprávních sankcí jsou v rámci trestného činu nebezpečného pronásledování ukládány.

Tabulka č 6 – Druhy uložených trestněprávních sankcí a vedle nich uložených přiměřených práv a povinností

	Znojmo	Litoměřice	Celkem
celkem odsuzujících TP a R	24	19	43
Uložené tresty:			
Podmíněný trest odnětí svobody	18	10	28
z toho s dohledem	5	3	8
Trest obecně prospěšných prací	3	2	5
Peněžitý trest	1	1	2
Nepodmíněný trest odnětí svobody	2	7	9
Propadnutí věci	2	1	3
Vedle testů uložena:			
Přiměřená omezení a povinnosti	9	3	12

Z výše uvedené tabulky je vidět, že nejčastěji je ukládán podmíněný trest odnětí svobody (nejčastěji ve formě bez dohledu),³¹⁵ následován nepodmíněným trestem odnětí svobody, trestem obecně prospěšných prací, propadnutí věci, peněžitým trestem atd. Také je patrné, že mezi soudy existují, co se týče četnosti jednotlivých druhů uložených trestů, odlišnosti, které jsou patrné především ve vyšším podílu uložených nepodmíněných trestů odnětí svobody z celkového počtu odsuzujících rozhodnutí (rozsudků) v případě Okresního soudu v Litoměřicích. Je ale potřeba zmínit, že tento rozdíl je dán především tím, že v daných případech se velmi často jednalo o recidivisty, rozdíl tedy tvoří výhradně individuální povaha případů. Z analýzy rozhodnutí bylo zjištěno, že soudy ukládaly podmíněné tresty odnětí svobody především prvopachatelům, a to i pokud se dopustili tito pachatelé několika

³¹⁵ Pro účely analýzy chápeme podmíněný trest odnětí svobody jako samostatný druh alternativního trestu, který je ukládán buďto s dohledem nebo bez něj (nerozlišujeme tedy podmíněný trest bez dohledu a s dohledem jako dva samostatné alternativní tresty).

trestných činů v souběhu, naproti tomu nepodmíněné tresty byly ukládány v podstatě výhradně recidivistům.³¹⁶ Tresty jsou ukládány většinou samostatně, pouze v několika málo případech došlo k uložení dvou trestů vedle sebe, a to byly situace, kdy vedle podmíněného trestu odnětí svobody byl dále uložen trest propadnutí věci³¹⁷ (tento trest nebyl v žádném případě uložen samostatně).³¹⁸

Nejčastěji se v případě trestu propadnutí věci jednalo o mobilní telefon a SIM kartu, které stalker používal k pronásledování oběti.³¹⁹ V jednom případě pak byl v rámci úhrnného trestu, kdy se pachatel dopustil vedle trestného činu dle § 354 i trestných činů dle § 196 a § 199 TZ, uložen vedle nepodmíněného trestu odnětí svobody i peněžitý trest (4 T 311/2012-259 OSL). Společně s tresty byly v několika případech uloženy přiměřené povinnosti a přiměřená omezení. V naprosté většině případů se jednalo o přiměřené omezení dle § 48 odst. 4 písm. f) TZ spočívající nejčastěji v zákazu (zdržení se) přímého kontaktu,³²⁰ přiblížení se nebo vyhledávání kontaktu skrze prostředky komunikace na dálku ze strany pachatele vůči oběti a někdy i vůči členům její rodiny,³²¹ osob jí blízkých³²² apod. Ve dvou případech pak byla uložena přiměřená omezení dle § 48 odst. 4 písm. h) TZ, z toho v jednom případě zdržení se požívání omamných a psychotropních látek³²³ a ve druhém případě zdržení se požívání alkoholických nápojů.³²⁴ V případě souběhu s trestným činem dle § 196 TZ pak bylo v některých případech uloženo i přiměřené omezení dle § 196a TZ. Ani v jednom případě nebyla uložena přiměřená povinnost podrobit se vhodnému programu psychologického poradenství dle § 48 odst. 4 písm. d) TZ. Soudy jsou tedy prozatím zřejmě toho názoru, že v daných případech není zapotřebí, aby se stalkeri takovýmto programům podrobovali, což se poněkud rozchází s některými názory psychologů.³²⁵

Ochranná opatření pak nebyla uložena ani v jednom ze zkoumaných rozhodnutí. V jednom případě pak bylo uloženo pachateli trestní opatření v případě trestního řízení proti

³¹⁶ Toto zjištění vyplývá z rozsudků, u kterých uvedl soud odůvodnění, u ostatních nebylo možné zjistit, zda se jednalo o recidivistu nebo nikoliv.

³¹⁷ Trestu propadnutí věci bylo uloženo v rámci výše uvedených rozhodnutí, ale ve statistice jsou uvedeny, a v textu zmiňovány pouze ty, které prokazatelně souvisely s pronásledováním oběti.

³¹⁸ Viz například Rozsudek Okresního soudu ve Znojmě ze dne 29. července 2014, č.j. 1T 3/2014-397.

³¹⁹ Tamtéž.

³²⁰ Např. na zákaz přiblížení se k poškozené na padesát metrů, viz Trestní příkaz Okresního soudu ve Znojmě ze dne 16. ledna 2015, č.j. 1T 7/2015-45.

³²¹ Viz například Rozsudek Okresního soudu ve Znojmě ze dne 4. srpna 2010, č.j. 17T 108/2010-69.

³²² Viz například Rozsudek Okresního soudu ve Znojmě ze dne 29. srpna 2014, sp. zn. 18T 140/2014. V tomto rozhodnutí je také uloženo pachateli přiměřené omezení v podobě zákazu přiblížení se k poškozené na méně než sto metrů (pozn. autora).

³²³ Viz například Rozsudek Okresního soudu ve Znojmě ze dne 12. března 2014, č.j. 3T 16/2014-93.

³²⁴ Viz například Rozsudek Okresního soudu ve Znojmě ze dne 3. dubna 2014, č.j. 18T 211/2013.

³²⁵ TSCHAN, Werner. *Deliktfoкусиerte Behandlung von Stalkern*. In ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky*. 1. vydání. Praha: Grada, 2008. s. 81.

mladistvému.³²⁶ V tomto případě bylo uloženo trestní opatření v podobě podmíněného trestu odnětí svobody (i přesto, že se nejedná o trest, ale trestní opatření, jedná se stále o trestněprávní sankci, takže je i tento případ započítán ve výše uvedené statistice, viz tabulka výše).

Dokazování

Z analýzy rozsudků bylo zjištěno, že ve většině případů sloužily soudům jako důkazy zejména svědecké výpovědi, následně záznamy o SMS zprávách a výpisy o uskutečněném telekomunikačním provozu, které byly vhodné zejména jako podpůrné důkazy ke svědeckým výpovědím, které si mnohdy protiřečily, a tak bylo potřebné se opřít o další důkazy, a to zejména důkazy objektivní. Z výše uvedených statistik vyplývá, že tyto objektivní důkazy měl soud většinou k dispozici, protože nejvíce se pachatelé dopouštěli jednání uvedeném v § 354 odst. 1 písm. c) TZ, kdy tedy vytrvale kontaktovali poškozeného a přitom zanechávali samozřejmě stopy, právě v podobě SMS, e-mailů, dopisů a dalších prostředků využívaných k pronásledování. Soudy si v tomto ohledu poměrně často vyžádaly i výpis o telekomunikačním provozu mezi telefony obviněného a poškozeného, případně se objevovaly i znalecké posudky z oblasti kybernetiky, kdy kriminalisté zkoumali telefon poškozeného a byli schopni z něj získat například jím smazané SMS, záznamy o telefonických hovorech apod.³²⁷ Ovšem znalecké posudky z oblasti kybernetiky se provádí i u telefonů poškozeného.³²⁸ Dále se velmi často objevovaly jako důkazy záznamy o e-mailové konverzaci nebo o konverzaci skrze sociální síť.

Mimo tyto nejčastější důkazy se pak v rámci trestního řízení proti pronásledovatelům vyskytovaly nejrůznější důkazy, jako je např. odborné vyjádření k výši škody způsobené stalkerem na věci poškozeného, kterou stalker způsobil v rámci pronásledování (i když se v případě poškození cizí věci, kdy je způsobená škoda vyšší než 5000 Kč jedná o trestný čin dle § 228 TZ), ohledání místa činu, aby bylo zjištěno, zdali se například stalker vloupal do domu, garáže nebo jiného objektu poškozeného atp.³²⁹ dopisy, které v rámci pronásledování zanechal pachatel poškozenému apod. Dále soudy používaly i důkazy, jako nahrávky telefonických hovorů mezi poškozeným a obviněným, lékařské zprávy, ve kterých byly popisovány újmy na zdraví údajně způsobeny obviněným poškozenému, zprávy od psychologů poškozeného, úřední záznamy PČR apod. Pro komplexnost je zde, dle mého

³²⁶ Trestní příkaz Okresního soudu ve Znojmě ze dne 14. srpna 2015, č.j. 1Tm 29/2015-77.

³²⁷ Rozsudek Okresního soudu v Litoměřicích ze dne 30. října 2013, č.j. 6T 63/2013-186.

³²⁸ Rozsudek Okresního soudu v Litoměřicích ze dne 14. června 2013, č.j. 24T 6212013-168.

³²⁹ Rozsudek Okresního soudu v Litoměřicích ze dne 14. června 2013, č.j. 24T 6212013-168.

názoru, potřeba uvést, že mimo výše uvedený výzkum provedený u okresních soudů ve Znojmě a Litoměřicích byly analyzovány i některé rozsudky Okresního soudu v Olomouci, kde v rámci prokázání skutečnosti, že obviněný měl sledovat poškozenou, byl na místo, kde docházelo k údajnému fyzickému sledování vyslán policista v civilu, aby danou skutečnost prověřil.³³⁰

³³⁰ Rozsudek Okresního soudu v Olomouci ze dne 22. října 2012, č.j. 4 T 79/2012-56.

Prameny a literatura

Právní předpisy

Evropská úmluva o ochraně lidských práv ve znění Protokolů č. 11 a 14 s Protokoly č. 1, 4, 6, 7, 12 a 13.

Mezinárodní pakt o občanských a politických právech

Stanovisko odboru bezpečnostní politiky Ministerstva vnitra ČR ze dne 2. března 2010, č.j. MV-22662-2/OBP-2010.

Usnesení předsednictva ČNR č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku ČR, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon, v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 101/200 Sb., o ochraně osobních údajů, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 45/2013 Sb. o obětech trestných činů, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Monografie

BURDA, Eduard, ČENTÉŠ, Jozef, KOLESÁR, Juraj, ZÁHORA, Jozef a kol. Trestný zákon: Všeobecná část. Komentár. I. diel. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, 1130 s. ISBN 978-80-7400-324-0.

BURDA, Eduard, ČENTÉŠ, Jozef, KOLESÁR, Juraj, ZÁHORA, Jozef a kol. Trestný zákon. Osobitná část. Komentár. II. diel. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, 1608 s. ISBN 978-80-7400-394-3.

ČÍRTKOVÁ, Ludmila, VITOUŠOVÁ, Petra. Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů. 1. vydání. Praha: Grada, 2007. 191 s. ISBN 978-80-247-2014-2.

ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Forenzní psychologie. 3. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk. 2013. 445 s. ISBN 978-80-7380-461-9.

- ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Moderní psychologie pro právníky. 1. vydání. Praha: Grada, 2008. 150 s. ISBN 978-802-4722-078.
- ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Viktimologie pro forenzní praxi. 1. vydání. Praha: Portál, 2014, 160 s. ISBN 978-80-262-0582-1.
- FENYK, Jaroslav, CÍSAŘOVÁ, Dagmar, GŘIVNA, Tomáš a kol. Trestní právo procesní. 6., vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015, 928 s. ISBN 978-80-7478-750-8.
- GŘIVNA, Tomáš, SCHEINOST Miroslav, ZOUBKOVÁ, Ivana a kol. Kriminologie. 4. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014, 536 s. ISBN 978-80-7478-614-3.
- HROMADA, Jiří, MADAR, Zdeněk a kol. Právnícký slovník. I. Díl. A-O. Praha: Orbis, 1972, 556 s.
- CHMELÍK, Jan a kol. Trestní řízení. 1. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014, 509 s. ISBN 978-80-7380-488-6.
- JELÍNEK, Jiří a kol. Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část. 4. vydání. Praha: Leges, 2014, 976 s. ISBN 978-80-7502-44-4.
- JELÍNEK, Jiří a kol. Trestní právo procesní: 3. vydání. Praha: Leges, 2013, 864 s. ISBN 978-80-87576-44-1.
- JELÍNEK, Jiří a kol. Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou. 5. vydání podle stavu k 1. 11.2014. Praha: Leges, 2014, 1248 s. ISBN 978-80-7502-049-9.
- JELÍNEK, Jiří a kol. Zákon o obětech trestných činů: komentář s judikaturou. 2. vydání. Praha: Leges, 2014, 320 s. ISBN 978-80-7502-016-1.
- JEMELKA, Luboš, VETEŠNÍK, Pavel. Zákon o přestupcích a přestupkové řízení. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 632 s. ISBN 978-80-7400-501-5.
- JURTELA, Silvia, *Häusliche Gewalt und Stalking*. Innsbruck: Studien Verlag, 2007, 380 s. ISBN 978-3-7065-4500-6.
- KOPECKÝ, Kamil, KREJČÍ, Veronika. Rizika virtuální komunikace: příručka pro učitele a rodiče. Olomouc: NET UNIVERSITY, 2010, 35 s.
- KOPECKÝ, Kamil. Stalking a kyberstalking: Nebezpečné pronásledování. Olomouc, 2010, 14 s. ISBN 978-80-254-7737-3.
- KORGO, Dušan a kol. Trestné právo hmotné: všeobecná část. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. 224 s. ISBN 978-80-7380-407-7.
- KORGO, Dušan a kol. Trestné právo hmotné: osobitná část. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. 480 s. ISBN 978-80-7380-533-3.
- MATOUŠKOVÁ, Ingrid. Aplikovaná forenzní psychologie. 1. vydání. Praha: Grada, 2013, 296 s. ISBN 978-80-247-4580-0.

- MULLEN, Paul E, PATHÉ, Michele, PURCELL, Rosemary. *Stalkers and their victims*. New York: Cambridge University Press, 2000, 310 s. ISBN 0-521-66950-2.
- SVOBODA, Karel, TLÁŠKOVÁ, Šárka, VLÁČIL, David, LEVÝ, Jiří, HROMADA, Miroslav a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních: komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2015, 1054 s. ISBN 978-80-7400-297-7.
- ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník I. § 1 až 139. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, 1464 s. ISBN 978-80-7400-428-5.
- ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, 2150 s. ISBN 978-80-7400-428-5.
- ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád I. §1 až § 157. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. 1920 s. ISBN 978-80-7400-465-0.
- ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád II. § 157 až § 314s. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. 1844 s. ISBN 978-80-7400-465-0.
- ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád III. § 314 až § 471. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. 936 s. ISBN 978-80-7400-465-0.
- ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 7. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014, 1040 s. ISBN 978-80-7478-616-7.
- ŠEVČÍK, Drahomír, ŠPATENKOVÁ Naděžda. *Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence*. 1. vydání, Praha: Portál, 2011, 186 s. ISBN 978-80-7367-690-2.
- VANGELI, Benedikt. *Zákon o Policii České republiky. Komentář*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2014, 483 s. ISBN 978-80-7400-543-5.
- VARGOVÁ, Branislava, POKORNÁ, Dana, TOUFAROVÁ, Marie. *Partnerské násilí*. Praha: Linde, 2008, 159 s. ISBN 978-80-86131-76-4.
- WÁGNEROVÁ, Eliška, ŠIMÍČEK, Vojtěch, LANGÁŠEK, Tomáš, POSPÍŠIL, Ivo a kol. *Listina základních práv a svobod. Komentář*. 1. vydání Praha: Wolters Kluwer, 2012, 931 s. ISBN 978-80-7357-750-6.
- WINTEROVÁ, Alena, MACKOVÁ, Alena. *Civilní právo procesní. První část – Řízení nalézací*. 7. vydání. Praha: Leges, 2015, 624 s. ISBN 978-80-7201-940-3..

Časopisy

BEDNÁŘ, Miroslav. Stalking-nebezpečné pronásledování. *Právní rozhledy*, 2014, roč. 22, č. 20, s. 698.

BÍLÝ KRUH BEZPEČÍ. Příběh z poradny. *Zpravodaj Bílého kruhu bezpečí*, 2009, roč. 18, č. 4, s. 7-8.

ČESKÁ TISKOVÁ KANCELÁŘ. Průlomové rozhodnutí soudu o odškodnění morální újmy. *Zpravodaj Bílého kruhu bezpečí*. 2012, roč. 21, č. 2, s. 32.

ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Cyberstalking-je možné se účinně bránit? *Právo a rodina*, 2013, roč. 15, č. 11, s. 1-6.

ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Některé problémy spojené s aplikací trestného činu nebezpečného pronásledování. *Kriminalistický sborník*, 2010, roč. 54, č. 2, s. 36-38.

ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Oběti pronásledování mívají málo zastánců (2. část). *Právo a rodina*, 2004, roč. 6, č. 12, s. 11-14.

ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Oběti pronásledování mívají málo zastánců. *Právo a rodina*, 2004, roč. 6, č. 11, s. 5-10.

ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Psychologické poznatky k nebezpečnosti pronásledování (stalking). *Kriminalistika*, 2004, roč. 37, č. 4, s. 273.

ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Nelineární průběhy viktimizace. *Právo a rodina*, 2013, roč. 15, č. 8, s. 16-22.

ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Jde po mě můj bývalý. *Psychologie dnes*, 2008, roč. 14, č. 6, s. 20-23.

ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Nebezpečné pronásledování: jak ho rozpoznat? *Právo a rodina*, 2009, roč. 11, č. 7, s. 1-6.

ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Expartner stalking a jeho podoby. *Právo a rodina*, 2011, roč. 13, č. 2, s. 1-8.

DE CLÉRAMBAULT, C. G. Syndrome mécanique et conception mécaniste des psychoses hallucinatoires. *Annales médico-psychologiques*, Paris, 1927, s. 398-413.

DRESSING, Harald., KUEHNER, Christine, GASS, Peter. Lifetime prevalence ad impact of stalking in a European population. *British journal of Psychiatry*, 2005, roč. 187, č. 2, s. 168-172.

DRESSING, Harald, MAUL-BACKER, Henning, GASS, Peter. Posuzování stalkingu z kriminalistického a psychiatrického hlediska. Překlad J. Hájek. *Trestněprávní revue*, 2007, roč. 6, č. 10. s. 279 - 281.

- HORÁKOVÁ, Monika. Stalking - první zkušenosti. *Trestněprávní revue*, 2012, roč. 11, č. 10, s. 221-224.
- HRAZDÍRA, Dušan. Kvalitní policie nemůže být levná – JUDr. Lenka Bradáčová Ph.D. *Kriminalistický sborník*, 2014, roč. 58, č. 3, s. 43-48.
- IMRÍŠKOVÁ, Romana. PODANÁ, Zuzana. Prevalence a charakteristiky stalkingu v České republice: výsledky viktimologického výzkumu. *Trestněprávní revue*, 2014, roč. 15, č. 4, s. 94-99.
- JELÍNEK, Jiří. Předběžná opatření v trestním řízení. *Bulletin-advokacie*, 2013, roč. 21, č. 5, s. 27-30,
- KORBEL, František, ŠÁMAL, Pavel, Změny trestního zákoníku a návrh postihu "Stalkingu". *Státní zastupitelství*, 2008, roč. 6, č. 7-8, s. 14-17.
- KOSTKA, Libor. Nebezpečí na dětském chatovacím serveru. *Kriminalistický sborník*, 2014, roč. 58, č. 3, s. 23-30.
- KOZÁK, Vítězslav. Předběžná opatření v trestním řádu. *Trestní právo*, 2014, roč. 18, č. 1, s. 21-22.
- KOZÁK, Vítězslav. K zákonu o obětech trestných činů. *Trestněprávní revue*, 2015, roč. 14, č. 2, s. 43-46.
- KOZÁK, Vítězslav. Nad praktickými nedostatky aplikace zákona o obětech trestných činů. *Trestněprávní revue*, 2015, roč. 14, č. 9, s. 210-211.
- LICHOVSKÝ, František. Účel využívání odklonů v trestním řízení při postihu trestné činnosti. *Trestní právo*, 2015, roč. 19, č. 3, s. 16-22.
- LOBOTKA, Andrej. Cyberstalking. *Státní zastupitelství*, Wolters Kluwer ČR a.s., 2014, roč. 11, č. 4, s. 44-48.
- METKEOVÁ, Veronika. Stalking v legislatíve vybraných štátov Európskej únie. *Justičná revue*, 2014, roč. 66, č. 5, s. 641-654.
- MULLEN, Paul E, PATHÉ, Michele, PURCELL, et al. Study of stalkers. *American journal of Psychiatry*, 1999, roč. 156, č. 8, s. 1244-1249. ISSN 1535-7228.
- PFUNDTNER, Edita. ŠANTA, Ján. Nebezpečné prenasledovanie-stalking. *Justičná revue*, 2012, roč. 64, č. 2, s. 271-280.
- ROMACOVÁ, Eva. Otázka pro... *Zpravodaj Bílého kruhu bezpečí*. 2010, roč. 19, č. 2, s. 8-9.
- SMEJKAL, Vladimír. Nebezpečné vyhrožování a pronásledování, *Rodinné listy*, 2015, roč. 4, č. 9, s. 27-29.

- ŠABATA, Karel. Přečin maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 odst. 2 trestního zákoníku – vybrané problémy a možnosti řešení. *Státní zastupitelství*, 2013, roč. 11, č. 1, s. 31-33.
- ŠIMEK, Stanislav. Domácí násilí ve společnosti. *Trestní právo*, 2014, roč. 18, č. 3, s. 20-23.
- ŠUBRT, Milan. Domácí násilí a vykázání. *Trestní právo*, 2011, roč. 15, č. 6, s. 18-24.
- TISCALI.CZ. Elektronický náramek namísto vazby. *Rodinné listy*, 2015, roč. 4, č. 6, s. 23.
- TŮMOVÁ, Štěpánka. Stalking – stalkerství - nová forma psychického teroru. Kriminologický sborník, 2005, roč. 49, č. 3, s. 43-45.
- VÁLKOVÁ, Helena. Česká podoba stalkingu podle § 354 TrZ v širších než jen trestněprávních souvislostech. *Trestněprávní revue*, 2009, roč. 8, č. 9, s. 257-263.
- VANTUCH, Pavel. K postihu stalkingu (nebezpečného pronásledování) podle § 354 Trestního zákoníku, *Trestní právo*, 2011, roč. 15, č. 2, s. 5-13.
- VISINGER, Radek. Jak postihovat stalking? Zamyšlení nad novou právní úpravou. *Trestněprávní revue*, 2009, roč. 8, č. 11, s. 331-336.
- ZBOŘILOVÁ, Klára. Stalking pohledem jeho obětí. *Zpravodaj Bílého kruhu bezpečí*, 2009, roč. 18, č. 4, s. 19-21.

Sborníky

- JUNGWIRTOVÁ, Jana. Anglický a český policejní přístup k domácímu násilí. In SPURNÝ, Joža (ed), ČERVENÝ, Viktor (ed). *Násilí z pohledu společenských věd: sborník příspěvků z mezinárodní konference*, Praha: Vydavatelství PA ČR, 2007, s. 45-55.
- TSCHAN, Werner. Deliktfokussierte Behandlung von Stalkern. In: HOFFMANN, Jens, VOSS, Hans-Georg. *Psychologie des Stalkings*. Frankfurt Verlag für Polizeiwissenschaft, 2006, s. 213-234.
- VÁLKOVÁ, Helen. Proč by neměl chybět v novém trestním zákoníku „Stalking“. In VANDUCHOVÁ, Marie (ed), GŘIVNA, Tomáš (ed). *Pocta Otovi Novotnému k 80. narozeninám*. Praha: Wolters Kluwer, 2008, s. 409-420.
- VOSS, Hans-Georg. HOFFMANN, Jens, WONDRAK, Isabel. Belästigung, Bedrohung, Gefährdung: Stalking aus Sicht des Stalkers. In: HOFFMANN, Jens, VOSS, Hans-Georg. *Psychologie des Stalkings*. Frankfurt Verlag für Polizeiwissenschaft, 2006, s 93-104.
- VOSS, Hans-Georg. Zur psychologie des Stalkings. In: Kerner, Hans-Jürgen (ed), Marks, Erich (ed): *Internetdokumentation Deutscher Präventionstag*. Hannover: Deutscher Präventionstag, 2004. s. 1-11.

ZAPLETAL, Josef. Násilí, nenávist a pronásledování – kriminologický pohled. In VANDUCHOVÁ, Marie (ed). GRIVNA, Tomáš (ed). Pocta Otovi Novotnému k 80. narozeninám. Praha: ASPI, Wolters Kluwer, 2008, s. 451-466.

Judikatura

a) Nejvyšší soud ČR

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 8. září 2011, sp. zn. 8 Tdo 1082/2011.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 9. listopadu 2011, sp. zn. 3 Tdo 1378/2011.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. listopadu 2011, sp. zn. 8 Tdo 1503/2011.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. dubna 2013, sp. zn. 308/2013.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. říjen 2013, sp.zn. 3 Tdo 792/2013.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. listopadu 2013, sp. zn. 8 Tdo 1107/2013.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. prosince 2013, sp. zn. 4 Tdo 1333/2013.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. října 2014, sp. zn. 3 Tdo 1360/2014.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. října 2014, sp. zn. 8 Tdo 1084/2014.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. března 2015, sp. zn. 3 Tdo 272/2015.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. srpna 2014, sp. zn. 4 Tdo 1004/2014.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. srpna 2014, sp. zn. 7 Tdo 229/2014.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. srpna 2014, sp. zn. 3 Tdo 435/2014.

b) Okresní soudy

Rozsudek Okresního soudu v Olomouci ze dne 15. září 2010, č.j. 2 T 54/2010-124.

Rozsudek Okresního soudu v Olomouci ze dne 22. října 2012, č.j. 4 T 79/2012-56.

Rozsudek Okresního soudu v Olomouci ze dne 25. června 2013, č.j. 2 T 239/2012-234.

Rozsudek Okresního soudu v Olomouci ze dne 27. srpna 2014 č.j. 2 T 195/2014-336.

Trestní příkaz Okresního soudu ve Znojmě ze dne 16. dubna 2013, č.j. 1 T 53/2014 – 79.

Usnesení Okresního soudu ve Znojmě ze dne 18. prosince 2014, č.j. 1 T 85/2014-134.

Trestní příkaz Okresního soudu ve Znojmě ze dne 23. června 2014, č.j. 1 T 11/2014-39.

Trestní příkaz Okresního soudu ve Znojmě ze dne 22. prosince 2012, sp. zn. 1 T 193/2012.

Rozsudek Okresního soudu ve Znojmě ze dne 29. července 2012, č.j. 1 T 3/2014-397.

Trestní příkaz Okresního soudu ve Znojmě ze dne 16. ledna 2015, č.j. 1 T 7/2015-45.

Trestní příkaz Okresního soudu ve Znojmě ze dne 1. února 2012, č.j. 1 T 19/2012-103.

Trestní příkaz Okresního soudu ve Znojmě ze dne 25. června 2012, č.j. 1 T 92/2012-107.

Rozsudek Okresního soudu ve Znojmě ze dne 17. září 2013, č.j. 120/2013-86.
Rozsudek Okresního soudu ve Znojmě ze dne 15. srpna 2011, č.j. 1 T 137/2011-188.
Rozsudek Okresního soudu ve Znojmě ze dne 24. ledna 2013, č.j. 1 T 167/212-244.
Rozsudek Okresního soudu ve Znojmě ze dne 15. února 211, č.j. 1 T 210/2010-113.
Trestní příkaz Okresního soudu ve Znojmě ze dne 14. srpna 2015, č.j. 1 Tm 29/2015-77.
Rozsudek Okresního soudu ve Znojmě ze dne 6. května 2011, č.j. 10/2011-20.
Trestní příkaz Okresního soudu ve Znojmě ze dne 10. března 2011, č.j. 2 T 15/2011-66.
Trestní příkaz Okresního soudu ve Znojmě ze dne 8. července 2011, č.j. 2 T 119/2011-70.
Usnesení Okresního soudu ve Znojmě ze dne 17. května 2013, č.j. 3 T 38/2013-67.
Trestní příkaz Okresního soudu ve Znojmě ze dne 30. července 2013, č.j. 3 T 120/2013-152.
Usnesení Okresního soudu ve Znojmě ze dne 16. května 2014, č.j. 3 T 191/2013.
Usnesení Okresního soudu ve Znojmě ze dne 28. ledna 2015, č.j. 3 T 221/2014-90.
Usnesení Okresního soudu ve Znojmě ze dne 27. června 2013, č.j. 3 T 62/2013-51.
Rozsudek Okresního soudu ve Znojmě ze dne 15. února 211, č.j. 1 T 210/2010-113.
Rozsudek Okresního soudu ve Znojmě ze dne 11. ledna 2012, č.j. 3 T 23/2011-257.
Rozsudek Okresního soudu ve Znojmě ze dne 22. června 2011, č.j. 17 T 10/2011-157.
Rozsudek Okresního soudu ve Znojmě ze dne 6. listopadu 2013, č.j. 17 T 100/2013-207.
Rozsudek Okresního soudu ve Znojmě ze dne 4. srpna 2010, č.j. 17 T 108/2010-69.
Usnesení Okresního soudu ve Znojmě ze dne 6. února 2013, sp. zn. 17 T 166/2012.
Rozsudek Okresního soudu ve Znojmě ze dne 10. listopadu 2014, č.j. 17 T 116/2014-746.
Usnesení Okresního soudu ve Znojmě ze dne 4. června 2015, sp. zn. 18 T 57/2015.
Usnesení Okresního soudu ve Znojmě ze dne 27. března 18 T 130/2013-82.
Rozsudek Okresního soudu ve Znojmě ze dne 21 června 2013, č.j. 18 T 134/2011-2177.
Rozsudek Okresního soudu ve Znojmě ze dne 3. července 2014, č.j. 18 T 99/2014-258.
Usnesení Okresního soudu ve Znojmě ze dne 13. února 2014, č.j. 18 T 109/2013-263.
Rozsudek Okresního soudu ve Znojmě ze dne 29. srpna 2014, sp. zn. 18 T 140/2014.
Rozsudek Okresního soudu ve Znojmě ze dne 26. září 2014, č.j. 18 T 168/2014-144.
Rozsudek Okresního soudu ve Znojmě ze dne 3. dubna 2014, sp. zn. 18 T 211/2013.
Rozsudek Okresního soudu ve Znojmě ze dne 17. února 2015, č.j. 18 T 213/2013-239.
Rozsudek Okresního soudu ve Znojmě ze dne 2. dubna 2015, č.j. 18 T 216/2014-169.
Rozsudek Okresního soudu ve Znojmě ze dne 4. října 2013, č.j. 18 T 89/2013-116.
Rozsudek Okresního soudu ve Znojmě ze dne 22. dubna 2013, č.j. 17 T 193/2012-69.
Rozsudek Okresního soudu ve Znojmě ze dne 12. března 2014, č.j. 3 T 16/2014-93.
Trestní příkaz Okresního soudu ve Znojmě ze dne 10. února 2014, č.j. 18 T 222/2013-60.

Usnesení Okresního soudu v Litoměřicích ze dne 11. října, č.j. 26 T 12/2011-381.
Trestní příkaz Okresního soudu v Litoměřicích ze dne 23. září 2013, č.j. 26 T 99/2011-47.
Rozsudek Okresního soudu v Litoměřicích ze dne 14. června 2013, č.j. 24 T 62/2013-168.
Rozsudek Okresního soudu v Litoměřicích ze dne 23. července 2013, č.j. 24 T 127/2012-124.
Rozsudek Okresního soudu v Litoměřicích ze dne 31.10.2013, č.j. 6 T 63/2013-186.
Trestní příkaz Okresního soudu v Litoměřicích ze dne 8. října 2014, č.j. 6 T 58/2014-82.
Trestní příkaz Okresního soudu v Litoměřicích ze dne 28. března 2012, č.j. 6 T 55/2012-61.
Rozsudek Okresního soudu v Litoměřicích ze dne 2. května 2012, č.j. 5 T 8/2011-53.
Rozsudek Okresního soudu v Litoměřicích ze dne 8. dubna 2014, č.j. 4 T 311/2012-259.
Trestní příkaz Okresního soudu v Litoměřicích ze dne 11. června 2012, č.j. 4 T 66/2012-245.
Rozsudek Okresního soudu v Litoměřicích ze dne 31. října 2013, č.j. 4 T 151/2011-856.
Rozsudek Okresního soudu v Litoměřicích ze dne 11. června 2014, č.j. 1 T 73/2013-77.
Rozsudek Okresního soudu v Litoměřicích ze dne 13. ledna 2014, č.j. 4 T 118/2013-59.
Rozsudek Okresního soudu v Litoměřicích ze dne 25. září 2014, č.j. 2 T 49/2014-377.
Trestní příkaz Okresního soudu v Litoměřicích, ze dne 13. srpna 2014, č.j. 2 T 62/2014-91.
Trestní příkaz Okresního soudu v Litoměřicích ze dne 23. února 2012, č.j. 2 T 8/2012-27.
Rozsudek Okresního soudu v Litoměřicích ze dne 4. listopadu, č.j. 2 T 92/2011-271.
Rozsudek Okresního soudu v Litoměřicích ze dne 18. listopadu, č.j. 2 T 53/2010-85.
Rozsudek Okresního soudu v Litoměřicích ze dne 9. září 2010, č.j. 2 T 73/2010-67.
Rozsudek Okresního soudu v Litoměřicích ze dne 8. ledna 2014, č.j. 3 T 45/2013-153.

c) Zahraniční

Nález Ústavního soudu Slovenskej republiky ze dne 21. ledna 2014, sp. zn. III. ÚS 385/2012-63
Rozsudek Nejvyššího soudu Slovenskej republiky ze dne 3. března 2010, sp. zn. 5 To 23/2010
Rozsudek Nejvyššího soudu Slovenskej republiky ze dne 27. listopadu 2012, sp. zn. 2 Tdo 64/2012

Internetové zdroje

GRIVNA, Tomáš, MĚSÍČKOVÁ, Lenka. *Stalking a jeho právní výklad*. [online]. E-bezpečí, 2009, [cit. 15. listopadu 2015]. Dostupné z: <http://cms.e-bezpeci.cz/content/view/135/38/lang,czech/>
LIGA LIDSKÝCH PRÁV. *Mezinárodní den žen* [online]. 2007, [cit. 4. listopadu 2015]. Dostupné z: <http://llp.cz/2007/03/mezinarodni-den-zen/>

NEJVYŠŠÍ STÁTNÍ ZASTUPITELSTVÍ ČR. *Odklony v trestním řízení* [online]. 2013 [cit. 16. listopadu 2015]. Dostupné z: <http://www.nsz.cz/index.php/cs/prubeh-rizeni-v-trestnich-a-netrestnich-vecech/odklony-v-trestnim-izeni>

Senátor Marcel Chládek dnes oficiálně podal v Senátu PČR svůj návrh na zpřísnění postihů za stalking. *Česká strana sociálně demokratická, svoboda, spravedlnost, solidarita* [online]. 2011, 21. července 2011 [cit. 15. listopadu 2015.]. Dostupné z: <http://www.cssd.cz/media/tiskove-zpravy/senator-marcel-chladek-dnes-oficialne-podal-v-senatu-pcr-svuj-navrh-na-zpriseni-postihu-za-stalking/>

Trojnásobná vražda v Litvínovicích - kdo skutečně střílel? [online]. novinky.cz, 2005, 19. srpna 2005 [cit. 15. listopadu 2015]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/krimi/63245-trojnashobna-vrazda-v-litvinovicich-kdo-skutecne-strilel.html>

Vrah Jan Heidinger je na svobodě. Syna oběti nikdo neinformoval. [online]. denik.cz, 2013, 30. srpna 2013 [cit. 22. listopadu 2015]. Dostupné z: <http://www.denik.cz/jihocesky-kraj/vrah-jan-heidinger-je-na-svobode-syna-obeti-nikdo-neinformoval-20130729-ynm7.html>

Ostatní zdroje

DURDÍK, Tomáš. *Odborná konference nebezpečného pronásledování z pohledu trestního práva – nástroje řešení*. Praha: Odborná konference Ministerstva vnitra ČR a Úřadu vlády ČR, 2011. 17 s.

Důvodová zpráva k zákonu č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů.

Důvodová zpráva k zákonu č. 459/2011 Sb., kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním.

MELOY, John Raid. *Stalking (obsessional following): A review of some preliminary studies. Agression and Violent Behaviour*. Elsevier Ltd, 1996, s. 147-162. SSDI 1359-1789(95)00013-5. 16 s.

MINISTERSTVO VNITRA. *Informace o plnění opatření pro zavedení interdisciplinárních týmů spojujících zdravotní, sociální a policejní pomoc při odhalování a stíhání případů domácího násilí za rok 2012*. MV-3417-OP-13, 2013. 19 s.

Stalking [film]. Režie Koudela Šimon. Česká republika, 2010.

Statistické údaje státních zastupitelství a soudů (Dostupné z <http://cslav.justice.cz/InfoData/statisticke-rocenky.html>)

Statistické údaje Policie ČR (Dostupné z www.policie.cz)

Tisková konference s Editou Pfundtner na téma stalkingu a jeho trestněprávního postihu.

(Dostupné z <https://www.youtube.com/watch?v=GiPekJSMrjg>)

Výroční zpráva justiční akademie za rok 2013. (Dostupné z http://www.jacz.cz/index.php?option=com_phocadownload&view=category&download=220%3Arocni-zprava-ja-2013&id=8%3Arocni-zpravy-o-cinnosti-ja&Itemid=318&lang=cs.)

Anotace

Tato práce se zabývá problematikou trestného činu nebezpečného pronásledování, který postihuje jednání ve světě obecně známé jako stalking neboli nebezpečné pronásledování. V práci jsou podrobněji rozebrány vývoj a definice stalkingu, společně s jeho úzkou vazbou na domácí násilí. Dále je zkoumána zejména hmotněprávní úprava postihu stalkingu, tedy trestný čin dle § 354 trestního zákoníku a specifika trestního řízení v případě, že je vedeno proti pronásledovatelům. Část práce je také věnována porovnání české a slovenské úpravy postihu stalkingu a návrhům de lege ferenda. Součástí práce je i výzkum prováděný u okresních soudů ve Znojmě a v Litoměřicích.

Abstract

This diploma thesis discusses the issue of criminal prosecution concerning dangerous stalking which is characterised as harmful harrasment of a person. In the thesis are examined the evolution and definition of stalking together with its linkage to domestic violence. Furthermore law basis of this crime is analyzed including the comparison with the legal recourse of stalking in Slovak republic. In the end are mentioned the posibble improvements of prosecution of this crime. Integral part of this thesis is also analysis of the judgements of district courts of Znojmo and Litoměřice.

Klíčová slova

Nebezpečné pronásledování, stalking, anti-stalkingová legislativa, narušení soukromí

Key words

Harmful harrasment, stalking, anti-stalking legislation, invasion of privacy